

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jurij Raduha

Koncept združenega bojevanja rodov v Slovenski vojski

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jurij Raduha

Mentor: izr. prof. dr. Uroš Svete

Koncept združenega bojevanja rodov v Slovenski vojski

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

*Zahvaljujem se mentorju izr. prof. dr. Urošu Svetetu za pomoč pri pripravi magistrskega dela.
Posebna hvala tebi, Ninca, za vso podporo in pomoč.*

Koncept združenega bojevanja rodov v Slovenski vojski

SV mora biti na podlagi svojega osnovnega poslanstva, obrambe Slovenije, sprejetih obveznosti v mednarodnih organizacijah in sodobnih trendov bojevanja ter kriznega odzivanja v zavezništvu pripravljena in usposobljena za hitro, primerno in predvsem učinkovito odzivanje. Združeno bojevanje rodov, ki temelji na bojevanju pehote, artilerije, tankov, zračne obrambe, protiotklesnih sistemov, inženirskih enot in nekinetičnih elementov, je lahko odgovor na spremenjeno varnostno okolje in nove kompleksne grožnje. Z združevanjem več vojaških zmogljivosti na različnih ravneh za doseg različnih ciljev je mogoče doseči več, hitreje in učinkoviteje.

Zato je osnovni predmet proučevanja magistrskega dela koncept združenega bojevanja rodov v SV, da se proučijo pojav, uporaba in stopnje razvitosti takega načina delovanja pri nas. Iskanje odgovorov na vprašanja, ali je koncept uveljavljen in se uporablja tudi v SV in na kateri stopnji razvoja je, se je v delu izvedlo v treh sklopih. Prvi obravnava opredelitev pojma, saj ima proučevani vojaški izraz več pomenov, za skupno razumevanje pa je nujno enotno razumevanje. V drugem, empirično raziskovalnem delu so se z intervjuji in študijami primerov pridobili primerljiva dejstva in podatki, na njihovi podlagi pa je bilo mogoče zapisati zadnji del, v katerem so zajeti ugotovitve in spoznanja, ki so povzeti v oblikovanje referenčnega modela za potrebe in zmogljivosti SV. Ugotovljena dejstva so pripeljala do sklepnih ugotovitev, da je koncept združenega bojevanja rodov SV neprimerljiv s tujimi in ga je treba temeljito prenoviti, treba je uvesti izboljšave, usposobiti kader in zagotoviti vire zanj. Poznavanje in uporaba združenega bojevanja rodov sta nujna za uspešno odzivanje na čedalje bolj kompleksno varnostno okolje, tudi v SV.

Ključne besede: združeno bojevanje rodov, vojaška zmogljivost, pehotna brigada, bojne funkcije, bataljonska bojna skupina.

Concept of Combined arms warfare in the Slovenian armed forces

Due to its basic mission, defense of the Republic of Slovenia, accepted responsibilities within international organizations and modern warfare trends, as well as crisis response in alliance, Slovenian army must be prepared and qualified for quick, adequate and above all, effective response. Combined warfare, based on the fighting of infantry, artillery, tanks, air defense, counterweight systems, engineering units and non-elementary elements, can be the response to a changed security environment and new complex threats. Combining more military capabilities at different levels to achieve different goals could achieve more, faster and more efficiently.

Therefore, the basic study subject of this Master's thesis is the concept of combined warfare in Slovenian army, with the aim of studying the phenomena and the use and level of development of such activity on our grounds. Searching for answers to questions whether the concept is established and in use also in Slovenian army and at what level of development, was performed for this thesis in three parts. The first is dedicated to defining the term, as the studied military term has more meanings, while for common understanding, it is necessary to have a uniform representation of the term. In the second, the empirical research part, comparable facts and data are gathered through interviews and case studies, which then enabled creation of the last part, which includes all the findings and results. The latter are summarized in the formation of a reference model for the needs and capabilities of Slovenian army. As a result of the established facts, which lead to the conclusion that the concept of the combined warfare of Slovenian army is unparalleled with the foreign and in need of reform, improvements, establishment of personnel and provision of resources. Knowledge and use of combined warfare is essential for successful response to an increasingly complex security environment, also in Slovenian army.

Key words: combined arms warfare, military capability, infantry brigade, combat functions, battalion battle group.

KAZALO

1	UVOD	8
2	METODOLOŠKO HIPOTETIČNI DEL	11
2.1	Predmet proučevanja, raziskovalni problem, namen in cilj naloge	11
2.2	Raziskovalna vprašanja	11
2.3	Oris uporabljene metodologije	12
2.4	Obdelava z intervjujem pridobljenih podatkov	13
2.4.1	Težave pri pisanju naloge	13
3	TEORETIČNO O DOKTRINI ZDRUŽENEGA BOJEVANJA RODOV	14
3.1	KLJUČNI POJMI, POTREBNI ZA RAZUMEVANJE KONCEPTA	14
3.1.1	Rodovi.....	14
3.1.2	Združeno bojevanje (vojskovanje in sobojevanje).....	16
3.1.3	Okrepljene zmogljivosti.....	19
3.2	ZDRUŽENO BOJEVANJE RODOV	19
3.2.1	Taktika in operacije združenega bojevanja	20
3.2.2	Načela združenega bojevanja rodov	22
3.2.3	Organiziranost sil združenega bojevanja rodov.....	23
3.2.4	Združeno bojevanje rodov v doktrini Nata	23
3.2.5	Opredelitev združenega bojevanja rodov v SV.....	29
3.2.6	Delovna opredelitev združenega bojevanja rodov	30
4	ANALIZA DOKTRIN ZDRUŽENEGA BOJEVANJA RODOV V SV IN ŠIRŠE.....	31
4.1	ZDRUŽENO BOJEVANJE RODOV V SLOVENSKI VOJSKI	32
4.1.1	Združeno bojevanje rodov v doktrini Slovenske vojske	32
4.1.2	Brigade v Slovenski vojski	35
4.1.3	Dejansko stanje izvedbe združenega bojevanja rodov v SV	40

4.2	ANALIZA ZDRUŽENEGA BOJEVANJA RODOV V DRŽAVAH NATA.....	42
4.2.1	Združene države Amerike	42
4.2.2	Latvija	51
4.2.3	Francija.....	56
4.2.4	Hrvaška	61
4.2.5	Primerjava z analizo pridobljenih dejstev o proučevani temi	65
5	RAZVOJ KONCEPTA ZDRUŽENEGA BOJEVANJA ZA POTREBE SV	72
5.1	ZDRUŽENO BOJEVANJE ZVRSTI IN RODOV V PRIHODNOSTI	72
5.2	KLJUČNE VOJAŠKE ZMOGLJIVOSTI SV DANES IN VNAPREJ	76
5.2.1	Trenutni (splošni) prerez stanja v SV	76
5.2.2	Usposabljanja po konceptu združenega bojevanja rodov	77
5.3	ANALIZA INTERVJUJEV S PRIPADNIKI SV	82
5.3.1	Demografski pregled strukture intervjuvancev.....	82
5.3.2	Analiza intervjuja s poveljnikoma BBsk	83
5.3.3	Analiza intervjujev s častniki BBsk	86
5.4	KAKŠNO BRIGADO ZA ZDRUŽENO BOJEVANJE SV POTREBUJE?	89
6	SKLEP	92
7	LITERATURA	95
	PRILOGE.....	99
	PRILOGA A: Pregled izvedenih usposabljanj, vaj in preverjanj v 1. BR	99
	PRILOGA B: Pregled izvedenih usposabljanj iz združenega bojevanja rodov v 1. BR.....	101

KAZALO TABEL:

Tabela 4.1: Primerjava bojnih funkcij med 1. in 72. brigado	37
Tabela 4.2: Primerjava bojnih funkcij kopenskih brigadnih bojnih skupin ZDA.....	51
Tabela 4.3: Zmožljivosti latvijske pehotne motorizirane brigade	53
Tabela 4.4: Primerjava bojnih funkcij mehanizirane in gorske brigade francoske vojske	59
Tabela 4.5: Primerjava bojnih funkcij hrvaških enot.....	64
Tabela 4.6: Primerjava bojnih funkcij vseh obravnavanih enot za ZBR po državah	67

KAZALO SKIC:

Skica 4.1: Organiziranost sil 1. brigade	36
Skica 4.2: Struktura pehotne brigadne bojne skupine.....	46
Skica 4.3: Struktura SBCT.....	48
Skica 4.4: Struktura ABCT	49
Skica 4.5: Struktura latvijske vojske.....	52
Skica 4.6: Organigram francoske mehanizirane brigade	58
Skica 4.7: Stalna struktura 27. gorske brigade.....	58
Skica 4.8: Struktura kopenskih sil Republike Hrvaške.....	62
Skica 4.9: Podrobna struktura gardijske oklepne mehanizirane in mehanizirane brigade	63
Skica 5.1: Primer združenega bojevanja zvrsti v prihodnosti.....	75

1 UVOD

General Patton je o pomenu združenega bojevanja v nagovoru diviziji leta 1941 dejal:

»Še vedno obstaja tendenca v enotah, da se vsak bojuje zase.

Pehotnik bi rad streljal s puško, tankist uničeval oklepna vozila ..., artiljerec uničeval utrjene položaje ...

Na ta način ne bomo dosegli zmage. Če orkester del skladbe igra s trobento, del s klarinetom in del z rogom,

potem poslušamo veliko nerazumljivega hrupa in nič muzike.

Med igranjem skladbe mora med posameznimi glasbili priti do harmonije,

tako da vsak inštrument podpira drug drugega.

V boju mora vsako orožje podpirati drugega. Edino timsko delo bo obrodilo sadove.«

Da lahko oborožene sile začnejo učinkovito načrtovanje vojaških aktivnosti, morajo najprej razumeti okolje, v katerem bodo delovale, kar pa je izjemno zahteven proces. Okolje, v katerem delujejo oborožene sile, je izjemno kompleksno in dinamično. Napredek človeštva z razvojem vseh vrst tehnologij, hitrost komuniciranja in integracija sistemov človeške družbe ponujajo vsakodnevne izboljšave, nenehne spremembe in prilagajanje človeštva. Stalnica v okolju ostajajo spopadi nizke, srednje in visoke intenzitete. Človeštvo se še vedno bojuje v okolju, ki ga danes prepoznavamo kot hibridno, asimetrično. Med seboj se bojujejo regularne in neregularne sile, mednarodne teroristične skupine, kriminalne družbe, gverila. Posledice spopadov zaradi razvoja vojaške tehnologije niso nič manjše, kot so bile v antiki, kar lahko danes vidimo na primeru Sirije in Ukrajine.

Spremenjeno okolje in grožnje je treba obravnavati na strateški, operativni in taktični ravni. Na strateški ravni so glavni vzroki za spremembe globalizacija družbe, demografske, politične, okoljske spremembe in hiter razvoj tehnologije. Strateške odločitve uporabe oboroženih sil se morajo tem spremembam v okolju vedno znova prilagoditi – s politično–vojaškimi usmeritvami in odločitvami. To pa predvsem pomeni tudi spremembe v delovanju na operativni in taktični ravni. Operativno okolje zahteva od modernih vojska tako delovanje na morju, v zraku, na kopnem, v vesolju kot v kibernetnem prostoru. Pri načrtovanju je treba upoštevati vse akterje v okolju (od sovražnih, nevtralnih, do prijateljskih), vrsto okolja, vreme, terenske značilnosti, elektromagnetni spekter, radiološko–kemično–biološko–jedrske nevarnosti in informacije. Šele ko so razumljeni različni dejavniki in pogoji, v katerem bo vojaška organizacija delovala, lahko načrtovalci vojaških operacij začnejo razvijati zmogljivosti, ki bodo potrebne za izvedbo strateških ciljev.

Okolje, v katerem nastajajo razne krize, danes ni samo vojskovališče. Da se doseže želeno končno stanje, je potreben prispevek raznih agencij, zavezništev ter drugih virov in sil. Zato morajo poveljstva Nata in njihovi predstavniki razumeti pomembnost združitve oziroma združevanja vseh akterjev v okolju, v katerem delujejo. Oborožene sile na vseh ravneh morajo razumeti, kaj je strateški cilj, da lahko izvedejo načrtovanje in izvedbo operacije. Poveljniki na vseh ravneh morajo vzpostaviti, okrepiti in razvijati skupno celovito razumevanje o operativnem okolju, v katerem delujejo (AJP–3.2 (A1) 2016), da se lahko začne uresničevanje ciljev na taktični ravni, ki skupaj vodijo do skupnega, končnega (strateškega) cilja.

Prvo desetletje 21. stoletja sta v vojaškem smislu zaznamovali vojni v Iraku in Afganistanu. Bojevanje zahodnih zaveznic na čelu z ZDA je v 14 letih postajalo protiuporniško, protiteroristično. Poleg spopadov nizke intenzitete so postajali pomembni usposabljanje, mentoriranje iraške in afganistanske vojske in izvedba predvsem stabilizacijskih operacij (Matsumura, 2000). Z začetkom spopadov v Siriji, predvsem pa v Ukrajini leta 2014, se je okolje za države zavezništva Nato spremenilo. Zaradi vpletenosti Ruske federacije v spopade v Siriji in Ukrajini ter povečanega strahu Baltskih držav pred tako imenovano rusko grožnjo se je spremenila osredotočenost za vse članice zavezništva Nata. Znova so se začeli uporabljati izrazi, kot so odvrčanje, priprava visoko odzivnih robustnih sil, konvencionalno in nekonvencionalno bojevanje, združeno bojevanje. Nato je začel pripravljati akcijske načrte za povečanje prisotnosti na mejah Evrope z Rusko federacijo, kamor so države članice napotile svoje sile v združene enote brigadnih oziroma bataljonskih ravni, ki so morale biti integrirane za izvedbo združenega delovanja.

V vojskah zahodnega sveta se je tako znova začelo bolj govoriti o konceptu bojevanja zrak–kopno in usposabljanju združenega bojevanja rodov, kar je stalnica v vojaški zgodovini. Zaveznice so tako leta 2014 v analizah bojne pripravljenosti ugotovile, da morajo znova uveljaviti in povečati usposabljanje združenega bojevanja pehote, artilerije, tankov, zračne obrambe, protioklepni sistemov, inženirskih enot ter nekinetičnih elementov in s tem narediti odmik od protiuporniškega bojevanja, ki ga poznamo iz Afganistana in Iraka.

V začetku 20. stoletja je večina vojaških strategov ločeno proučevala taktiko konjenice, artilerijsko taktiko in taktiko pehote. Najnaprednejši med njimi so se zavedali, da ne gre za različne taktike, temveč da bo v prihodnosti pomembna le veščina vojskovanja, ki bo vključevala le eno taktiko, ki bo združila vse naštete. To taktiko so imenovali združeno bojevanje, pri čemer bodo rodovi delovali po skupnih načelih in s tem povečali bojno moč. Združeno bojevanje rodov je od takrat doživelo neslutene razsežnosti. Danes imajo poveljniki na najnižji taktični ravni zaradi razvoja vojaške tehnologije precej večjo bojno moč in odgovornost za njeno uporabo, kot je bilo to kdaj koli v vojaški zgodovini. Poveljnik voda tako lahko za posamezno nalogo dobi odobritev za delovanje z artilerijo, minometnim ognjem, protiklepnim orožjem srednjega dosega, ostrostrelskim orožjem in delovanjem zračne ognjene podpore ter ob tem usklajuje delovanje generičnih oddelkov in skupinske oborožitve (mitraljezi, avtomatski bombometi), zato mora imeti ustrezne kompetence in znanja.

Cilj magistrskega dela je proučitev združenega bojevanja rodov v Slovenski vojski (SV) in oblikovanje ideje optimalnega referenčnega modela za oblikovanje koncepta združenega bojevanja pri nas. Struktura magistrskega dela v svojem vsebinskem delu zajema tri dele. V prvem delu je poudarek na obsežni razlagi ključnih pojmov, ta del je teoretično izhodišče za drugi del. V drugem delu sta izvedena empirično (intervjuji) in primerjalno (študije držav) raziskovanje, ki omogočata zapis tretjega dela, v katerem so zajeti ugotovitve in spoznanja, ki so povzeti v oblikovanje referenčnega modela.

SV mora biti zaradi svojega osnovnega poslanstva obrambe Slovenije, sprejetih obveznosti v mednarodnih organizacijah in sodobnih trendov delovanja oboroženih sil v trenutnih spopadih v svetu pripravljena in usposobljena za združeno bojevanje. Podlaga za razvoj lastnih obrambnih zmogljivosti je tudi 3. člen Severnoatlantske pogodbe, ki jo je Republika Slovenija ratificirala leta 2004 ob pristopu v zvezo Nato. V 3. členu je navedeno, da bodo pogodbenice za učinkovitejše doseganje ciljev te pogodbe z nenehno in učinkovito samopomočjo ter vzajemno pomočjo vsaka zase in skupaj vzdrževale in razvijale svojo individualno in kolektivno sposobnost upreti se oboroženemu napadu (Zakon o ratifikaciji Severnoatlantske pogodbe MSAP 2004). Tako kot v preteklosti se bo pomen združenega bojevanja še povečeval, če upoštevamo vizije, ki so jih objavile vse naprednejše zavezniške države.

2 METODOLOŠKO HIPOTETIČNI DEL

2.1 Predmet proučevanja, raziskovalni problem, namen in cilj naloge

Predmet proučevanja je združeno bojevanje rodov (ZBR). V okviru doktrine Nato je ZBR kot temeljno izhodišče za nadaljnje proučevanje in oblikovanje sklepov, zato je obravnavano v okviru teoretične predstavitve pojmov. Hkrati so v nadaljevanju predmet proučevanja vsi koncepti, oblike ZBR v SV in vojskah primerljivih držav optimalnega modela za SV. Z vzpostavitvijo enotne teoretične podlage in na podlagi empiričnih ugotovitev je končni cilj naloge izdelati najbolj optimalen koncept združenega bojevanja, aplikativnega v SV, zaradi prilagajanja SV sodobnim varnostnim izzivom doma in v mednarodnem okolju. Referenčni model magistrskega dela za izvedbo primerjave med SV, državami in idealnim stanjem je pehotna brigada.

ZBR je vojaški termin, ki vključuje več pomenov in je pogosto tudi zelo različno opredeljen in uporabljen. Zato bo glavni raziskovalni problem, poleg težav na poti do končnega cilja, pomenila gradnja ideje, kaj združeno bojevanje pomeni v teoriji delovanja oboroženih sil, da bi bilo mogoče graditi idejo o najprimernejšem konceptu združenega bojevanja v okviru SV.

2.2 Raziskovalna vprašanja

Postavljene trditve v magistrskem delu bodo preverjene na podlagi treh raziskovalnih vprašanj, ki vsebinsko opredeljujejo tudi strukturo posameznih sklopov. Na podlagi vzpostavljene teoretične podlage ter s proučevanjem dejanskega stanja in primerov bo na podlagi oblikovanja odgovorov na raziskovanja vprašanja na koncu mogoče narediti utemeljen sklep.

Raziskovalna vprašanja so:

1. Ali je in kako je v Slovenski vojski uveljavljen koncept usposabljanja ZBR?
2. Na kakšni stopnji je ZBR v primerjavi s tujimi OS?
3. Na kakšen način lahko izboljšamo ZBR v SV v prihodnosti?

2.3 Oris uporabljene metodologije

V magistrskem delu bo uporabljen multimetodološki pristop; za dosego cilja bo uporabljena metodološka in podatkovna triangulacija (kombinacija več metod in kombiniranje podatkov iz različnih virov). Znanstvenega raziskovanja se naloga loti po deduktivni poti, kjer se empirični problem reši z uporabo in preverjanjem teorij kot abstraktnih modelov.

Načrtovane metode:

- izbor in pregled bibliografije o predmetu proučevanja (pridobitev predhodnega znanja),
- izročilo pojasnjevanja, ki temelji na objektivnih zunanjih in predvsem kvantitativnih opisih in razlagah predmeta proučevanja; iščejo se vzročno–posledične povezave (zakovitosti),
- izročilo razumevanja so kvantitativni opise in interpretacije, ki so subjektivne in notranje; namesto na vzročno–posledične zveze se osredotočamo na pomene,
- analiza in interpretacija primarnih virov sta bili uporabljeni pri analizi pravnih virov s proučevanega področja (metoda neempiričnega raziskovanja),
- analiza in interpretacija sekundarnih virov (knjige, članki, raziskovalna poročila ...), izvedeni na način kritične analize, povzemanja vsebin, citiranja in primerjanja virov med seboj,
- primerjalno raziskovanje, pri čemer z analizo in proučevanjem prakse slovenske in tujih vojsk iščemo stične točke in razlike, če so, ter prepoznavamo nekatere skupne značilnosti, trende in preverjamo teorije. Namen je izdelati idejo ureditve oziroma model vzpostavitve enote ranga brigade za ZBR, najprimernejšo za SV,
- strukturirani (dopisni) intervjuji s ključnimi posamezniki s tega področja (povzeto po: Bučar 2000, 10–36),
- metoda osebnega komentarja, ki izhaja iz lastne, 20–letne službe v SV.

Pri znanstvenem primerjalnem raziskovanju se iščejo vzročno–posledične povezave (zakovitosti), ki pomenijo razumevanje družbenega sveta kot zaprtega sistema, v katerem lahko ločimo odvisne od neodvisnih spremenljivk (vzrok za spremembo odvisne spremenljivke iščemo v vplivu ene ali več neodvisnih spremenljivk). V obravnavanem delu je odvisna spremenljivka ZBR, neodvisne pa so država, stanje zavedanja o nujnosti ZBR, prisotnost kriznih finančnih situacij, družbeno dojemanje pojava, značilnosti okolja ipd., indikatorji kot kazalniki vpliva, gradnje proučevanega predmeta, ki se lahko povežejo v skupino indikatorjev.

2.4 Obdelava z intervjujem pridobljenih podatkov

- Obdelave podatkov se je treba lotiti pod načelom stroge objektivnosti. To se doseže s ponovljivostjo rezultatov raziskovanja, uporabo standardiziranih merskih postopkov, natančnimi analizami in poskusom zmanjševanja vpliva subjektivnega človeškega dejavnika.
- V delu je uporabljena metoda znanstveni intervju ali znanstveni pogovor. To je vsakršno zbiranje podatkov, ki prek različnih virov komunikacije teži k dejstvu, da bi bili dobljeni odgovori lahko uporabni v znanstvene in raziskovalne namene.
- Intervjuja v prilogah 1 in 2 sta strukturirana skladno s teoretičnimi izhodišči. Sta odprtega tipa in ponujata zapis obsežnejših odgovorov, nista anonimna in sta bila izvedena z vnaprej izbrano skupino intervjuvancev, ki so na ravni SV izvajali proučevano tematiko. Izvedena sta bila dopisno.
- Namen izvedbe intervjujev je, da se s primerjavo dobljenih rezultatov in spoznanj o opazovanem pojavu dobi še natančnejša in preverljiva podlaga za oblikovanje predloga modela ZBR v SV.
- Instrument obdelave podatkov bo primerjalna analiza zapisanih odgovorov, ki se strnejo v ugotovitev, z narejenimi študijami primerov urejenosti ZBR v posameznih, v nalogi opredeljenih sistemih.

2.4.1 Težave pri pisanju naloge

Poleg že omenjenega neenotnega pojmovanja oziroma opredelitve koncepta ZBR so omejitve pri pisanju še:

- omejitve pri dostopnosti literature, virih in raziskavah na obravnavano temo,
- finančne omejitve in kriza obrambnega sistema, za katerega bo izdelan model enote za ZBR,
- dejstvo, da SV nima vojaške strokovne literature s področja ZBR,
- neenotnost vojaških terminoloških razlag in pojmov,
- omejen dostop do podatkov o organiziranosti sil, konceptu in izvedbi ZBR tujih oboroženih sil, ki so zajete v proučevanje,
- omejen dostop do podatkov o zmogljivosti poveljstev in enot v bataljonih, brigadah tujih oboroženih sil (OS) (npr. kadrovske, materialno ipd.).

Zavedanje omenjenih težav je izjemnega pomena za lažje oblikovanje relevantnih sklepov, ki vsebujejo prilagoditve zaradi omejitev, pri čemer je ob ugotovitvi zapisano, katere omejitve so se pojavile.

3 TEORETIČNO O DOKTRINI ZDRUŽENEGA BOJEVANJA RODOV

ZBR je vojaški izraz, ki ima več pomenov, je tudi odgovor na spremenjeno varnostno okolje in nove kompleksne grožnje z združevanjem več vojaških zmogljivosti na različnih ravneh za doseg različnih ciljev. V najširšem smislu ga razumemo kot koncept združenega delovanja različnih rodov in oborožitvenih sistemov, ki povečajo možnosti preživetja na bojišču zaradi učinkovite in usklajene uporabe bojne moči. Še en pomen tega izraza je organiziranost sil za združeno bojevanje, ki je lahko oblikovano na različnih ravneh vojaških enot (četa, bataljon, polk, brigada), te pa so lahko stalno vzpostavljene ali priložnostno (ad hoc) za posamezno operacijo. Izraz pomeni tudi taktiko in operacije združenega bojevanja, pri čemer gre za taktične in tehnične postopke, ki se morajo uskladiti tako med rodovi kot med oborožitvenimi sistemi, da lahko govorimo o medsebojni integraciji (House 1984). Poznavanje in enotno razumevanje ključnih pojmov sta ključna za razumevanje obravnavane problematike. Predvsem je opredelitev pomembna za vzpostavitev enotnega teoretičnega izhodišča in enotnega razumevanja pojava, ki se v različnih okoljih in vidikih interpretira na različne načine. Ključni pojem je besedna zveza »združeno bojevanje rodov«, ki bo razložena v drugem delu tega poglavja. Za boljše razumevanje pa so v nalogi kot ključni (izhajajoči) pojmi.

3.1 KLJUČNI POJMI, POTREBNI ZA RAZUMEVANJE KONCEPTA

3.1.1 Rodovi

Rodovi so deli kopenske vojske, njihova osnovna naloga pa je izvajanje bojevanja. V nekaterih državah (npr. ZDA, Velike Britanije, Francije) so različni rodovi tudi v drugih zvrsteh (npr. vojaški mornarici, vojaškem letalstvu), ki imajo istorodno osnovno oborožitev in opremo, specifično organizacijo in usposabljanje ter načine delovanja med bojevanjem. Razdelitev na rodove

omogoča prilagodljivo organizacijo oboroženih sil in njihovih zvrsti, učinkovitejše usposabljanje enot in oblikovanje njihove posebne taktike. Število, sestava, obseg in medsebojno delovanje rodov so odvisni od velikosti, stopnje razvoja, materialno-tehničnih zmožnosti, geostrateškega položaja, doktrine OS in potencialov naroda. Razdelitev na rodove ni stalna. V zgodovini so se rodovi oblikovali in spreminjali sočasno z razvojem vojaške organizacije, oborožitve in taktike. Od tod izhajajo tudi razlike med posameznimi OS v smislu nastanka, razvoja, značilnosti in vloge posameznih rodov. Rodovi, ki se v nekaterih državah štejejo kot glavni rod, so v drugih lahko pomožni rod ali po drugi strani zvrst. To je odvisno od razlik v doktrini, po kateri so opredeljene naloge in narava OS v celoti in kot način uporabe posameznih delov. Zaradi razlik v orožju, opreми, taktičnih, prostorskih in vremenskih razmerah, v katerih se uporabljajo, se rodovi delijo na vrste in specialnosti; na primer pehota se deli na gorsko, lahko, motorizirano, mehanizirano (Vojna enciklopedija 1975, 203).

Taktična kopenska doktrina zveze Nato ima opredeljene naslednje rodove in službe: pehota, artilerija, inženirstvo, zračna obramba, vojaška policija, letalstvo, pravna služba in služba za odnose z javnostmi (ATP 3.2.1 2016, 2–28).

Organizacija SV je enotna in se ne deli na zvrsti, obsega pa rodove: pehoto, oklepne enote, letalstvo, pomorstvo, artilerijo, zračno obrambo, inženirstvo, radiološko, kemično in biološko obrambo ter zveze (ZObr–UPB1). Ob proučevanju temeljne strokovne vojaške literature SV lahko ugotovimo, da vojaški izraz rod oziroma rodovi ni opredeljen z definicijo, temveč ga pogosto najdemo v besedni zvezi ZBR.

Zvrsti so osnovni in glavni deli oboroženih sil, ki po svojem namenu, organizaciji, oborožitvi in opreми delujejo v nekem geografskem prostoru (kopno, zrak, morje). Razdelitev OS na zvrsti je pogojena s strategijo uporabe sil, zmožnosti samostojne izvedbe strateških in operativnih nalog, zahtevami učinkovitega vodenja sil in maksimalnim izkoristkom taktično-tehničnih zmogljivosti. Oblikovanje posameznih zvrsti, njihov obseg in medsebojni odnosi so odvisni od geografskega položaja države, njenih materialnih in tehničnih zmožnosti in v zvezi s tem sprejeto doktrino oblikovanja OS in njihove uporabe v vojni. V večini držav se OS delijo na naslednje zvrsti: kopenske sile, vojaško mornarico in vojno letalstvo. Kopenska zvrst se tako kot nekatere druge

zvrsti deli na rodove in službe (Vojna enciklopedija 1975, 482). Nato ima od zasedanja v Varšavi leta 2016 poleg kopenske, mornariške, letalske še kibernetško zvrst.

Zvrsti lahko združujemo v komponente. Komponenta (angl. component) je združeno organizirano poveljstvo, ki je nastalo s kombinacijo več zvrsti, funkcionalnih rodov in služb. V poveljniški strukturi Nata se pogosto uporablja izraz poveljstvo komponente. Je tretja raven poveljevanja s posebnimi letalskimi, mornariškimi, kopenskimi in specialnimi zmogljivosti, ki je odgovorna za operativno načrtovanje in izvedbo operacij, ki jih usmerja poveljnik Nata (AAP-06 2014). Proučiti je treba tudi kampanjo (angl. campaign), tj. zaporedje vojaških operacij, ki so načrtovane in izvedene za doseg strateških ciljev v nekem času in na geografskem območju in največkrat zahtevajo vse vojaške zvrsti: vojaško letalstvo, vojaško mornarico, specialne in kopenske sile. Poveljnik združenih sil se v načrtovanju osredotoči na strateški cilj operacije (angl. ends). Njegov štab razvija in določi, katere naloge bo treba izvesti, da bo dosežen uspeh (angl. ways) in kateri viri bodo potrebni (angl. means) za uspešno operacijo. Na operativni ravni je poleg koordinacije pomembno izvajati integracijo vojaških in nevojaških sil, s čimer se doseže sinergija učinkov. Izvajajo se po načelu združevanja zvrsti, rodov in služb. Načrtovanje kampanj poteka vzporedno tako na najvišjem poveljstvu kot na poveljstvih posameznih komponent (kopenske, mornariške, letalske, specialne sile). Za nemoten proces sinhronizacije med operacijo je treba vzpostaviti skupine za povezavo, ki izvajajo koordinacijske procese (AJP-3.2 (A1) 2016, 1-8 do 1-9).

Med osnovne pojme proučevane vsebine lahko štejemo tudi besedno zvezo vojaške zmogljivosti. Zmogljivost enote so njena kadrovska sestava, oborožitev in oprema, usposobljenost in kakovost načrtov delovanj (Vojaška doktrina 2006, 38).

3.1.2 Združeno bojevanje (vojskovanje in sobojevanje)

Pri proučevanju pojma vojskovanja je zanimiva ugotovitev, da navkljub zelo široki uporabi nima lastne opredelitve; besedo poznamo kot prevod angleške besede warfare. Pojem se uporablja v veliko primerih na primer kot znanost, veščina, raven (strateška, operativna, taktična), načela (splošna, v ofenzivnem, defenzivnem) in kot metoda ali način vojskovanja. Kot veščina vojskovanja zajema teorijo in prakso pripravljanja in izvajanja oboroženega boja in eno najpomembnejših disciplin v sistemu vojaške znanosti. Predmet proučevanja veščine vojskovanja je torej oboroženi boj kot celota in njegovi sestavni deli (operacije, boji in borbe) (Lubi 2008, 6).

Uporablja se enako pogosto kot dejavnost, sposobnost izvedbe in v časovnem smislu (npr. zgodovinsko, sodobno). Najpreprosteje se deli na konvencionalno in nekonvencionalno, torej kot oblika dejavnosti. Pojem opredeljuje tudi okolje, v katerem se izvaja: kopno, zrak, morje, vesolje, kibernetiki prostor. V 21. stoletju se pogosto pojavlja v povezavi s hibridnimi, asimetričnimi in kibernetiskimi oblikami. Pojem najdemo v vojaških doktrinah držav (npr. načela vojskovanja).

Vojskovanje ima strateški pomen, nanaša se na vojno in na strateško uporabo vojske, tako da je v domeni strategije (Svete 2016). Nanaša se na priprave in vodenje vojne, kar izvajajo politična oblast in oborožene sile, in je stanje odnosov med državami ali vojskami (konflikt), lahko se nanaša tudi na dejavnost, ki jo v širšem pomenu izvajajo države, v ožjem pa vojska. S stališča države pomeni način vodenja politike oziroma v vojni način vodenja vojne. Z vojaškega stališča je vojskovanje temeljna vojaška dejavnost, ki je namenjena uporabi vojaške sile za uresničevanje političnih ciljev (množica vojaških operacij). Vojaški cilj vojskovanja je zmaga v spopadu (vojni) (Furlan 2012, 68). Vojskovalna moč je opredeljena kot sposobnost SV za vojskovanje in je sestavljena iz idejne zasnove, bojne morale in bojne moči (Vojaška doktrina 2006, 15).

Vojskovanje na sodobnem bojišču, za katero je značilno, da je vsekakor združeno, je voden na strateški, operativni in taktični ravni. Operacije zveze Nato so usmerjene na vojaško–strateški ravni, načrtovane in izvedene pa so na operativni oziroma strateški ravni. Razlika med posameznimi ravni je danes izredno majhna. Majhna taktična enota v vojaški operaciji ima na prvi pogled majhno vrednost, vendar ima danes lahko velik pomen v političnem kontekstu za posamezno državo, ki prispeva svoje sile. Zaradi napredka v informacijski tehnologiji pa ima delovanje na taktični ravni velik vpliv tako na operativno kot strateško raven.

Zaradi določanja metodoloških okvirjev, v katerih se izvaja združeno bojevanje zvrsti ali rodov, je treba opredeliti ravni, na katerih se izvajajo vojaške aktivnosti. Taktika je delovanje enot v boju. Pogosto opredelitve taktike vključujejo tehniko in postopke. Tehnike so splošne in natančne metode, ki jih enote in poveljniki uporabijo za izvedbo dodeljenih nalog in funkcij. Tehnike se osredotočajo na specifične metode uporabe oborožitvenih sistemov, opreme in moštva. Postopki so standardni in natančni koncepti delovanja in opisujejo načine izvedbe nalog.

Taktika je teorija in praksa pripravljanja in izvajanja bojev in borb na kopnem, morju in v zraku. Taktiko označujemo kot najprimernejšo kombinacijo borb (v okviru boja), s čimer uresničuje cilje,

ki jih postavi operatika. Operatika je teorija in praksa pripravljanja in izvajanja operacij na kopnem, morju in v zraku. Išče najprimernejše kombinacije bojev (v okviru operacije), s čimer uresničuje cilje, ki jih postavi strategija. Strategijo opredelimo kot teorijo in prakso za pripravljanje in izvajanje oboroženega boja kot celote na vsem ozemlju lastne in nasprotnikove države in v vseh različicah in fazah vojne. Strategija dobi cilje od vrhovnega političnega vodstva, uresničuje pa jih na podlagi prostorskega in časovnega kombiniranja (vojaških) operacij (Lubi 2008, 8).

Veda o oboroženem boju vse od osemdesetih let 20. stoletja zajema (1) strategijo, ki se ukvarja s proučevanjem vojaških vidikov vodenja vojne in kombiniranjem kampanj kot sistemov, ki operacije vseh vej oboroženih sil povezujejo v celoto, (2) operatiko, ki se ukvarja s proučevanjem posameznih vrst operacij in bojnih dejavnosti z operativnimi cilji, ter (3) taktiko, ki se ukvarja s proučevanjem bojev in uporabo oborožitvenih sistemov (Žabkar 2003, 30). Če ga primerjamo z vojskovanjem, je bojevanje v domeni operatike in taktike, saj gre za delovanje v konkretnih okoliščinah (teren, vremenski pogoji, orožje). Te okoliščine lahko imenujemo tudi bojevališče (angl. Theatre) (Svete 2016).

V teoretičnih izhodiščih o ZBR je razvidno, da se opredelitev predmeta proučevanja nanaša predvsem na taktično raven izvedbe bojevanja (boj, bitka), ki ga izvajajo kopenske sile na ravni čete, bataljona, polka, bojne skupine, brigade itn. Vojaške operacije in s tem operatika so izjemni razmah doživeli predvsem v drugi svetovni vojni. V 21. stoletju pa sta primer izvedbe vojaških operacij Trajna svoboda v Afganistanu 2001 in Iraška svoboda 2004.

3.1.2.1 Bojne funkcije

Za obrazložitev temeljnih pojmov je treba proučiti tudi bojne funkcije. Bojne funkcije so opredeljene kot analitično orodje za poveljnike in poveljstva, ki zagotavljajo celoten opis vsega, kar mora vojaška organizacija storiti pred in med izvedbo ter po izvedbi operacije z izdelavo seznama funkcij. So konceptualno orodje, s katerim si zagotovimo seznam aktivnosti na taktični ravni, ta seznam pa bo prispeval k uspehu na operativni in strateški ravni. Relativna pomembnost nekaterih bojnih funkcij je odvisna od namere operacije, toda kot celota bo to temelj za usklajeno združeno zmogljivost. Ko se nekateri deli bojne moči kombinirajo in združijo z bojnimi funkcijami, dobimo učinkovito bojno moč (AJP-3.2 (A1) 2016).

Bojne funkcije so analitično orodje, ki pomaga pri razumevanju osnovnih bojiščnih sistemov. Z obravnavo bojnih funkcij poveljnik upošteva vse dejavnike bojevanja, ki so pomembni pri načrtovanju in izvedbi delovanj. Bojne funkcije Slovenske vojske so manever, ognjena podpora, obveščevalna zagotovitev, premičnost, oviranje in preživetje, zračna obramba, zagotovitev delovanja in poveljevanje (Vojaška doktrina 2006, 59).

3.1.3 Okrepljene zmogljivosti

Okrepljene zmogljivosti združujejo podobne zmogljivosti v isti bojni funkciji, s čimer se povečata skupna bojna moč in funkcionalnost. V operacijah v urbanem okolju sočasno delujejo in se medsebojno podpirajo pehota, letalstvo in oklepne enote, s čimer se medsebojno krepijo zaščita, manever in zmogljivosti neposrednega ognjenega sistema. Pehota zagotavlja zaščito tankom pred delovanjem sovražnikovega pehotnega in protitankovskega orožja, tank pa ob tem pehoti zagotavlja zaščito in ognjeno moč. Bojni helikopterji izvajajo manever in delujejo proti sovražniku, letalstvo zagotavlja zračno bližinsko podporo pehoti (FM 3–0 Operation 2008, 4–7).

Koncept združene bojne skupine kot okrepljene zmogljivosti temelji na integraciji in delovanju različnih rodov, kot so pehota, oklep, letalstvo, artilerija in inženirstvo z dopolnjevanjem zmogljivosti pod enotnim poveljevanjem. Združene bojne skupine izvajajo bojevanje v okviru težkih, srednjih, lahkih in sil, premičnih po zraku. Združevanje poteka navadno z začasnim oblikovanjem, ki temelji glede na specifičnih operativnih in taktičnih situacijah ter se lahko reorganizira tudi med izvajanjem delovanja. Pravilno uporabljena bojna skupina zagotavlja različne zmogljivosti rodov, ki se medsebojno podpirajo in ob tem zagotavljajo prožnost delovanja (Land operations 2014, 1–6, in National defence, 2008).

3.2 ZDRUŽENO BOJEVANJE RODOV

Nekateri avtorji, med njimi na primer Reed, so opredelitev ZBR iz 20. stoletja nadgradili. ZBR je predvsem metoda bojevanja, katerega cilj je iskanje povezav in združevanje več rodov za doseganje medsebojno dopolnilnih učinkov. S sočasnim delovanjem dveh ali več rodov na bojišču lahko enote

pridobijo sinergijske učinke. ZBR lahko razdelimo na tri komponente: koncept, organizacija in delovanje združenih rodov (Reed 2008, 169).

Treba je ločiti dva osnovna koncepta bojevanja, in sicer ZBR in združeno bojevanje zvrsti. Rodovi se združeno bojujejo na taktični ravni, na operativni in strateški ravni pa se že od začetka druge svetovne vojne bojuje ali vojskuje z različnimi zvrstmi ter njihovimi rodovi in službami. V nadaljevanju bo predstavljen teoretični del združenega bojevanja rodov in zvrsti, kot so opredeljene v Natovi doktrini delovanja in teoriji delovanja oboroženih sil. Le jasna teoretična osnova je lahko v nadaljevanju temelj delovanja in gradnje vseh zavezniških oboroženih sil. Ob tem bo treba pojasniti temeljne vojaške izraze, ki so značilni za bojevanje zvrsti in rodov in izhajajo iz njih¹.

V podpoglavjih, ki pomagajo natančno opredeliti pojem, bodo predstavljeni osnovna ideja, koncept, način uporabe in drugo ZBR. Na podlagi zapisanega teoretičnega okvira pa bo na koncu mogoče sestaviti delovno opredelitev ZBR za potrebe oblikovanja modela ZBR v SV.

3.2.1 Taktika in operacije združenega bojevanja

Vojaški zgodovinarji, analitiki in proučevalci so v preteklosti veliko pozornosti namenjali proučevanju taktike. Vendar je kljub temu taktika združenega bojevanja področje, ki ga ves čas raziskuje vojaška stroka, v zgodovinskih zapisih, taktičnih navodilih in priročnikih pa so včasih prezrli pomembne podrobnosti. Poleg tega so taktika in tehnike uporabe združenih rodov na bataljonski ravni ali pod njo najtežje za raziskovanje, saj so predmet pogostih sprememb zaradi razvoja tehnologije.

Danes je sodobna taktika tako kot v preteklosti predvsem taktika združenega bojevanja. Vključuje kombinacijo učinkov različnih rodov: pehote, artilerije, oklepa in letalstva za doseganje največjega učinka proti sovražniku. Kot je razvidno iz poimenovanja, dopolnjene zmogljivosti zaščitijo slabosti enega sistema ali organizacije z zmogljivosti drugih zmogljivosti sistemov. Poveljnik

¹ Že pri prevajanju izrazov je mogoče opaziti nedoslednost pri uporabi prevodov, zato je res pomembna natančna opredelitev uporabljenih izrazov. Avtorja Angleško-slovenskega vojaškega priročnega slovarja, ki je bil izdan leta 1996, sta angleško besedo combined prevedla kot skupno (mednarodno) in združeno (več rodov), besedo multinational kot mednarodno (ali mednarodno) ter joint v združen (več zvrsti) (Furlan, Mahnič, 1996).

uporabi artilerijsko podporo, da zatre sovražnikovo delovanje iz utrjenih položajev, zaradi česar ta ne more izvesti manevra. Ob podpori artilerijske podpore se sovražniku sočasno približuje s pehoto, ki v bližinskem boju uniči sovražnika. Skratka zmogljivosti se dopolnjujejo po različnih bojnih funkcijah. Na tem primeru lahko vidimo, kako artilerija z bojno funkcijo ognjene podpore pomembno dopolni in poveča bojno funkcijo pehote, ki izvaja manever.

Taktika ZBR na sodobnem bojišču vključuje naslednja orožja, oborožitvene sisteme in zmogljivosti: brezpilotna letala, pehotno oborožitev (vse vrste) in oborožitvene sisteme (vozila s skupinsko oborožitvijo, mitraljeze, avtomatske bombomete), artilerijo (155 mm), topove (105 mm) in minometi (120 mm, 82 mm, 81 mm, 60 mm). Poveljniku so za jedro napada na voljo zadimljenje bojišča, osvetlitev in artilerijska podpora. Na sovražnikova oklepna vozila lahko deluje s protioklepnimi sistemi na bližnji, srednji in daljši razdalji. Pehota lahko deluje skupaj s tanki in oklepnimi transporterji. Manever kopenskih sil lahko dodatno podpreta letalska zračna podpora (angl. close air support) in helikopterska ognjena podpora. Helikopterji zagotavljajo nujno medicinsko evakuacijo ranjencem in transport sil. Večje oborožene sile kombinirajo še natančno vodene izstrelke, mornariško artilerijsko podporo in podobno. Poveljevanje in kontrola se izvajata prek ročnih radijskih naprav, prenosnih radijskih naprav in satelitske komunikacije.

Taktika ZBR zahteva ustvarjalne zmogljivosti, ki se usposobijo in razvijejo z izobraževanjem, usposabljanjem in pridobivanjem izkušenj. Taktika tako postaja čedalje zahtevnejša veščina. Ključni poveljniški kader mora stalno izvajati poveljevanje in kontrolo različnih zmogljivosti, zato sta ključna visoko usposobljen poveljniški kader s kompetencami in pravočasna pridobitev znanj, veščin in spretnosti. Ključna sta torej vojaško izobraževanje in usposabljanje, kar pomeni, da morajo podčastniki in častniki na začetku pridobiti znanje v osnovnih vojaških programih, ki bi morali biti usmerjeni v združeno bojevanje.

Danes vse sodobne OS poglobljeno razmišljajo o bojevanju v prihodnosti. V študiji, ki so jo objavili v ZDA, sta upokojeni general David Barno in Nora Bensahal med drugim poudarila pomen ponovne vzpostavitve zmogljivosti združenih zvrsti in rodov. Kljub izkušnjam iz Iraka, Afganistana in Sirije bodo v prihodnje potrebne zmogljivosti za bojevanje, ki se bodo spopadale v konvencionalnem in hibridnih spopadih. Treba bo izboljšati bojno moč, premičnost in zaščito pehotnih enot ter povečati število oklepnih enot. Sodobne OS bodo morale delovati v okolju, v

katerem bodo poveljevanje, kontrola, komunikacija, informacijski sistemi in obveščevalni podatki omejeni (Barno, Bensahal 2016).

3.2.2 Načela združenega bojevanja rodov

Da bodo poveljstva in enote uspešno izvajali združeno bojevanje, je treba zagotoviti temeljne pogoje. House (1982) je v svoji študiji, v kateri je analiziral taktiko, doktrino in organiziranost OS ZDA, Francije, Nemčije, Sovjetske zveze in Velike Britanije v 20. stoletju, opredelil, da so za uspešno izvajanje ZBR potrebni razvoj, ažuriranje, sprejetje in izvajanje ustrezne doktrine, razvoj ali nabava ustreznih orožij, oborožitvenih sistemov ter upoštevanje novih tehnologij. Poleg tega morajo enote dobiti na voljo vire (kadre, sredstva, finančna sredstva), čas in infrastrukturo za usposabljanje in urjenje ZBR, ki je veliko bolj kompleksno kot enorodovsko. ZBR ne bo deloval učinkovito, če ne bosta zagotovljena poveljevanje in kontrola, ki bo izvajala integracijo ter nadzirala in vodila združeno bojevanje.

Glede na proučevanje ZBR se lahko izpostavi nekaj načel, ki so se pokazala univerzalna v vojaški zgodovini in še natančneje opredeljujejo obravnavani izraz:

- načelo integracije na najnižji taktični ravni,
- načelo enake mobilnosti in zaščite delovanja,
- načelo uravnovešenosti organiziranosti sil (Potočnik 2015),
- načelo povezljivosti in integracije rodov. Med rodovi je treba doseči integracijo in sposobnost enotnega delovanja. Tako kot v preteklosti se ob sodelovanju različnih rodov vedno pojavi problem, kako doseči integracijo in povezljivost.

Kot posledica delovanja v spopadih v Afganistanu in Iraku so bila razvita načela delovanja ZBR v protiporniškem okolju, kot so skupno delovanje z vsemi akterji v območju delovanja (lokalno vojsko, policijo, nevladnimi organizacijami), celovito razumevanje okolja delovanja, natančno poznavanje sovražnika, sočasno kinetično in nekinetično delovanje, delovanje na najnižji taktični ravni (omogočeno poveljevanje, kontrola, zbiranje informacij), neprestano delovanje, poudarjeno civilno–vojaško sodelovanje, ki je center gravitacije oziroma odločilna točka delovanja (Bogart 2006).

3.2.3 Organiziranost sil združenega bojevanja rodov

Organiziranost enot in poveljstev za ZBR na kateri koli ravni delovanja (četa, bataljon, polk, brigada) pomeni združitev več rodov, orožij in oborožitvenih sistemov za izvedbo bojevanja. To lahko vključuje že vnaprej pripravljene formacije, ki so načrtovane na podlagi koncepta ZBR, ali pa začasno organizirane in združene enote, kar navadno poteka v vojni.

Tako lahko povzamemo, da se združevanje sil lahko izvede z oblikovanjem zmogljivosti:

- s stalnimi formacijami in
- začasnim oblikovanjem (angl. force tailornig) in organiziranjem za nalogo.

Organiziranje za nalogo je proces določitve ustrezne sestave sil in ustreznega zaporedja uporabe (delovanja), ki podpirata namero poveljnika združenih sil. Vključuje izbiro pravilne strukture sil za izvedbo združenih operacij iz nabora sil, ki so na voljo poveljniku.

Začasna organiziranost sil (ang. task organizing) je oblikovanje operativne enote, izbor podpornega osebja in oblikovanje logistične podpore v specifični velikosti in strukturi za izvedbo posebne naloge ali poslanstva. Pri proučitvi začasne organiziranosti sil je treba pridobiti vpogled v usposobljenost, izkušnost, opremljenost, vzdržljivost, premičnost, operativno okolje in sovražnikove grožnje. Posebno pozornost je treba nameniti vzpostavitvi in vrsti poveljniških razmerij (FM 3-0 Operation 2008, 4-8).

3.2.4 Združeno bojevanje rodov v doktrini Nata

Temeljni strateški dokumenti Nata, v katerih je obravnavan predmet proučevanja, so doktrina Nata AJP-01, doktrina Nata AJP-3 za izvedbo operacij, doktrina Nata AJP-3.2 za kopenske operacije, doktrina AJP-5 za operativno raven načrtovanja, taktična doktrina kopenskih sil ATP-3.2.1 in doktrina poveljevanja in kontrole kopenskih sil ATP-3.2.2. Natova opredelitev proučevanega problema v nalogi se uporablja kot teoretični model, h kateremu morajo težiti vse članice zaveznitva.

V Natovi doktrini je treba ločiti med naslednjimi angleškimi izrazi: combined, multinational in joint, ki so med seboj povezani. Natova doktrina za izvedbo skupnih operacij na operativni ravni

(AJP–3.2 2011) v nasprotju s kopensko doktrino angleški izraz *combined* opredeljuje kot mednarodne, skupne ali združene sile. Tako se skladno z Zavezniškim slovarjem definicij in pojmov (AAP–06 2014) pojem mednarodnega skupnega delovanja (angl. *combined/multinational*) uporablja za opis aktivnosti, operacij in organizacij, v katerih sodelujejo oborožene sile več kot ene države. Isti vir pri opredelitvi izraza *combined/multinational* priporoča, da se uporablja le angleški izraz *multinational*, kar pomeni na primer večnacionalne sile dveh ali več držav.

V Natovi terminologiji se angleški izraz *joint* (multi servis) prevede kot združeno bojevanje zvrsti ali večzvrstno bojevanje. Uporablja se za opis aktivnosti, organizacij in operacij, v katerih skupaj delujejo elementi dveh ali več zvrsti oboroženih sil pod enotnim poveljevanjem in kontrolo (AAP–06 2014). Primer organiziranosti in delovanja združenih več zvrstnih namenskih sil je skupno delovanje specialnih, mornariških, letalskih in pehotnih sil. Skupne operacije (angl. *combined/multinational operation*) so mednarodne operacije, ki jih skupaj izvajajo oborožene sile dveh ali več zaveznic Nata za doseganje ciljev operacije (AAP–06 2014).

Nato ima v doktrini opredeljen izraz, ki povezuje oba pojma, torej združeno in skupno delovanje oziroma operacije. V AJP–5 (Zavezniška doktrina Nata za načrtovanje na operativni ravni) iz leta 2013 je mogoče najti besedno zvezo *combined joint operation*, ki povezuje zgoraj obravnavane izraze. Opredeljena je kot operacija, ki jo izvajajo oborožene sile dveh ali več držav in v katerih sodelujejo elementi dveh ali več zvrsti. Skladno z doktrino AJP–01 je angleški izraz *combined joint task force* skupna, namenska, premestljiva enota, ki je oblikovana oziroma vzpostavljena za naloge celotnega spektra zavezniških operacij. Združene (mednarodne) operacije so operacije, ki jih skupaj izvajajo enote dveh ali več zaveznic Nata za izvedbo poslanstva.

Kot navaja Nato, je za izvedbo kopenskih² operacij najpomembnejša trilogija doktrine kopenskih sil (doktrina kopenskih operacij, taktike ter poveljevanja in kontrole). V zavezniški doktrini za

² Kopenske sile se glede na vrsto sil delijo na težke, srednje in lahke sile. V Natovi doktrini so opredeljene kot manevrske sile, ki se za neko operacijo lahko oblikujejo v bojne skupine. Integracijo in izbor posameznih rodov v združeno bojno skupino je treba skrbno proučiti pred oblikovanjem skupne zmogljivosti (ATP–3.2.1 2009, 3–3). Poleg bojnih elementov in vrste sil ima Nato opredeljene še specialne zmogljivosti, ki jih tvorijo zračne premestljive in zračno desantne sile, amfibijske sile in izvidniške sile. Združenim operacijam so skladno z Natovo doktrino skupne naslednje združene funkcije: poveljevanje in kontrola, obveščevalna zagotovitev, manever in ognji, zaščita sil, informacijske operacije, zagotovitev delovanja in civilno – vojaško sodelovanje (AJP–3(B) 2011, 1–11).

kopenske operacije (AJP–3.2) iz leta 2009 je opredeljen angleški izraz *combined arms forces*, kar bi lahko prevedli kot ZBR.

V taktični doktrini kopenskih sil Nata (ATP–3.2.1 2009) se kopenske sile glede na vlogo v bojnem delovanju (elementi sil) delijo na sile za bojevanje (pehota, oklep, bojna inženirstvo, letalstvo), sile za bojno podporo, sile za zagotovitev delovanja in sile za podporo poveljevanja. Kot primer organiziranosti sil je opredeljen angleški izraz *combined arms forces*, ki se nanaša na združevanje in uporabo rodov pehote, oklepa, inženirstva, artilerije in letalstva, ki so podprti z ustreznim elementom zagotovitve bojnega delovanja. Združeni rodovi zagotavljajo uravnoteženo zmogljivost, za katero je značilno medsebojno dopolnjevanje. Lahko so stalno vzpostavljeni kot skupine (angl. *combined arms grouping* ali brigadna bojna skupina, bataljonska bojna skupina) ali pa začasno za določeno nalogo ali operacijo, kar pomeni, da se po izvedbi vrnejo v matično strukturo (ATP–3.2.1 2009, 3–1 do 3–2). Bojna skupina je namensko organizirana za izvedbo kopenskega in zračnega manevra ali v kombinaciji obeh. Uravnoteženost pomeni, da se pomanjkljivosti in prednosti posameznih rodov dopolnjujejo v učinkovito, fleksibilno in celovito zmogljivost, ki se je sposobna prilagajati spremembam na bojišču. Bojna skupina deluje na skupni doktrini, pravih in pravočasnih operativnih postopkih in drilih (ATP–3.2.1 2009, 3–19 do 3–20).

Načela v Natovi doktrini za izvedbo združenih zavezniških in mednarodnih operacij so izbira cilja, enotnost prizadevanj, vzdržljivost, koncentracija sil, gospodarnost, prilagodljivost, ohranjanja morale, iniciativnost, presenečenje, varnost, enostavnost in mednarodnost. Zavezništvo je zaradi izvedbe stabilizacijskih, humanitarnih in mirovnih operacij v podporo miru podalo naslednja razširjena načela: nepristranskost, privolitev, omejitve pri uporabi sile, vztrajnost, legitimnost, verodostojnost, obojestransko spoštovanje, preglednost, svoboda gibanja, zaščita okolja (AJP–01 2010, 1–6, 9). Načela za izvedbo združenih operacij so dobrodošla pomoč poveljniku, ko razmišlja, kako izvesti nalogo, kot pripomoček za načrtovanje in izvedbo naloge. Sodobne združene operacije so kompleksne in zahtevajo premišljeno organizacijo. Za izvedbo pravilnega zaporedja aktivnosti v času in prostoru ter razumevanje prednostnih nalog morajo biti vzpostavljeni kontrolni mehanizmi. Natova doktrina ima v ta namen natančno opredeljene naslednje izraze: interoperabilnost, integracija, koordinacija in sinhroniziranost operacij.

Interoperabilnost je pogoj, da bodo različne enote zvrsti in rodov skupaj uspešno delovali in da dosežejo visoko stopnjo interoperabilnosti. Zavezniška doktrina (AAP–06 2014) pojem označuje kot sposobnost skupnega delovanja, ki je medsebojno povezano, odvisno, učinkovito, učinkovito ter poteka v sinergiji, da se dosežejo operativni in strateški cilji zavezništva. Vojaška interoperabilnost je sposobnost vojaških enot za izvajanje skupnega in učinkovitega usposabljanja, preverjanja in delovanja pri izvedbi prejetih nalog. Interoperabilnost poveljstev in enot združenih ali mednarodnih sil ima tri razsežnosti: tehnično (oborožitveni in drugi sistemi), postopkovno (doktrine, postopki) in človeško (jezik, izrazje in usposabljanje). Enote morajo doseči informacijsko izmenjavo podatkov, ki so jih pridobile na podlagi naučenih lekcij o napakah pri poveztljivosti. Z interoperabilnostjo je povezana standardizacija (AJP–01 2010).

Na operativni ravni mora biti posebna pozornost namenjena *integraciji*, to je poveztljivosti več mednarodnih enot, ki morajo doseči sinergijo (sodelovanje, medsebojno dopolnjevanje enot). Uspeh tega procesa bo določil, ali bodo združene sile dosegle cilje, ki jih je določil poveljnik. Integracija je proces, v katerem se različne zmogljivosti oboroženih sil, organizacij in agencij združijo pod skupnim poveljstvom. Rezultat integracije je stavilno vzpostavljeno in povezano poveljstvo na strateški in taktični ravni, v katerem so častniki vseh zvrsti, ki sodelujejo v operaciji. Poleg tega morajo biti v poveljstvu predstavniki več držav, ki prispevajo svoje sile, kar je združen mednarodni vidik. Posledica je integriran pristop k operacijam, za katerega so značilni vzajemna podpora, zaupanje in skupna namera, kar je temeljni cilj poveljnika operacije. Učinkovita metoda integriranega pristopa, pri čemer se doseže visoka stopnja integracije poveljstva in enot, je izvedba preizkusov (angl. *mission rehearsals*) pred izvedbo operacije. Cilj preizkusov je sinhronizacija vseh oboroženih sistemov na bojišču, opredelitev operativnih vprašanj in pomislekov dovolj zgodaj, da se lahko med načrtovanjem izvedejo popravni ukrepi. Med preizkusi mora potekati interakcija med poveljstvom in posameznimi predstavniki komponent, ki preverjajo izvedbo koncepta operacije. Tako se uskladijo in sinhronizirajo ključne vojaške naloge med pomembnimi akterji ter se ugotovijo izzivi, težave ali pomisleki. Integracijo združenih sil povečujemo z vzporednim načrtovanjem. Na taktični ravni ločimo pet vrst preizkusov, s čimer povečamo integracijo na najnižji ravni, in sicer potrditev razumevanja naloge, predstavitev koncepta naloge, preizkusi (angl. *combined arms rehearsals*), preizkusi bojne podpore ter zagotovitve delovanj in preizkusi standardnih operativnih in bojnih postopkov (podobno tudi Johnson, 2016).

Sinhronizacija je sposobnost usmerjanja virov in aktivnosti v času in prostoru za doseganje prevladujoče relativne bojne moči na odločilni točki v odločilnem trenutku. Sinhronizacija se izvaja v vseh razsežnostih na geografskem območju delovanja in obsega usklajevanje bojnih funkcij, sodelovanja enot in delovanja bojnih sistemov (Vojaška doktrina 2006). Sinhronizacija zahteva točno določeno usklajevanje med enotami in aktivnostmi v vsaki obliki bojnih delovanj. Takšno usklajevanje ni že kar sinhronizacija bojišča, če si poveljnik prej ne ustvari podobe o zaporedju aktivnosti in rezultatih delovanj, ki jih proizvajajo. Sinhronizacija bojišča se mora izvesti na celotnem geografskem območju delovanj in vključuje tudi zračni prostor. Temelji na načrtovanju delovanj pred izvedbo in med njo, učinkovitih operativnih postopkih, še posebej na pravočasnem posredovanju povelj, doslednem upoštevanju kontrolnih ukrepov in bojnih načrtov, poveljevanju in kontroli med izvedbo aktivnosti. Da bi bila sinhronizacija bojišča učinkovitejša od sovražnikove, moramo imeti učinkovitejši sistem poveljevanja in kontrole (Bojno delovanje 2006, 12–13). Načela sinhronizacije so: koordinacija, integracija, razumevanje in udejanjanje poveljnikove namere. Aktivnosti, ki so pravilno načrtovane in sinhronizirane bodo potekale sočasno, zaporedno ali v kombinaciji obeh (ATP–3.2.1 2009, 2–39, 2–42). Poveljniki morajo načrtovati sinhronizacijo manevra, ognjene moči, informacijske operacije in aktivnosti za doseg želenega učinka, kar je jedro manevrskega bojevanja. Sinhronizacijo je treba doseči med naslednjimi dejavniki: zrak, kopno, morje, vesolje in od 21. stoletja kibernetški prostor.

Potrebna sta *koordinacija*³ in celovit pristop k izvedbi operacij, da bi mednarodne operacije Nata dosegle kar največji učinek. To je temeljni razlog, zaradi česar je Nato razvil celovit pristop (angl. *comprehensive approach*) pri izvedbi teh. Kompleksnost mednarodnih operacij je čedalje večja zaradi vse večjega števila akterjev, ki sodelujejo v njih. Celovit pristop zahteva učinkovito koordinacijo in sodelovanje med državnimi vladami, ministrstvi, agencijami, nevladnimi organizacijami, mednarodnimi organizacijami in zasebnim sektorjem v vsaki koaliciji ali zavezništvu čez celotno načrtovanje in izvedbo operacije. V vseh okoliščinah delovanja se morajo

³ Koordinacija poteka od najnižje taktične ravni (oddelek, vod, četa bataljon, brigada). Vsaka od bojnih funkcij, vrste in načini bojevanja vsebujejo spremenljivke, ki morajo biti sinhronizirane, kar se lahko doseže le z natančno koordinacijo ukrepov in postopkov. Vse enote pod enotnim poveljevanjem morajo biti v fazi načrtovanja pri uskladitvi delovanj proaktivne, pripravljene na sodelovanje in odpravljati morebitne konflikte. Ena od temeljnih pristopov pri usklajevanju delovanj sta koncepta *podpiran* in *podpirati*, s čimer poveljnik določi, katera od enot je podpirana (glavna sila) in katera od enot jih v tej fazi ali nalogi podpira. Koordinacijo je lažje doseči med enotami, ki dalj časa delujejo skupaj, kot med enotami, ki so začasno vzpostavljene. Cilj usklajevanja je sinhronizacija vseh aktivnosti, s čimer dobimo skupinske učinke združenega delovanja.

poveljniki in vojaške sile zavedati, da izvajajo naloge kot del celotnega sistema, ki ga tvorijo vojaške in civilne organizacije in je usmerjen iz strateške ravni. V tako kompleksni multiagencijski situaciji je vojaško načrtovanje le eden od elementov, ki ga mora operacija doseči, če želi doseči želeno končno stanje. Čeprav je zelo težko doseči absolutno konsistentno sodelovanje med civilnimi in vojaškimi aktivnostmi, je pomembno, da se vojaške sile zavedajo in podpirajo celovito reševanje nalog v mednarodnih operacijah (AJP–3 2011). Koordinacija med izvedbo vojaških operacij je eden od temeljev uspešnega delovanja. Poveljniki na vseh ravneh se morajo zavedati, da morajo biti vse aktivnosti na sodobnem bojišču usklajene v času in prostoru ter glede vrst nalog in med posameznimi akterji. Izraz se uporablja v posameznih fazah bojevanja v pripravi, načrtovanju, izvedbi in po delovanju. Uporablja se za uskladitev združene ognjene podpore, zagotovitve delovanj, med sosednjimi enotami, med zamenjavo enot in v posameznih fazah.

3.2.4.1 ZBR in Natov celoviti pristop

V prvem delu poglavja so obravnavane opredelitve ZBR, mednarodne združene operacije in združene namenske sile, v nadaljevanju je treba nekaj pozornosti nameniti tudi Natovemu celovitemu pristopu pri izvedbi mednarodnih operacij. Takšen pristop temelji na kompleksnosti mednarodnih operacij, ki je čedalje večja zaradi velikega števila akterjev, ki sodelujejo v njih. Celovit pristop zahteva učinkovito koordinacijo in sodelovanje vseh. Nato se zaveda, da je vojaški uspeh odvisen od združenih sil, ki jih navadno sestavljajo različne zvrsti in posamezni bojni elementi. Združeni so pod enotnim poveljevanjem in delujejo skladno z načrtom operacije ali kampanje. Za uspeh je pomemben pristop združevanja, ki je odvisen od velikosti operacije, vrste kampanje in okolja delovanja. Združene namenske sile (angl. *joint task force*) imajo tri ravni: poveljstvo, podrejeno poveljstvo komponente ter sile, ki so namenjene za operacijo in vključujejo skupno logistično skupino. Združene namenske sile bodo največkrat sestavljene iz vojaške mornarice, vojaškega letalstva, kopenskih in letalskih sil. Nato poudarja tudi tretji osnovni pristop k združenim operacijam, in sicer pristop manevra (angl. *manoeuvrist approach*). Je posredni in izostren pristop k operacijam, ki poudarja lastne sile in nasprotno sile v nevarnih načinih za doseg učinkov. Osredotoča se na temeljno uporabo sile proti šibkim točkam sovražnika in poudarja pomen razbitja sovražnikove kohezije in volje. Ta pristop je najbolj učinkovit, ko se uporablja v povezavi s poveljevanjem s poslanstvom. Koncept pristopa temelji na tem, kako osvojiti, zadržati in izkoristiti pobudo v delovanju (AJP–3.2 2016).

Celostni pristop se izrazi tudi pri razlikovanju delovanja. Nato deli vojaško delovanje na ofenzivno, defenzivno, stabilizacijsko in prehodno delovanje. Delitev opredeljuje tudi glede na prevladujoče aktivnosti v operacijah, na bojne, varnostne (primer protiuporniško delovanje), operacije v podporo miru in mirnodobno vojaško sodelovanje (primer dvostranskega in mednarodnega usposabljanja in vaje) (AJP–3 2011). Da bi lahko izvedli pristop manevra v praksi na taktični ravni, je treba razumeti temeljne elemente operacij ali štiri ključne funkcije v njih: poiskati sovražnika, vezati sovražnika, izvesti udar in izkoristiti uspeh. Poiskati in vezati pomenita funkcijo omogočanja, izvesti udar in izkoristiti uspeh pa sta odločilni funkciji. Izkušnje iz operacij označujejo, da je treba vse zgoraj našteje funkcije izvajati sočasno ali doseči čim hitrejši prehod med posameznimi ključnimi funkcijami (AJP–3.2 2016).

Za konec. Iz proučevanja predmeta naloge lahko sklenemo, da je v Natovi doktrini izjemno pomembno ločiti, na kateri ravni uporabljamo izraz združen, skupen ali mednaroden. Za operativno in strateško raven Nata se za združene operacije, ki vključujejo bojevanje z dvema ali več zvrstmi, uporablja angleški izraz *joint* ali združen iz več zvrsti. Kot operativno in strateško raven Nato uporablja izraz *combined*. S tem izrazom opredeli predvsem mednarodno sodelovanje in s tem skupen opis aktivnosti, operacij in organizacij, v katerih sodelujejo oborožene sile več kot ene države.

3.2.5 Opredelitev združenega bojevanja rodov v SV

SV ima v strateških (Pregled strateškega pregleda obrambe 2016) in planskih dokumentih ustrezno opredeljene izraze. Razlika nastaja, ko enote SV delujejo z zavezniki na mednarodnih vajah, usposabljanjih in mednarodnih operacijah in misijah. Skladno z Zakonom o obrambi (ZObr–UPB1) SV nima zvrsti, ozko in tehnično, z vidika Natove doktrine, gledano pa lahko izvaja le ZBR. To ne drži za zgoraj omenjene primere, saj v teh primerih izvaja združeno bojevanje zvrsti, rodov in služb v mednarodnih sestavah. Motorizirana četa SV ima na mednarodni vaji doma ali v tujini lahko dodane mednarodne elemente, na primer oklepni vod, ki navaja združeno letalsko podporo ali izvaja izvidovanje z brezpilotnimi letali. Drugi primer se je pojavljal na mednarodnih operacijah in misijah, kjer je SV uporabljala Natove zmogljivosti, na primer brezpilotna letala in bojna letala (npr. ISAF) ter je hkrati sodelovala še z drugimi manevrskimi enotami na območju

delovanja. Zato je izjemno pomembno, da razumemo in pravilno uporabljamo izraze združen, mednarodni in skupni.

Sklenemo lahko, da imamo v SV izzive pri poenotenju izrazov, kot so vojskovanje, bojevanje, sobojevanje ter ZBR in zvrsti. Z analizo opisa in značilnosti posameznih pojmov lahko strnemo, da se na primer sobojevanje ne razlikuje od ZBR, kjer gre seveda za t. i. sobojevanje. Tako se ZBR navaja tudi kot sobojevanje rodov. Glede na izvor besede sobojevanje lahko sklepamo, da izhaja iz izrazja nekdanje jugoslovanske vojske. Sbojevanje ni opredeljeno niti v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, zato ga vojaška stroka ne bi smela uporabljati.

Nesorazmerja so tudi med izrazi, ki so prevedeni iz dokumentov zavezništva ali tujih oboroženih sil. Zelo hitro se lahko napačno prevajata in priredita angleška izraza *combined* in *joint*. *Combined* prevajamo skupno (mednarodno) in združeno (več rodov). Pri izrazu *združeno* moramo biti previdni, ker je preveden iz angleške besede *joint*. Povezava med njima je na primer v zvezi z *Combined joint task forces*, kar je prevedeno kot skupne združene namenske sile (Angleško–slovenski vojaški priročni slovar 1996, 18). *Združeno* usposabljanje, ki ga izvajamo z letalsko podporo, artilerijsko podporo in v sodelovanju pehote s specialnimi silami, je po Natovi doktrini in doktrini zavezniških držav *združeno* bojevanje zvrsti. SV glede na organiziranost ne delimo na zvrsti, temveč na rodove, zato bi bilo smelo spremeniti in dopolniti opredelitev združenih operacij rodov in zvrsti. Torej je neenotnost v izrazju očitna, izzive pa povzročata tudi prevajanje in ureditev vojaških terminoloških izrazov.

3.2.6 Delovna opredelitev združenega bojevanja rodov

Iz zgoraj navedenih vsebin in s pogledom na izvajanje združenega bojevanja v 21. stoletju lahko ugotovimo naslednje pogoje, ki bodo zagotavljali uspešnost ZBR:

- pridobitev virov (kadri, sredstva, finance),
- čas in sredstva za usposabljanje,
- visoka stopnja usposobljenosti ključnega poveljniškega kadra (razvit vojaški strokovni program usposabljanja in izobraževanja),
- visoka stopnja interoperabilnosti,
- visoka stopnja integracije,

- visoka stopnja sinhronizacije,
- visoka stopnja sodelovanja,
- medsebojna vzajemna podpora,
- zavedanje o nekinetičnih dejavnostih bojevanja, ki vedno bolj prihajajo v ospredje.

Na podlagi podrobnih obrazložitev, ki so navedene zgoraj, in za poenotenje razlage je ZBR primarna metoda izvajanja bojevanja, v kateri skupaj delujejo elementi ali enote dveh ali več rodov pod enotnim poveljstvom. Vključuje lahko delovanje pehote, oklepa, artilerije, inženirstva, zračne obrambe, jadrsko, radiološko, kemično, biološke obrambe (JRKBO) in letalstva (helikopterjev). Pri tem gre za integrirano, sočasno in sinhrono delovanje sil z oborožitvenimi sistemi, orožji in opremo, kar ima precej večji učinek na sovražnika, kot če bi delovali ločeno ali zaporedno. Posamezni rodovi se morajo med združenim bojevanjem med seboj dopolnjevati in vzajemno podpirati. Pomembno je, da poveljnik določi vse elemente, ki jih bo potreboval za izvedbo poslanstva. Potreboval bo elemente za bojevanje, bojno podporo, zagotovitev delovanja ter element za zagotovitev poveljevanja in kontrole, ki jih mora uporabiti v pravilni kombinaciji. Temeljna načela združenega bojevanja so usklajeno in natančno načrtovanje, integracija, sočasna in sinhronizirana izvedba, medsebojna vzajemna podpora, koordinacija, poveljevanje in kontrola.

4 ANALIZA DOKTRIN ZDRUŽENEGA BOJEVANJA RODOV V SV IN ŠIRŠE

V tem vsebinskem sklopu bodo v obliki študije primerov predstavljene analize ZBR. Analizirano bo trenutno stanje na področju ZBR v SV in v štirih državah članicah Nata, ki po neki svoji značilnosti omogočajo primerjavo s SV. ZDA so izbrane zaradi svoje prevlade v vojaški tehniki, tehnologiji in možnosti za razvoj ZBR, Latvija z oboroženimi silami, ki omogočajo vzporednice glede na obseg vojske in proračun, Hrvaška kot sosednja država in Francija kot evropska sila, ki ima podoben vzorec delovanja, a je hkrati neprimerljivo naprednejša in večja v razvoju svojih oboroženih sil.

Ugotovitve primerjalne analize vseh obdelanih oboroženih sil, predstavljene v sklepih tega poglavja, bodo eden od stebrov za na dejstvih in teoretičnih ugotovitvah oblikovan model ZBR v prihodnje za SV.

4.1 ZDRUŽENO BOJEVANJE RODOV V SLOVENSKI VOJSKI

V Dolgoročnem programu opremljanja in razvoja je zapisano, da bosta sodobna vojaška oprema in oborožitev SV zagotavljali ustrezno stopnjo povezljivosti z zavezniškimi državami (ReSDPRO SV 2025 2010). Poleg tega bo SV v prihodnosti sposobna skupnega delovanja v večnacionalnem vojaškem okviru, tako v konvencionalnih kot v asimetričnih oblikah bojnega delovanja, sodobna vojaška oprema in oborožitev pa bosta zagotavljali največjo možno zaščito njenim pripadnikom pri izvajanju nalog in podlago za doseganje ustrezne stopnje povezljivosti (ReSVN-1). Na vprašanje, ali SV dosega zastavljene in zapisane cilje ZBR, bo odgovor ponudila vsebina tega poglavja, v katerem bo najprej analizirano stanje ZBR, to pa bo na koncu primerjano z analizo ZBR v drugih izbranih in analiziranih državah.

4.1.1 Združeno bojevanje rodov v doktrini Slovenske vojske

Vojaška doktrina (2006, 106) so sprejeta načelna stališča o organiziranju, uporabi in delovanju vojske pri vojaški obrambi države in izvajanju drugih nalog, s katerimi se uresničuje obrambna strategija države. Določa temeljna načela, po katerih vojska ali njeni deli usmerjajo svoje delovanje na obrambno-varnostnem področju, da bi podprli nacionalne interese in cilje. Vojaška doktrina je najvišji vojaško-strokovni dokument in temelji na zgodovinskih izkušnjah in teoretičnih spoznanjih o vojskovanju. Zato je pomemben dokument za razumevanje ZBR.

Veljavna doktrina je bila sprejeta leta 2006. Pred nadaljevanjem proučevanja predmeta naloge je treba upoštevati, da je Nato večino doktrin dopolnil in spremenil po letu 2010, slovenska vojaška doktrina pa je ostala nespremenjena. Drugi pomembni dejavnik je, da je SV organizirana enotno in se ne deli na zvrsti, temveč obsega naslednje rodove: pehoto, oklepne enote, letalstvo, pomorstvo, artilerijo, zračno obrambo, inženirstvo, radiološko, kemično in biološko obrambo ter zveze (ZObr-UPB1, 40. člen, 5. alineja).

Glede na vlogo v bojnem delovanju se sile SV delijo na sile za bojevanje, sile za bojno podporo, sile za zagotovitev delovanja in sile za podporo poveljevanja. V sile za bojevanje spadajo oklepne enote, pehotne enote in enote za specialno delovanje. Namensko organiziranje je temeljno načelo oblikovanja sil za vse načine in vrste delovanja Slovenske vojske. Sile se organizirajo glede na svoje poslanstvo, prostor in koncept skupnih združenih namenskih sil. Združevanje enot rodov v četne, bataljonske in brigadne bojne skupine glede na poslanstvo je osnovni pristop organiziranja za bojno delovanje. Bistvo uveljavljanja tega načina organiziranja sil je učinkovita usklajenost vseh bojnih funkcij. Vsak del ima različen namen, vendar je namera oblikovati usklajen učinek proti sovražniku. Koncept skupnih združenih namenskih sil je osnovni način delovanja enot SV v sestavi sil zavezništva pri izvajanju vojaške obrambe Republike Slovenije (RS) ali delovanju v operacijah kriznega odzivanja. Koncept zagotavlja prilagodljivo in učinkovito sredstvo za večjo odzivnost, hitrejše oblikovanje in razmestitev ter za učinkovito poveljevanje večnacionalnim silam različnih zvrsti, rodov in služb vojska v zavezništvu (Vojaška doktrina 2009, 26–29). To je lahko bojna skupina⁴, ki jo doktrina opredeljuje kot namensko organiziran taktični sestav glede na skupno poslanstvo (četna, bataljonska, brigadna) ali prevladujoči način in vrsto delovanja (zračna, kopenska, mornariška).

SV ima v slovenskem vojaškem standardu (SVS 2241), s katerim je bila sprejeta doktrina bojnega delovanja kopenskih sil Nata (STANAG 2241) in ter standarda STANAG 2287, opredeljene izraze združene operacije, skupne (večnacionalne) operacije in združeni rodovi. Združene operacije so opredeljene na operativni ravni, pri čemer mora biti kopensko, zračno in pomorsko delovanje zamišljeno, načrtovano, vodeno in vzdrževano kot celota. Poveljnik mora poveljevati kopenskim, zračnim in pomorskim silam in/ali jih nadzirati, da bi lahko z usmeritvijo virov zagotovil težšče delovanja. Če na primer pod svojim poveljstvom nima letalskih sil, bo moral za dosego operativnih ciljev uskladiti operacije s pristojnim poveljnikom letalstva. Čvrsta povezava med pristojnim kopenskim in letalskim poveljstvom je nujno potrebna za učinkovito usklajevanje delovanja osnovnih bojnih sistemov. Tudi podrobna uskladitev vseh elementov je nujna za preprečevanje izgub zaradi delovanja lastnih sil (Furlan 2006, 3).

⁴ Združevanje enot v bojne skupine je osnovni pristop organiziranja za bojno delovanje. Bistvo uveljavljanja tega načina organiziranja sil je učinkovita usklajenost vseh bojnih funkcij (Vojaška doktrina 2009, 92).

Treba je razumeti tudi pojem skupne večnacionalne ali mednarodne operacije, to (angl. *combined operations*) so aktivnosti, ki bodo na operativni ravni v Natu vedno vključevale sile več držav. Načrtovanje mora zato vsebovati ukrepe za uporabo vsakega dela skupnih sil za doseganje najboljšega rezultata in premagovanje težav poveztivosti enot, značilnih za koalicijsko vojskovanje. Takšen pristop narekuje potrebo po tesnem sodelovanju med Natovimi poveljniki in poveljniki vojaških sil posameznih držav ter doseganje najnižje ravni standardizacije doktrine bojnega delovanja, operativnih postopkov in opreme. Pri izvajanju skupnih delovanj se bodo posamezne sile v večini primerov opirale na nacionalne vire. Politična razsežnost vojaških operacij je še posebej zapletena v mednarodnih operacijah (Furlan 2006, 3).

Združevanje rodov pri bojevanju je osnovni pristop koncepta taktičnega delovanja. Splošno je sprejeto, da je učinkovitost orožij in enot precej večja, če delujejo vzajemno, kot če delujejo vsaka posebej. Združene manevrske sile so organizirane iz sil za bojevanje, za bojno podporo in zagotovitev delovanja. Oklepne enote, pehota in helikopterji so jedro združenih skupin. Pehota na primer pomaga napredovanju oklepnih enot na ožjem in težje prehodnem zemljišču, oklep zagotavlja zaščito na odprtem zemljišču in helikopterji lahko zagotavljajo zaščito ali delujejo na večjih razdaljah. Ti elementi lahko povzročijo učinke, ki se medsebojno dopolnjujejo ali krepijo. Bistveno pri oblikovanju koncepta delovanj je, da poveljnik sinhronizira vse elemente bojne moči. Cilj delovanja je delovati proti sovražniku s celotnim spektrom komplementarnih sredstev; postaviti ga v situacijo, v kateri ne more zmagati (Furlan 2006, 11–12).

ZBR je v SV organizirano po ravneh. Kot najvišji organ v sestavi generalštaba SV je za razvoj rodov odgovoren sektor za razvoj zmogljivosti, ki ima naslednje stebre: oddelek za razvoj rodov, oddelek za standardizacijo, oddelek za upravljanje. To je stanje pred preoblikovanjem (pred majem 2017), ker nove organiziranosti ZBR za čas zapisa ni bilo mogoče dobiti. Na ravni pehotnih brigad so za načrtovanje, usposabljanje in delovanje odgovorni častniki, ki zastopajo posamezen rod v operativnem oddelku poveljstva brigade. Njihove dolžnosti in odgovornosti zahtevajo visoko raven kompetenc rodu. Častnik mora neprekinjeno usklajevati in sodelovati s poveljnikom čete posameznega roda.

4.1.2 Brigade v Slovenski vojski

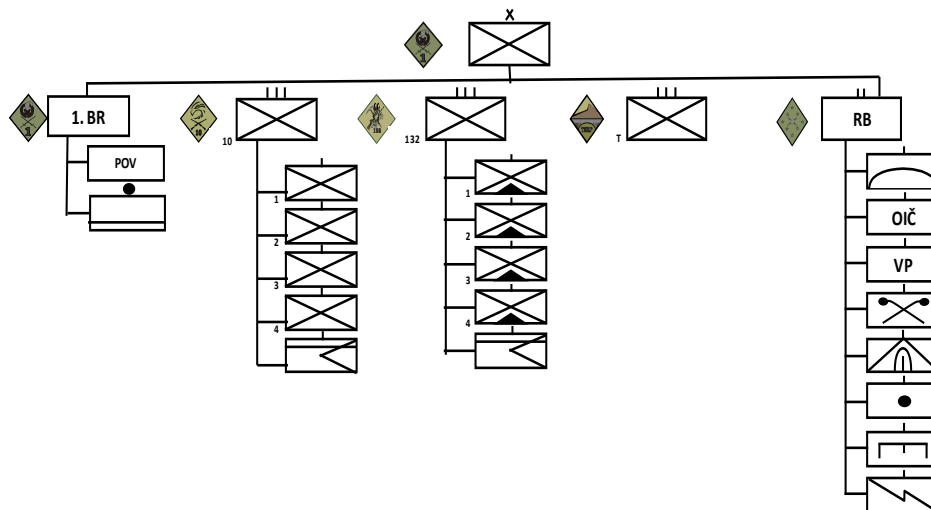
SV ima trenutno vzpostavljene 1. in 72. brigado, obe sta klasificirani kot pehotni brigadi. Med strukturama pehotnih brigad ni večjih razlik. SV ima vzpostavljeno tudi logistično brigado, ki po potrebi zagotavlja logistične zmogljivosti tudi za pehotni brigadi.

4.1.2.1 Struktura 1. brigade SV

Poveljstvo 1. brigade poveljuje enotam v sestavi brigade in je odgovorno za pripravljenost ter usposobljenost podrejenih enot. Sestava 1. brigade obsega: 10. pehotni polk, 132. gorski polk, teritorialni polk in rodovski bataljon. Naloge poveljstva 1. brigade so načrtovanje, organiziranje, vodenje in nadzorovanje delovanja podrejenih enot ter preverjanje njihove usposobljenosti, zagotavljanje sile za bojevanje in sile za zagotovitev delovanja, sodelovanje v mednarodnih operacijah in misijah ter sodelovanje v sistemu zaščite, reševanja in pomoči. Poslanstvo teritorialnega polka je, da v miru izvaja naloge civilno–vojaškega sodelovanja in sodelovanje z nosilci civilne obrambe. Ob aktiviranju strateške rezerve izvaja določene naloge načrtovanja in priprav za razvoj in oblikovanje vojaške strateške rezerve (www.slovenskavojska.si, tudi Škerbinc 2007).

Rodovski polk je sestavljen iz naslednjih čet: obveščevalno–izvidniške, inženirske, JRKBO, vojaške policije, protiolepne, zvez ter lahke raketne baterije zračne obrambe in baterije za ognjeno podporo. Namenjen je zagotavljanju bojne podpore brigade in obeh pehotnih polkov v izvedbi ofenzivnih, defenzivnih, stabilizacijskih nalogah. Zagotavlja module za bataljonsko bojno skupino ter v sklopu mednarodnih operacij in misij. S svojimi specialističnimi zmogljivostmi zagotavlja podporo zaščite, reševanja in pomoči. Brigada nima lastnih izvidniških zmogljivosti, niti nima logističnih in oklepniških zmogljivosti. Skupno ima do 1.450 pripadnikov. Organizirana nost sil 1. brigade je predstavljena na skici 4.1.

Skica 4.1: Organiziranost sil 1. brigade



Vir: Slovesnka vojska (2017).

Iz organigrama je razvidno, da je brigada sestavljena iz 10., 132. in teritorialnega polka, Rodovskega bataljona in poveljstva brigade. 10. pehotni in 132. gorski polk sta sestavljena iz štirih pehotnih oziroma gorskih čet ter poveljniško–logistične čete. Polka nimata lastnih motoriziranih vozil, temveč se z njimi okrepijo glede na poslanstvo iz logistične brigade. Poveljniško–logistična četa ima zelo omejene zmogljivosti logistične zagotovitve in zvez. Polka imata v pehotnih četah sekcijo protiolepnih sistemov SPIKE in 60 mm minometov. Obe zmogljivosti sta omejeni. Izvidniški vod zagotavlja izvidniške in ostrostrelske zmogljivosti. Polka nimata zmogljivosti ognjene podpore, artilerijske podpore, zračne obrambe, inženirstva. Polka samostojno ne moreta izvajati bojevanja, če se ne okrepita.

4.1.2.2 Analiza bojnih funkcij v 1. in 72. brigadi

Po analizi strukture brigade je na vrsti pregled bojnih funkcij 1. brigade. Pri proučitvi teh je mogoče ugotoviti, da zmogljivosti niso enakovredno razdeljene in da je večina bojnih funkcij omejena. Na brigadni ravni trenutno ni izvidniških zmogljivosti, kar pomeni, da je obveščevalna zagotovitev močno omejena. Obveščevalno–izvidniška četa nima izvidniških zmogljivosti. Pozitivni ukrepi so izvedeni za postopno gradnjo zmogljivosti brezpilotnih letal in analitičnega dela. Edini izvidniški zmogljivosti sta izvidniška voda v obeh polkih. Premičnost med posameznimi rodovi je različna, 132. gorski polk in 10. pehotni polk pa v osnovi delujeta brez vozil. Na brigadni ravni ni oklepnih vozil in lahkih oklepnih kolesnikov. Močno omejena (označimo jo lahko tudi, da je nimamo) je

ognjena podpora na polkovni ravni, saj imajo v manevrskih četah le 60 mm minometno sekcijo. Protioklepne sekcije na polkovni ravni so brez oklepnih vozil. Tudi protioklepna četa v rodovskem bataljonu nima vozil in njene zmogljivosti so omejene zaradi kadrovske nepopolnosti. Protioklepni boj je omejeno učinkovit do razdalje 4000 m. Podporna orožja na polkovni ravni temeljijo na mitraljezu 7.62 FN MAG. To v praksi pomeni, da imajo manevrske čete podporno orožje do 1800 m. Polkovna raven nima mitraljezov 12,7 mm in avtomatskih bombometov, ker sta obe orožji vezani na lahka oklepna kolesna vozila Valuk. Minometno (120 mm) in artilerijsko podporo (155 mm) brigadi zagotavlja baterija za ognjeno podporo. Pozitivni ukrepi so storjeni za uporabo združenih ognjenih sil, saj so vzpostavljene zmogljivosti usmerjevalcev združenih ognjenih sil na brigadni ravni. Postopno se uvajajo tudi usmerjevalci posredne ognjene podpore. Manever, ki temelji na premiku in ognju, je tako po trenutni strukturi 1. brigade omejen. Na brigadni ravni ni enote za zagotovitev delovanja, močno je omejena tudi na polkovni ravni. Koncept zagotovitev delovanja v SV temelji na vzpostavitvi logističnega modula iz logistične brigade, ki okrepi po potrebi pehotno oziroma motorizirano brigado.

Boljši manever, premičnost, zaščita in podporna pehotna orožja so v 72. brigadi SV, ki ima v 74. motoriziranem polku oklepna kolesna vozila 8 x 8 Patria. 20. pehotni polk temelji na zmogljivostih, kot jih ima 10. pehotni polk, rodovski bataljon pa je primerljiv z rodovskim bataljonom 1. brigade. Ognjena podpora bo v 74. polku izboljšana z uvedbo samovoznega minometa 120 mm. 72. brigada ima v nasprotju s 1. brigado trenutno tudi več pripadnikov.

Tabela 4.1: Primerjava bojnih funkcij med 1. in 72. brigado

Bojne funkcije	1. brigada	72. brigada
MANEVER	DA, omejen	DA, omejen
OGNJENA PODPORA	DA, omejena	DA, omejena
OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV	DA, omejena	DA, omejena
PREMIČNOST	NE	DA, omejena
OVIRANJE IN PREŽIVETJE	DA	DA
ZRAČNA OBRAMBA	DA, omejena	DA, omejena
ZAGOTOVITEV DELOVANJA	NE	NE
POVELJEVANJE	DA	DA
SKUPNO ŠT. PRIP./OPER. BAT	1450/3	

Vir: Lasten.

S pregledom tabele 4.1, v kateri je zapisana primerjava bojnih funkcij med brigadama, in na podlagi zapisov lahko sklenemo, da imata obe pehotni brigadi v primerjavi s tujimi OS premalo

polkov oziroma bataljonov, posledično manj pripadnikov in predvsem zmogljivosti. Bojne funkcije so zaradi zgoraj naštetega močno okrnjene in omejene.

4.1.2.3 Namensko organiziranje bojnih skupin

Skladno z vojaško doktrino ima SV podano opredelitev bojno skupine, ki se načrtuje in organizira skladno s poslanstvom na taktični ravni. Poznamo brigadno, bataljonsko in bojno skupino na četni ravni. Glede na to, kateri način in vrsta bojevanja prevladuje, ločimo zračno, kopensko ali mornariško skupino. SV v praktičnem smislu izvaja ZBR z začasno namensko organiziranostjo sil v primeru oblikovanja in vzpostavitve bataljonske bojne skupine (BBsk ali motBBsk). Poveljstvo, manevrske čete, čete za bojno podporo s posameznimi moduli v BBsk so določeni iz brigade, ki je nosilka gradnje zmogljivosti. Četa za logistično zagotovitev je bila od leta 2013 oblikovana v logistični brigadi, saj manevrski brigadi nimata lastnih logističnih zmogljivosti. Z direktivo o oblikovanju zmogljivosti BBsk so ustrezno določeni parametri, tako da imajo enote v tem segmentu dobro osnovo za njeno izvajanje.

SV brigadne bojne skupine po razpoložljivih podatkih za namen usposabljanja ali delovanja ni vzpostavila v polni strukturi z bataljoni ali bataljonskimi bojnimi skupinami. Poveljstvo 1. brigade je končne operativne zmogljivosti doseglo v preteklih letih. V sklopu usposabljanja je izkušnje pridobivalo na mednarodnih vajah in usposabljanjih.

4.1.2.4 Preoblikovanje brigad leta 2013

Obravnavana struktura v praksi deluje od leta 2013, ko je SV izvedla preoblikovanje, ki je bilo osredotočeno na to, da bi SV temeljila na lahki pehotni zmogljivosti. Natančna analiza preoblikovanja bo zaradi obsega naloge omejena na pregled brigad in pehotnih polkov, ki so dobili drugačno strukturo. Brigadi sta od preoblikovanja samostojnejši, kar se tiče predvsem bojne podpore, ki je splošno jedro brigade. S tem je mogoča lažja in učinkovitejša uporaba večrodovskih zmogljivosti, ki podpirajo predvsem razvoj in oblikovanje BBsk. S tem preoblikovanjem, ki je temeljil na konceptu združenega bojevanja rodov, sta pehotni brigadi lahko začeli neposredno uporabljati pehotne, gorske in večrodovske module. Na polkovni ravni se je začelo postopno

oblikovanje gorskega polka s celotno poklicno strukturo. Glede na vojaško tradicijo, naravne značilnosti RS in osnovno poslanstvo SV⁵ je to bila pravilna odločitev.

V pehotnih četah je bil skladno s preoblikovanjem dodan vod za bojno podporo. V temvodu je sekcija 60 mm minometov in sekcija s protioklepnimi sistemi SPIKE. Pehotni vodi so poleg klasičnih treh pehotnih oddelkov dobili še oddelek za podporo, ki je vključeval dve posadki mitraljezov 7.62 FN MAG. Načrtovano je bilo še, da bodo postopno v pehotne čete uvedene posadke 81 mm ali 82 mm minometov. Preostala bojna podpora bi pehotni polk dobil namensko skladno s poslanstvom. Pehotne čete so tako glede na predhodno formacijsko strukturo postale številčnejše po moštvu in so pridobile tudi osnovno bojno podporo. S tem bi bili narejeni osnovni koraki v postopno oblikovanje bolj stabilnih in zmogljivejših pehotnih sil.

Pehotni polki zaradi pomanjkanja finančnih virov do zdaj niso dobili 81 mm ali 82 mm minometov, kar pomeni, da so pehotne čete brez ognjene podpore od 3800 metrov. Ognjena podpora v četah glede na primerljive države je še vedno minimalna. V pehotnih polkih bi potrebovali četo za bojno podporo s posadkami 12,7 mm mitraljezov in avtomatskimi bombometi. Protioklepni element bi moral biti vzpostavljen tudi na polkovni ravni. Pehotni polki bi morali imeti lastno zmogljivost 81 mm ali 82 mm in 120 mm minometov. Poleg tega bi potrebovali lahka oklepna kolesna vozila. Pehotna polka, ki sta bila pred tem motorizirana, sta izgubila velik del pehotne podporne oborožitve in bojne podpore.

Kot pomanjkljivost strukture se lahko zapiše, da brigada nima logističnih zmogljivosti, ker so te v strukturi logistične brigade. Oklep je skladno s preoblikovanjem prešel v sestavo logistične brigade, kar ni običajno niti ni idealna rešitev. Rodovske čete, ki so ostale na matičnih lokacijah, imajo težave z zagotovitvijo zmogljivosti za cilje SV in druge operative naloge. Brigadi imata le dva manevrska polka in omejene zmogljivosti bojne podpore. Oceniti je mogoče, da SV s trenutno vzpostavljenima brigadama ni zmožna samostojnega delovanja. Brigadi sta po organizacijski strukturi, številu in zmogljivostih neprimerljivi z brigadami tujih OS.

⁵ Podobno lahko sklenemo na podlagi Humar 1996.

Na tem mestu je mogoč sklep, da so bili s preoblikovanjem storjeni koraki v pravo smer. Ob tem so se ugotovile tudi pomanjkljivosti na taktični, operativni in strateški ravni. Dodatno je nadaljevanje preoblikovanja močno omejilo oziroma ustavilo pomanjkanje sredstev za razvoj in opremljanje SV, kar je posledica zmanjšanja obrambnega proračuna. Zaradi nekaj zgoraj navedenih razlogov je SV v letu 2017 začela postopno preoblikovanje. Maja 2017 se je znova vzpostavilo operativno poveljstvo ter pripravlja se postopno preoblikovanje brigad, polkov in sistem logistične zagotovitve. Poveljstvo sil SV zagotavlja pogoje za ustrezno načrtovanje in vodenje delovanja poveljstev in enot SV v RS in v tujini, zagotavlja stalno pripravljenost za učinkovito delovanje in nudi podporo državnim organom v sistemu zaščite in reševanja (Slovenska vojska 2017).

4.1.3 Dejansko stanje izvedbe združenega bojevanja rodov v SV

Vlada odloča o sodelovanju SV pri izvrševanju obveznosti, prevzetih v mednarodnih organizacijah, ter sprejema letne načrte usposabljanja vojske zunaj države in tujih vojaških enot v RS v skladu z mednarodnimi pogodbami. Vlada odloča tudi o sodelovanju SV pri izvrševanju priprav in nalog skupne obrambe v skladu z načrti z državo ali državami, s katerimi je država v zavezništvu na podlagi mednarodnih pogodb, pri čemer ne more odločati o razglasitvi izrednega ali vojnega stanja ter o uporabi pripadnikov rezervne sestave, razporejenih v vojno sestavo vojske za vojaško obrambo, ki je v pristojnosti Državnega zbora (ZObr–UPB1, 84. člen).

Doktrina opredeljuje, da je za uresničitev cilja bojnega delovanja sil SV pri izvajanju vojaške obrambe vzpostavljeno učinkovito sodelovanje⁶ sosednjih enot, raznih rodov in služb, enot zavezništva in nosilcev civilnih zmogljivosti. Sodelovanje je vzpostavljeno v fazi načrtovanja ter priprav in pri izvedbi delovanj na vseh ravneh poveljevanja. Učinkovitost sodelovanja se doseže z usklajevanjem in s skupnimi urjenji. Sodelovanje SV v operacijah kriznega odzivanja zahteva načrtovanje razpoložljivih sil in njihovo pripravljenost za delovanje. Sile morajo biti sposobne

⁶ SV ima sodelovanje opredeljeno tudi v svojem osnovnem poslanstvu. V sodelovanju z zavezniki mora odvrniti vojaško agresijo na RS, prispevati k mednarodnemu miru in izvajati vojaško obrambo RS ter vzpostaviti suverenost na celotnem ozemlju. Podpora državnim organom in institucijam ter zagotavljanje varnosti in blaginje državljanov RS pa opredeljuje sodelovanje v zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih ter drugih nesrečah ter pri izvajanju določenih nalog policije, sodelovanje v boju proti terorizmu, sodelovanje pri iskanju in reševanju, podporo diplomatskim aktivnostim ter sodelovanje s civilnimi organizacijami (Vojaška doktrina 2006, 24–25).

delovati v sestavi skupnih združenih namenskih sil v operacijah znotraj in zunaj območja zavezništva. Zato sta sodelovanje in medsebojno razumevanje ključna za učinkovitost delovanja združenih sil (Vojaška doktrina 2006).

Skladno z Obrambno strategijo (2012, 14) bo razvoj SV usmerjen k načrtnemu doseganju ustreznega obsega in strukture SV ter stopnje pripravljenosti in uporabnosti njenih zmogljivosti, kar bo omogočalo tudi njeno sodelovanje v večnacionalnem okviru z združenimi silami, tako ob konvencionalnih kot v asimetričnih in hibridnih oblikah bojnega delovanja. S tem namenom bo SV postopno povečevala vzdržljivost in zahtevnost svojega sodelovanja v mednarodnih operacijah in na misijah. Njeno sodelovanje bo temeljilo na načelu celostnega pristopa in enotnega nabora sil, namenjenih delovanju v okviru Nata in Evropske unije, s čimer bosta omogočena večja specializacija in združevanje vojaških zmogljivosti, sodelujočih v mednarodnih operacijah in na misijah.

Izraz sodelovanje je opredeljen tudi kot eno od načel in osnovni dejavnik bojnega delovanja. Uspešno vojaško delovanje zahteva sodelovanje med rodovi in službami, med vojaškimi zvrstmi, med oboroženimi silami in civilnimi oblastmi, med zavezniškimi silami in državami ter spoštovanje suverenosti držav, v katerih so enote nameščene ali delujejo. Učinkovitost sodelovanja mora biti prisotna in se mora doseči na vseh ravneh (Bojno delovanje 2006, 11). Sodelovanje je tesno povezano z vzpostavitvijo povezav med posameznimi enotami, poveljstvi in organizacijami. Namen povezav je zagotovitev sodelovanja in uspešne izvedbe skupnih delovanj. Skupine za povezavo morajo znati jezik in biti v stanju vzpostaviti zveze s svojim poveljstvom. Načela in postopki vzpostavljanja povezav so v STANAG 2101. Povezava mora biti, kadar je mogoče, recipročna (Bojno delovanje 2006, 61).

Ob tem je treba poudariti, da SV izvaja predvsem usposabljanje ZBR in usposabljanje združenega bojevanja zvrsti. V praktičnem smislu to pomeni, da je SV izvajala delovanje ZB zvrsti le na MOM ISAF, ko so pripadniki specialnih sil SV izvajali skupne naloge z afganistanskimi OS. SV izvaja predvsem usposabljanje za načrtovanje (poveljstva), vodenje (poveljniki) in izvajanje ZBR (enote), kar je bistvena razlika z OS ZDA, Francije, ki izvajajo delovanje ZBR po svetu na dnevni bazi. Usposabljanje ZBR se izvaja, ko gre za skupna mednarodna usposabljanja in sodelovanja z zaveznici v RS in v tujini. Dober primer usposabljanja združenega bojevanja rodov in zvrsti je

bila izvedba taktičnih vaj z bojnim streljanjem voda med 10. pehotnim polkom 1. brigado ter enotami 173. zračno–desantne padalske brigade med letoma 2014 in 2017, ko so pehotne vode z ognjenimi sistemi podpirala lovška letala (F–16) oboroženih sil Združenih držav Amerike. Vendar tega usposabljanja ni mogoče označiti za skupno usposabljanje kot ZBR, saj so letalske sile ZDA samostojna zvrst.

4.2 ANALIZA ZDRUŽENEGA BOJEVANJA RODOV V DRŽAVAH NATA

V nadaljevanju bo proučena strukturo kopenskih brigad, ki sestavljajo glavne sile za bojevanje v Franciji, na Hrvaškem, v Latviji in ZDA. Zaradi primerjave bodo analizirane pehotne motorizirane, oklepno mehanizirane ali gorske brigade. Pri primerjavi posameznih držav bo proučena struktura brigad in katere bojne funkcije lahko samostojno izvajajo. Zaradi primerjave z bojnimi funkcijami, ki jih ima SV v vojaški doktrini, bodo obravnavani manever, ognjena podpora, obveščevalna zagotovitev, premičnost, oviranje in preživetje, zračna obramba, zagotovitev delovanja in poveljevanje. Pred analizo je treba poudariti, da OS ZDA in Francije uporabljajo delovanje ZBR in združeno bojevanje zvrsti v praktičnem smislu v oboroženih spopadih po svetu skoaj vsak dan in ves čas dopolnjujejo doktrino, postopke in tehnike z bojnimi izkušnjami. To je tudi temeljna razlika s SV, ki teh izkušenj nima. Sklepamo lahko, da je podobno tudi s Hrvaško in Latvijo.

4.2.1 Združene države Amerike

ZDA imajo naslednje zvrsti: kopenske sile, vojaško mornarico, vojaško letalstvo in obalno stražo, pri čemer moramo omeniti še USMC, ki imajo vse elemente zvrsti, vendar so administrativno pod poveljstvom vojaške mornarice. Zaradi obsega strukture obrambnih sil ZDA bodo v nadaljevanju proučene le kopenske sile. V okviru kopenskih sil imajo naslednje rodove: pehoto, artilerijo, zračno obrambo, oklep (ki vključuje tudi konjenico z lahкими oklepnimi oborožitvenimi sistemi), letalstvo (bojno letalstvo, helikopterske enote zračne konjenice), specialne sile, inženirstvo.

4.2.1.1 Združeno bojevanje rodov v doktrini oboroženih sil ZDA

Združena doktrina kopenskih sil ZDA opredeljuje bojevanje kot mehanizem, metodo ali obliko oboroženega konflikta proti sovražniku. Podaja načine, kako delovati v oboroženem spopadu. Bojevanje se ves čas spreminja in preoblikuje zaradi razvoja tehnologije, politike, družbe in diplomacije. V doktrini oboroženih sil ZDA je mogoče najti razliko med vojno in bojevanjem, ki jo je opredelil zgodovinar John Keegan. Vojno je opredelil kot univerzalni fenomen, katere oblika in obseg sta odvisna od družbe, ki jo izvaja. Spremembe v obliki in obsegu bojevanja podajajo vrednostno razmejitev med vojno in bojevanjem. Ločijo dve osnovni obliki bojevanja: tradicionalno in neregularno (J. P Doctrine for USARMY 2013). Po strukturi je ameriška brigada samozadostna in z vsemi elementi, ki jih ima na voljo, izvaja vse bojne funkcije. Navkljub temu v svoji organizacijski strukturi nima letalstva, zračne obrambe, obrambe pred natančnimi izstrelki, specialnih sil. Ko je zaradi izvedbe poslanstva to nujno potrebno, se lahko določene zmogljivosti, omenjene zgoraj, na enega od načinov dodajo v strukturo matičnih zmogljivosti. V doktrini ameriške kopenske vojske se delitev koncepta in praktične uporabe združenih rodov izvede v dveh procesih: združitve rodov zaradi dopolnitve in združitve rodov z okrepitevijo.

ZBR je eden od štirih temeljev doktrine kopenskih sil ZDA. Poveljniki na različnih ravneh združujejo elemente različnih rodov, kot so oklep, pehota, artilerija, inženirstva in drugih v visoko integrirano taktično enoto z začasno in namensko organizirano strukturo. Brigadna bojna skupina ima v svoji osnovni sestavi različne rodove, ki jih za namensko nalogo okrepi s specialističnimi enotami za doseganje največjega učinka (FM-1 The Army 2005) in izvaja ZBR. To je sinhronizirano in sočasno izvajanje elementov bojne moči. Združuje voditeljstvo, informacije, bojne funkcije in podporne sisteme, ki zmanjšujejo posamezne slabosti zmogljivosti s sočasno uporabo različnih drugih zmogljivosti bojnih funkcij (FM 3.0 Operations 2008, 4–8).

V ADRP 3–90 iz leta 2012 je opredelitev združenih rodov še bolj razširjena. Posamezna aktivnost, rod, zvrst, oborožitveni sistem ali bojna funkcija ne dosega zahtevanega učinka, da se premaga nasprotnika, če deluje samostojno. Zahtevan učinek se doseže takrat, ko združuje vse elemente bojne moči v celoti, kot so voditeljstvo, informacije in celoten spekter bojnih funkcij. Če se uporabi destruktivno, združeno delovanje integrira različne zmogljivosti bojnih funkcij. Če se uporabi

konstruktivno, združeni rodovi multiplicirajo učinkovitost in uspešnost vojaške zmogljivosti v izvedbi stabilizacijskih ali obrambnih operacijah javnih organov.

V doktrini združenih kopenskih operacij (ADP 3.0 Unified Land Operation 2011) je opredeljen izraz *maneuver* združenega delovanja rodov (angl. *combined arms maneuver*), ki zagotavlja uporabo vseh elementov bojne moči v združenih taktičnih nalogah, kot sta napad in obramba, in v stabilizacijskih operacijah. Pomeni združitev aktivnosti, da se porazi sovražnikove kopenske sile, osvoji, zasede in obrani območje delovanje ter da se doseže fizična, začasna in psihološka prednost pred sovražnikom. Na sovražnika se deluje iz nepričakovanih smeri, s čimer se prepreči njegov učinkoviti odziv.

Poleg doktrine ameriške kopenske vojske moramo za celovito obravnavo temeljnih pojmov doktrine bojevanja ZDA proučiti še doktrino Korpusa mornariške pehote ZDA (United States Marine Corps, USMC) (Third battalion, 2003). V svoji doktrini kot temeljno vrednoto poudarjajo, da so ekspedicijska mornariška sila, ki je organizirana, usposobljena in opremljena za izvedbo mornariških operacij z mornariških platform ter za izvedbo daljših operacij na kopnem. Po svoji strukturi so združena integrirana mornariška, zračna in kopenska sila (The Organization of Marine Air–Ground Task Forces), saj vsebujejo kopenske, zračne in logistične elemente, ki jim poveljujejo enotni poveljniški element. Odlikujejo jih visoka stopnja integracije, samozadostnost in posebne zmogljivosti. Angleški izraz *combined arms* zajema celovito integracijo vseh elementov med delovanjem na sovražnika, zaradi česar ta ni zmožen ustrezno ukrepati. Ob tem poudarjajo uporabo taktik, tehnik in postopkov in integracijo ognjene moči, premičnosti, s čimer dosežejo premoč nad sovražnikom (Marine Corps Operation 2011, 1–4). In kot trdi Rip (2002), z upoštevanjem natančne revolucije.

4.2.1.2 Združeno bojevanje rodov kopenske sile ZDA

Združevanje rodov se organizira na ravni čete, bataljona, polka in brigade. V doktrini ameriške kopenske vojske je najprej opredeljen angleški izraz *combined arms team*, ki je vzajemno podpiranje dveh ali več rodov (oklep, pehota, letalstvo, inženirstvo, zračna obramba) za izvedbo naloge.

Združena skupina na četni ravni je združena enota, v sestavi katere je dodan eden ali več vodov (tankovski, mehanizirani, lahki pehotni vod), ki niso v organski strukturi te čete. Na primer tankovski četi se posebej za nalogo doda en lahki pehotni in en mehaniziran vod, ki prihajata iz pehotne oziroma mehanizirane organske čete. Lahko se ji doda oddelek bojnih inženircev za izvedbo prehoda skozi žične ovire sovražnika. Pogoji, da bo združena skupina na četni ravni uspešno delovala, so skupno načrtovanje, natančna koordinacija in sinhronizacija vseh elementov čete, izvedba skupnega urjenja in ponavljanja postopkov pred nalogo. Bataljonska bojna skupina (angl. *battalion task force*) je manevrski bataljon, ki ima v svoji strukturi poveljstvo bataljona, najmanj en matični četni element in dodan najmanj en četni element iz druge manevrske ali podporne (bojne) strukture. Brigadna bojna skupina (angl. *brigade combat team*) je organizirana iz poveljstva brigade in najmanj dveh manevrskih bataljonov ter potrebnih podpornih funkcionalnih zmogljivosti. V tem je opredeljen tudi izraz ZBR, (angl. *combined arms warfare*) za katerega so značilni široka uporaba natančnih oborožitvenih sistemov, visoka stopnja taktične mobilnosti enot, sposobnost prilagajanja hitrim spremembam v situaciji in delovanje na različnih lokacijah v večjem prostoru, kot je bilo to kdaj koli v zgodovini bojevanja (ADRP 3–90 Offense and Defense 2012, 1–3).

4.2.1.3 Strukture ameriških brigad za združeno bojevanje rodov

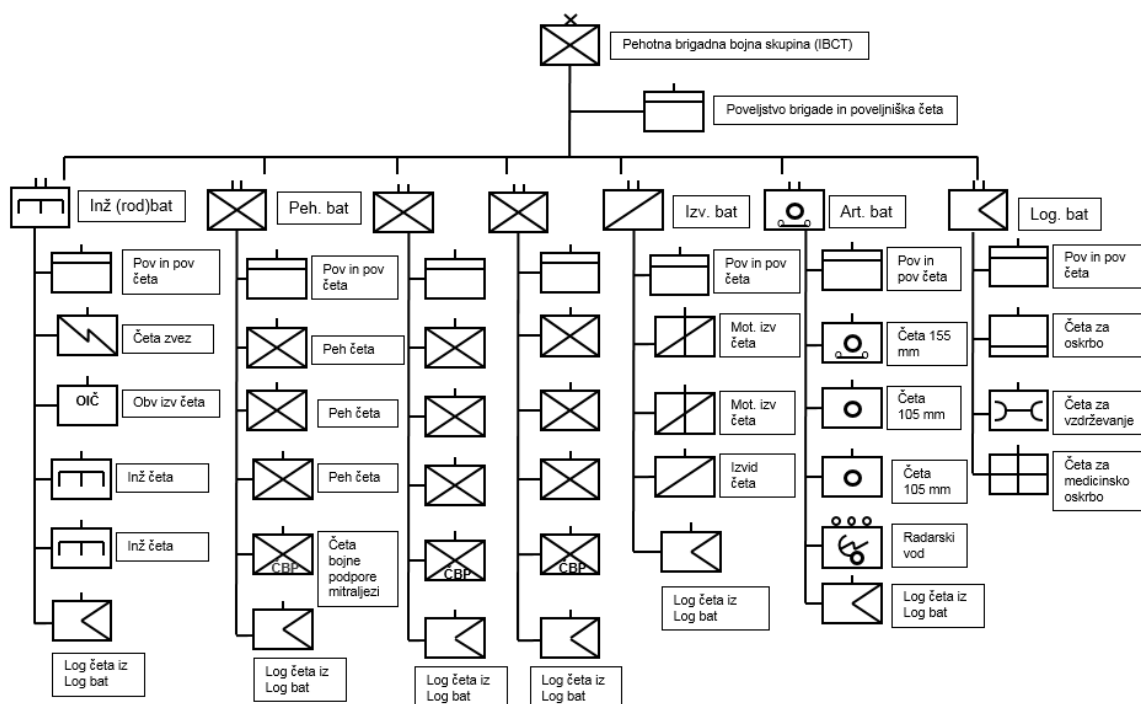
Brigadna bojna skupina je osnovna združena taktična manevrska enota, ki lahko samostojno izvaja naloge v času in prostoru. Zaradi svojih splošnih zmogljivosti je zmožna napotitve na vojaško operacijo kjer koli po svetu, in to v zelo kratkem času. V svoji strukturi ima poleg treh manevrskih bataljonov (pehotnih, mehaniziranih, motoriziranih) zmogljivosti za bojno podporo (npr. artilerijo, inženirstvo), bataljon za logistično zagotovitev in lastne zmogljivosti za podporo poveljevanja. Organiziranost sil brigadnih bojnih skupin od leta 2014 omogoča neodvisnost brigad od nadrejenih divizij, s čimer so v kopenskih silah ZDA dosegli zelo zmogljivo, prilagodljivo, stabilno in celovito zmogljivost. Časovno so strukture načrtovane za tri leta, s čimer omogočajo kohezivnost in postopno vzpostavitev zmogljivosti (FM 3–96 2015).

Pehotna brigadna bojna skupina (Infantry brigade combat team (IBCT)) je organizirana v treh tipih pehotnih brigad, in sicer kot lahka pehota, padalska in zračno jurišna (angl. *air assault*). Vse tri različice imajo enako osnovno organiziranost, razlike so le v primarnem načinu premika. Vsaka

od brigad je zmožna izvesti zračno jurišno operacijo in delovati kot motorizirana pehota. Pehotna brigadna skupina je ekspedicijska enota, ki se bojuje po konceptu združenega bojevanja rodov. Njena organiziranost sil je optimalna za izvedbo operacij v zahtevnem okolju, ki zahtevajo delovanje z izkrcano pehoto (FM 3–96 2015).

Pogovorno pehotno brigadno skupino imenujemo tudi lahka pehota, in to (angl. *light infantry*) zaradi osnovnega načina premika. Kot je razvidno s skice 4.2, je v pehotni brigadni skupini skupaj sedem bataljonov in 4.468 pripadnikov. Sestavljajo jo trije pehotni bataljoni, bataljon inženirstva, artilerijski bataljon (105 mm, 155 mm), izvidniška enota (bataljon konjenice) in bataljon za brigadno logistično zagotovitev. Vsak manevrski bataljon ima v svoji sestavi četo za logistično zagotovitev, ognjeno, minometno in protioklepno podporo. Pehotni bataljon je primarna manevrska enota, ki ima poveljstvo, poveljniško četo, tri pehotne čete, četo za bojno podporo (na vozilih z mitraljezi, protioklepni sistemi do 4200 m), poveljniško četo (vključuje 120 mm in 81 mm minomete, izvidniški vod, oddelek ostrostrelcev in sekcijo vezistov) in četo za logistično zagotovitev, ki se doda iz bataljona logistične zagotovitve. Pehotni bataljon svoje poslanstvo izvaja samostojno ali v sklopu brigade (FM 3–96 2015).

Skica 4.2: Struktura pehotne brigadne bojne skupine



Vir: Wikipedia (2017).

Pehotna brigadna bojna skupina ima zmogljivosti, ki so vzpostavljene tako, da celovito zajemajo vse bojne funkcije. Osnovno jedro (pehotni vod) poleg osnovne pehotne oborožitve razpolaga s tremi pehotnimi oddelki, ima tudi oddelek za bojno podporo z mitraljezi (učinkovito delovanje do 1800 m) in protioklepne sisteme (učinkovito delovanje do 2000 m). Pehotna četa ima poleg treh pehotnih vodov tudi sekcijo za 60 mm minometno podporo (učinkovito delovanje do 3500 m). Minometna podpora (81 mm; učinkovito delovanje do 5800 m, 120 mm; učinkovito delovanje do 7200 m) iz pehotnega bataljona in artilerijska podpora (105 mm, 155 mm; učinkovito delovanje do 30 km) iz brigadnega artilerijskega bataljona omogočata in podpirata manever pehotnih enot. Pehotni bataljon ima lastno četo za bojno podporo na vozilih z mitraljezi in protioklepnimi sistemi (učinkovito delovanje do 4200 m). Izvidovanje in obveščevalna dejavnost se izvajata na bataljonski ravni (izvidniški vod) in na brigadni ravni z izvidniškim bataljonom s tremi četami in lastno bojno podporo. V bataljonu inženirstva imajo še dodatni izvidniški element, to je obveščevalno izvidniško četo z vodom RKBO. Inženirsko zagotovitev zagotavljata inženirski četi. Bataljon za brigadno logistično zagotovitev je vzpostavljen tako, da že v svoji osnovni splošni strukturi tvori čete za logistično zagotovitev za manevrske bataljone (3 pehotni, izvidniški, artilerijski, inženirski). Podporo poveljevanja na ravni bataljonov zagotavljajo vodi zvez, na ravni brigade pa četa zvez, ki je v sestavi bataljona inženirstva. Poleg tega zajema še četo za medicinsko oskrbo, za oskrbo, za vzdrževanje (FM 3–96 2015).

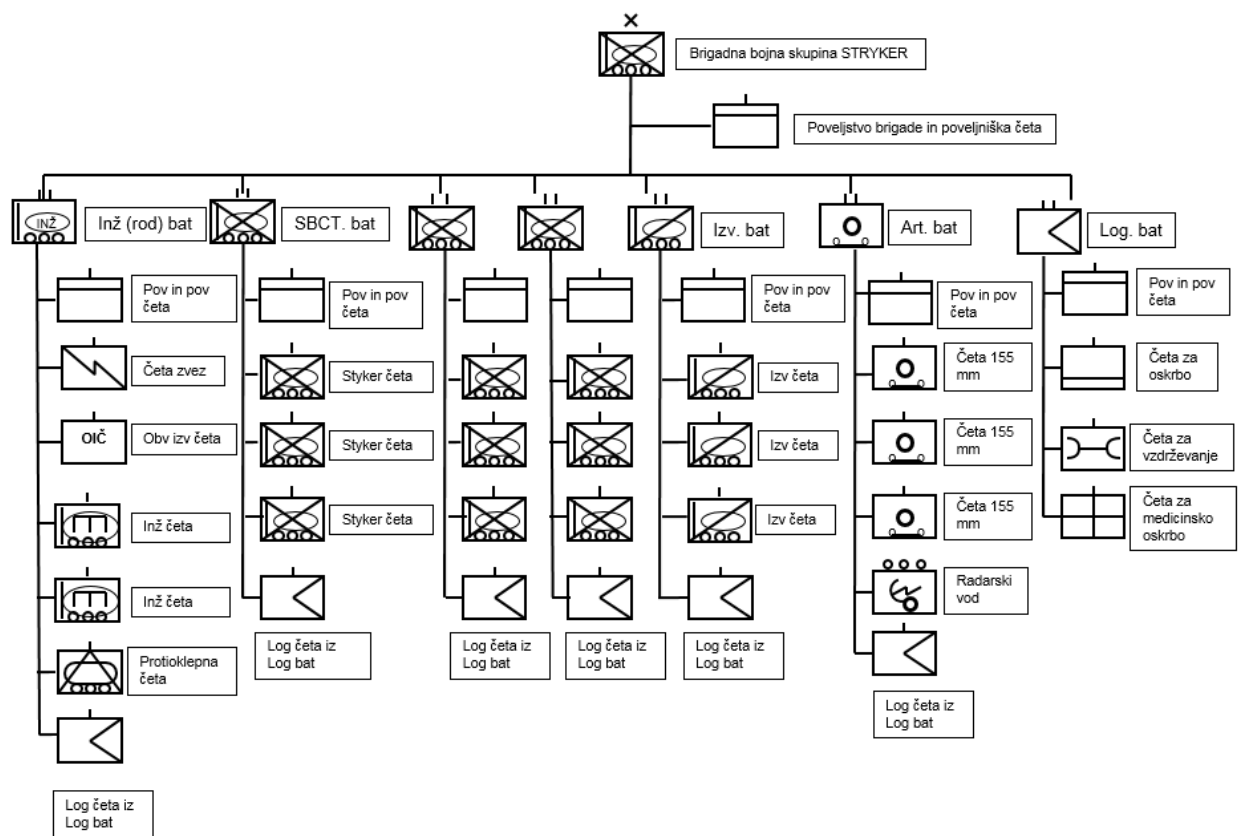
Iz osebne izkušnje, preteklih let sodelovanja z ameriško vojsko na medsebojnem usposabljanju je mogoč sklep, da imajo poleg naštetih tudi nove zmogljivosti, ki niso zajete v strukturi in zato niso obravnavane v analizi. Na taktičnih urjenjih ravni vodov in čet so imeli dodane zmogljivosti brezpilotnih letal (iz strukture obveščevalno–izvidniške čete), usmerjevalcev artilerijske podpore, usmerjevalcev posredne ognjene podpore, usmerjevalcev združenih ognjev z letalsko podporo. S temi lahko njihove zmogljivosti oziroma delovanje označimo kot združeno bojevanje zvrsti, ki je po visoko zmogljiva združena namenska zmogljivost.

4.2.1.4 Primerjava med Straykerjem in oklepno brigado ZDA

Za še globlje razumevanje ZBR ZDA še kratek pregled primerjave med pehotno brigadno skupino (Stryker brigade combat team (SBTC)) in oklepno brigadno bojno skupino (armored brigade combat team (ABCT)). SBCT sestavlja 300 vozil in 4.500 pripadnikov. Namenjena je izvedbi

operacij, v katerih se zahteva vkrcana pehota v oklepnih kolesnih vozilih s skupinskimi oborožitvenimi sistemi različnih tipov, ki ji omogočajo premoč zaradi velike ognjene moči. Njena značilnost je mobilnost, ki jih zagotavljajo oklepna kolesna vozila 8 x 8 Stryker.

Skica 4.3: Struktura SBCT



Vir: Wikipedia (2013).

Osnovna struktura glede na pehotno brigadno skupino se ne razlikuje. Vključuje sedem bataljonov, kot je razvidno s skice 4.3. Osnovno jedro so trije motorizirani manevrski bataljoni. V nasprotju z lahko pehotno četo imajo SBCT čete v poveljstvu skupino ostrostrelcev. V poveljstvu čete je minometna sekcija, v kateri so poleg 60 mm minometov tudi 120 mm minometi, ki jih lahko pehotna četa nima. Četa ima tri vode in vod za ognjeno podporo. Vod za ognjeno podporo ima tri vozila, ki imajo 105 mm top, 12,7 mm mitraljez in 7,62 mm mitraljez. Četa se okrepi tudi s skupino za ognjeno podporo, ki podpira poveljnika čete z navajanjem artilerijskega ognja. Bataljoni SBCT v nasprotju z lahкими pehotnimi bataljoni nimajo čete za ognjeno podporo. Vsi manevrski bataljoni imajo v poveljstvu vod 120 mm minometov, česar lahki pehotni bataljoni nimajo. Izvidniški bataljon vključuje poveljniško in tri izvidniške čete, ki lahko izvajajo izvidovanje vkrcano ali

Oklepna bojna brigadna skupina se po strukturi sil ne razlikuje od lahke pehotne brigadne skupine in SBCT (skica 4.4). Vključuje 4.743 pripadnikov, 90 tankov Abrams, 90 oklepnih transporterjev na gosenicah Bradley in 112 M113. Glavna razlika je seveda v namenu bojevanja in oborožitvenih sistemih. Temeljna manevrska sila so trije oklepni bataljoni, ki imajo po dve oklepni (M1 Abrams) in dve mehanizirani četi (M2 Bradley, M113). Tako so bataljoni združeni po konceptu združevanja tankov in oklepnih transporterjev na gosenicah. Namenjeni so oklepnemu bojevanju. Artilerijski bataljon ima poveljniško enoto in tri baterije po 6 M109A6 Paladin samovoznih havbic 155 mm (ATP 3–90.5 2016).

Organizational chart of the 1st Brigade of the Slovene Armed Forces (1. brigada Slovenske vojske).

Top Level:

- Oklepna brigadna bojna skupina
- Poveljstvo brigade in poveljniška četa

Main Branches:

- Inž. bat (Inženirski bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Četa zvez
 - Oič
 - Obv izv četa
 - inž četa
 - inž četa
 - Log četa iz Log bat
- Okli-meh bat (Oklepnomehanski bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Meh četa
 - Meh četa
 - Oklepna četa
 - Oklepna četa
 - Log četa iz Log bat
- Okli bat (Oklepni bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Meh četa
 - Meh četa
 - Oklepna četa
 - Oklepna četa
 - Log četa iz Log bat
- Okli bat (Oklepni bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Meh četa
 - Meh četa
 - Oklepna četa
 - Oklepna četa
 - Log četa iz Log bat
- Izv. bat (Izvidniški bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Izv četa
 - Izv četa
 - Izv četa
 - Log četa iz Log bat
- Art. bat (Artiljerijski bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Četa 155 mm
 - Četa 155 mm
 - Četa 155 mm
 - Radarski vod
 - Log četa iz Log bat
- Log. bat (Logistični bataljon):**
 - Pov in pov četa
 - Četa za oskrbo
 - Četa vzdrževanje
 - Četa medic oskrbo

49

Po primerjavi struktur vseh treh obravnavanih brigadnih bojnih skupin in osnovnih bojnih funkcij je mogoča ugotovitev, da so vse tri zasnovane po konceptu, ki temelji na ZBR. IBCT in SBCT z oborožitvenimi sistemi pokrivata prostor do 40 km, v primeru ABCT pa se prostor še poveča. Ognjena, minometna in artilerijska podpora protiklepno bojevanje in izvidovanje izvajajo z zmogljivostmi, ki so sodobne in predvsem učinkovite.

V zadnjem preoblikovanju bataljonov v brigadnih skupinah so znova vzpostavili inženirski bataljon, ki je nasledil rodovski bataljon. Še vedno je večrodovsko zasnovan, saj poleg bojnih inženircev, voda RKBO in zveze vključuje tudi obveščevalno–izvidniško četo (zmogljivosti brezpilotnih letal, zagotavljanje analitike in zbiranje informacij iz človeških virov). Za organiziranost lahko potrdimo, da je predvsem celovita. To se kaže tudi v zagotovitvi delovanja, ki je zagotovljena na bataljonski ravni, s čimer so bataljoni zmožni daljšega samostojnega delovanja. Poudarjena sta protiklepno bojevanje in raznovrstnost delovanja s podpornimi oborožitvenimi sistemi, ki povečujejo možnost manevra in preživetja na bojišču.

Na koncu je treba omeniti še zmogljivosti zračne obrambe. Brigadne bojne skupine s stalnimi strukturami jih v svoji organski sestavi nimajo, temveč so te po potrebi dodane kot okrepitve iz nadrejenega poveljstva. Bataljoni in brigadne bojne skupine morajo izvajati pasivne ukrepe zračne obrambe, kot je na primer maskiranje enot pred opazovanjem iz zraka (FM 3–21.20 2006, 1–14). Glede na način, ki ga OS ZDA izvajajo v bojih, bitkah in operacijah, je razvidno, da od druge svetovne vojne njihova zračna obramba in letalske sile vedno zagotovijo prevlado v zraku in zaščito pred izstrelki iz zraka. To je pogoj oziroma temeljna značilnost pred začetkom izvedbe nalog kopenskih brigadnih bojnih skupin, tem pa se zato ni treba pretirano ukvarjati s temi grožnjami, saj se to izvede na operativno–strateški ravni.

Namensko se lahko brigadne bojne skupine, ne glede na to, kateri tip so, za določeno nalogo ali aktivnost preoblikujejo. Nadrejeno poveljstvo lahko okrepi brigadno skupino z letalstvom, oklepom, artilerijo, zračno obrambo, vojaško policijo, inženirstvom, RKBO in dodatnimi zmogljivosti informacijskih sistemov (Richardson, 2012).

Tabela 4.2: Primerjava bojnih funkcij kopenskih brigadnih bojnih skupin ZDA

BOJNE FUNKCIJE	IBCT	SBCT	ABCT
MANEVER	DA	DA	DA
OGNJENA PODPORA	DA	DA	DA
OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV	DA	DA	DA
PREMIČNOST	DA	DA	DA
OVIRANJE IN PREŽIVETJE	DA	DA	DA
ZRAČNA OBRAMBA	NE	NE	NE
ZAGOTOVITEV DELOVANJA	DA	DA	DA
POVELJEVANJE	DA	DA	DA
ŠTEVILO PRIPADNIKOV/BATALJONOV	4413/7	4500/7	4743/7

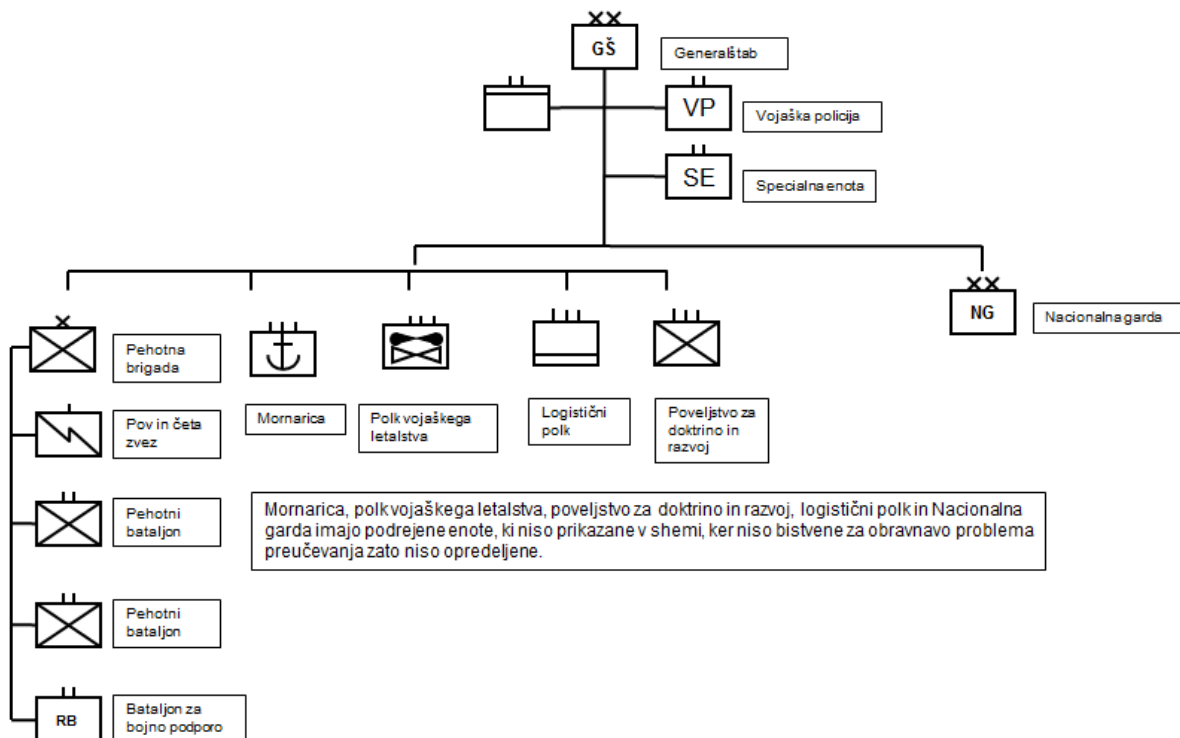
Vir: Lasten.

Glede na praktično izvedbo brigadne bojne skupine pogosto preoblikujejo na podlagi poslanstva. Namensko oblikovanje z osnovnima načinoma (organiziranjem sil za nalogo) je še posebej značilno za organiziranje sil v brigadnih bojnih skupinah, ki so vzpostavljene kot bataljonske bojne skupine (National Commission on the Future of the Army 2016).

4.2.2 Latvija

Latvijske nacionalne oborožene sile so sestavljene iz naslednjih struktur: kopenske vojske, vojaške mornarice, vojaškega letalstva in nacionalne garde. Latvija je leta 2007 vzpostavila poklicno vojsko, ki temelji na prostovoljstvu. Poklicno jedro tvori 6.000 pripadnikov, v nacionalni gardi pa je približno 11.000 pripadnikov (Global Security 2017). Glede na podatke z njihove spletne strani je sposobna hitrega odziva in vzpostavitve odzivnih sil z izvedbo mobilizacije do 12.000 pripadnikov. V strukturi so poleg že zgoraj omenjenih razvidne še vojaška policija, specialne sile, logistični polk in poveljstvo za doktrino in usposabljanje (Latvian Institute of Internal Affairs 2013). Struktura latvijske vojske, iz katere je razvidna tudi struktura pehotne motorizirane brigade, je prikazana na skici 4.5.

Skica 4.5: Struktura latvijske vojske



Vir: Wikipedia (2017).

4.2.2.1 Struktura latvijske kopenske brigade za ZBR

Kopenska vojska ima v svoji strukturi kopensko brigado, ki je sestavljena iz poveljstva brigade, dveh pehotnih bataljonov (1. in 2. pehotni motorizirani bataljon), bataljona za bojno podpora in poveljniško četo, ki vključuje modul za zveze. Osnovno bojno podpora tvorijo minometna četa (120 mm), protiklepnna četa (vodeni raketni izstrelki Spike) in četa inženircev. Posodobili so pehotno oborožitev, ki temelji na avtomatski puški G36 Hekler & Koch, MP5, MP7, lahkem puškomitraljezu Minimi, mitraljezu brovning M2HB-QCB 12.7 mm, avtomatskem bombometu GMG 40 mm. Imajo tudi sisteme zračne obrambe, in sicer prenosni zračni obrambni sistemi RBS 70 z radarjem Giraffe, radar AN/MPQ-64 Sentinel in aktivni radarski sistem AN/FPS-117.

Iz omejenega dostopa o strukturi pehotne brigade se lahko izvede delna analiza bojnih funkcij. Manever, ognjena podpora in premičnost se trenutno močno izboljšujejo in kopenske sile se posodabljaajo. Brigada nima enote za zagotovitev logističnega delovanja, temveč je ta organizirana v ločenem logističnem polku, ki je podrejen neposredno generalštabu. Zračna obramba je omejena

na obrambo na kratke razdalje. Obveščevalna zagotovitev v brigadi ni razvidna. Bojna podpora je omejena na delovanje na omejeno ognjeno podporo (120 mm minometi), inženirstvo in omejene protioklepne zmogljivosti. Iz omejenih virov je mogoče sklepati, da njihova pehotna brigada ni namenjena samostojnemu delovanju, saj zato trenutno nima dovolj zmogljivosti. Samostojnega delovanja so zmožne predvsem pehotne motorizirane čete, ki imajo osnovne zmogljivosti (www.sargs.lv/Zinas/Military_News/2016/07/29-01.aspx#lastcomment). Zmogljivosti pehotne motorizirane brigade in njene bojne funkcije so navedene v tabeli 4.3.

Tabela 4.3: Zmogljivosti latvijske pehotne motorizirane brigade

BOJNE FUNKCIJE	Pehotna brigada
MANEVER	DA, omejeno
OGNJENA PODPORA	DA, omejena
OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV	NE
PREMIČNOST	DA, omejena
OVIRANJE IN PREŽIVETJE	DA
ZRAČNA OBRAMBA	DA, omejena
ZAGOTOVITEV DELOVANJA	NE
POVELJEVANJE	DA
ŠTEVILO BATALJONOV	3 bataljoni

Vir: Lasten.

4.2.2.2 Sodelovanje na mednarodnih operacijah in misijah

Ne glede na majhnost in omejene zmogljivosti je Latvija v preteklosti prispevala pomemben delež kopenskih zmogljivosti v mednarodne operacije in misije v sklopu različnih mednarodnih organizacij. Latvijske OS sodelujejo z Estonijo in Litvo v združenem pehotnem bataljonu BALTBAT, ki je trinacionalna enota za mirovne operacije. Je združen pehotni bataljon, ki izvaja operacije v podporo miru in prispeva k regionalni varnosti. Bataljon je v Latviji in ima izkušnje iz opravljanja operacije v podpori miru v Bosni in Hercegovini leta 1998. Latvijske OS so od leta 1996 sodelovale v mirovnih operacijah v Bosni in Hercegovini, na Kosovu, v Albaniji in Makedoniji. Sodelovali so tudi v mednarodnih operacijah v Gruziji, Iraku, Afganistanu, Centralnoafriški republiki in Somaliji. Izvajajo usposabljanje in razvijajo naslednje kolektivne zmogljivosti: enoto vojaških bolničarjev, enoto za odstranitev eksplozivnih sredstev in vojaško policijo in zmogljivosti JRKBO (Ministry of foreign affairs of the Republic of Latvia 2014).

4.2.2.3 Posodobitev kopenskih OS Latvije

Zaradi povečanega strahu pred ruskim posredovanjem v baltskih državah se je Latvija odločila za pospešeno posodobitev OS, ki temelji na razvoju sodobnih kopenskih sil. Ne glede na to, da imajo v kopenskih strukturah le dva pehotna (motorizirana) bataljona, ne smemo prezreti nabave 123 prenovljenih bojnih oklepnih transporterjev iz Velike Britanije CVR(T), s katerimi bodo opremili zgoraj omenjena bataljona (Defence Budgets and Cooperation in Europe 2016). Kot je dejal latvijski obrambni minister Bergmanis, je Latvija s tem začela pomemben projekt mehanizacije kopenske brigade, s katerim bo razvila pomembne vojaške zmogljivosti svojih obrambnih sil ter s tem zagotovila lastno varnost, varnost v regiji in Natu. CVR(T) spadajo med bojna vozila pehote in oklepna izvidniška vozila na gosenicah. Latvijske OS bodo dobile oklepna izvidniška vozila (Scorpion, Sabre, Scimitar), oklepne transporterje (Spartan), poveljniške oklepne transporterje (Sultan), oklepno sanitetno vozilo (Samaritan), oklepno vozilo za izvleko (Samson) in samovozni lovec tankov (Striker) (Bergmanis 2016). Marca 2017 so dobili prvi večji obseg (47 vozil), do leta 2020 pa bodo imeli vseh 123 obnovljenih vozil v operativni uporabi. Skupni stroški za nabavo vozil, stroške usposabljanja litvanskih specialistov in nabavo rezervnih delov so ocenjeni na 46,591,746 EUR. Vozila bodo med drugimi opremljena s protioklepnimi sistemi Spike, sodobnim komunikacijskim sistemom in sistemom poveljevanja. Latvija bo kupila še topove in strelivo (30 mm), protioklepne rakete in simulator za izvajanje strelskega urjenja. Skupni stroški na vozilo so ocenjeni na 871.000 EUR na vozilo (Sargs.lv 2016). Nadaljnji stroški projekta so povezani z vzpostavitvijo infrastrukture za čiščenje, vzdrževanje, parkiranje vozil, vzdrževanje opreme, orožja in kontrolnih sistemov, usposabljanje osebja, kar pomeni, da bo projekt v naslednjih desetih letih imel 249,514,638 EUR načrtovanih stroškov (Armed Forces receive 47 Combat Vehicles Reconnaissance (Tracked) 2017).

Iz zgornjega poročila latvijskih OS je razvidno, da so stroški nabave vozil le 18,4 % celotnih stroškov. Veliko večji stroški pri posodobitvi so stroški nabave skupinske oborožitve, topov, komunikacijskih in informacijskih sistemov ter infrastrukture. Glede na partnerstvo pri izvedbi posodobitve in sodelovanje na vajah in usposabljanjih sta Velika Britanija in ZDA najpomembnejša partnerja Latvije tako zdaj kot v prihodnosti. S tem se posodobitev kopenskih sil Latvije ne bo končala. Latvija je letos napovedala sklenitev sporazuma z Avstrijo o nakupu

samovoznih havbic. Napovedali so tudi sklenitev sporazuma z ZDA o nakupu 47 samovoznih artilerijskih oborožitvenih sistemov (M109A50). Ognjeno podporo zagotavljajo s 120 mm minometi, pri čemer je iz odprtih medijev razvidno, da imajo tri različice teh. V preteklem obdobju so že izvedli posodobitev osnovne pehotne oborožitve, skupinske pehotne oborožitve, protizračne obrambe in se začeli opremljati s protioklepnimi raketnimi sistemi SPIKE 4. generacije.

4.2.2.4 Sodelovanje in usposabljanje s tujimi oboroženimi silami v ZBR

Latvijske kopenske sile so se glede na dostopne odprte vire oprle na partnersko državo, v njihovem primeru ZDA. Daleč največ aktivnosti, povezanih s kolektivnimi usposabljanji, ki temeljijo na ZBR, izvajajo s 173. IBCT (A). Zanimivo je, da je bataljon 2/503 »prijateljska enota« z 10. PEHP 1. brigade. Izvajajo tudi kolektivna usposabljanja na nižji taktični ravni z oklepnimi, lahкими oklepnimi enotami (konjenico) ameriške vojske in marinci. ZBR pogosto izvajajo tudi z OS Velike Britanije, Poljske, Norveške, Nemčije, Litve in Estonije. Veliko usposabljanja izvajajo v vojaški bazi Adazi v Latviji, ki je osrednji poligon, vadišče in strelišče, ki omogoča tudi ZBR.

Nato in ZDA z zavezniki so od leta 2015 povečali obseg vojaških vaj in usposabljanj v Latviji, Estoniji, Litvi in na Poljskem. Gre za strateški odgovor zaveznikov proti Ruski federaciji, s čimer želijo poudariti odvrtačno držo na mejah Nata. V sklopu večjih vaj je viden prispevek zmogljivosti latvijskih pehotnih sil (največkrat ravni vod, čete) na seriji različnih vaj Silver Arrow, Atlantic resolve, Saber junction in Combined resolve. Zadnji dve sta potekali na vadišču ameriške vojske v centru Joint Multinational Readiness Center (JMRC), kjer se ocenjujejo tudi vojaške zmogljivosti v celotnem spektru delovanja. Iz pregleda udeležbe na vojaških vajah v sklopu JMRC v zadnjih desetih letih je razvidno, da je Latvija postopno povečevala udeležbo pri teh aktivnostih.

Vse zgoraj naštetе taktične naloge ali operacije na mednarodnih vajah temeljijo na konceptu ZBR. OS, ki v svoji sestavi nimajo optimalnih možnosti v skupnem, to je združenem bojevanju, zaradi omejenih lastnih zmogljivosti ali če teh nimajo, lahko na teh aktivnostih dobijo možnost usposabljanja, delovanja in s tem oblikovanja bolj usposobljenih zmogljivosti. Zaradi visoke frekvence udeležbe pehotnih latvijskih enot na skupnih mednarodnih usposabljanjih lahko sklenemo, da s tem izboljšujejo usposobljenost zmogljivosti na najnižji taktični ravni (do ravni bataljona). Ob tem se uspešno integrirajo v mednarodnih poveljstvih in dvigujejo kredibilnost v

zaveznistvu. S postopno posodobitvijo oborožitvenih sistemov bodo pridobili učinkovitejše sisteme in s tem zmogljivosti. To hkrati pomeni, da bodo morali uvesti vse nove ali prenovljene oborožitvene sisteme v operativno uporabo in postopno graditi vojaške zmogljivosti.

Sklenemo lahko, da se v zadnjih letih večja obseg usposabljanja pehotnih enot Latvije z Natom, pri čemer usposabljanje večinoma poteka tudi na njenem ozemlju. Glede na pripravljenost prispevanja vlade Latvije v obrambni proračun in povečanje obrambnega proračuna, nakup in uvajanje oborožitvenih sistemov, povečanega obsega enot na vajah in usposabljanjih lahko ocenimo, da so latvijske OS v zadnjih petih letih doživele velik razvoj, ki se bo nadaljeval tudi v prihodnjih letih. Njihove pehotne zmogljivosti na najnižji taktični ravni so usposobljene iz ZBR, saj te gradijo ob pomoči zavezniških partnerjev, predvsem ameriške vojske (Latvija, Defence strategy 2017).

4.2.3 Francija

4.2.3.1 ZBR v doktrini OS Francije

Doktrina francoske kopenske vojske najprej opredeljuje pojem združenega bojevanja kot temelj delovanja v sodobnih in prihodnjih kopenskih operacijah. Vključuje združevanje zmogljivosti rodov in posameznih zvrsti, ki izvajajo bojne funkcije, da se povečata bojna učinkovitost in uspešnost celotnega manevra sil. Cilj ZBR je povečati sinergijo med rodovi na najnižji taktični ravni, kar omogoča izvajanje celovitih taktičnih operacij. Združeno bojevanje je temeljno pravilo uporabe sil v vojaških operacijah francoske vojske, ki se morajo medsebojno podpirati, poenotiti postopke in ukrepe pod enotnim poveljevanjem za doseg skupnega cilja v organizacijski strukturi korpusa, divizije, brigade. Bojne funkcije so poveljevanje, podpora poveljevanja, obveščevalna zagotovitev, manever, bojna podpora, ostala podpora (strateško komuniciranje, civilno–vojaško sodelovanje), podpora manevra (JRKBO) in logistična zagotovitev (Fundamentals of Combined Arms Maneuver 2012, 11–14).

Francoske oborožene sile se delijo na naslednje zvrsti: kopenske sile, vojaška mornarica, vojaško letalstvo, nacionalna garda in žandamerija. V okviru kopenskih sil imajo naslednje rodove: marinci (*Troupes de marine*; pehota, oklep, artilerija; prva odzivna enota za napotitev na delovanje v tujino), pehota (vključuje tudi gorsko pehoto oziroma *Chasseurs Alpins*, oklep, artilerija,

inženirstvo, material (oskrba), transport, zveze, lahko letalstvo (helikopterji) (European defense information 2015).

4.2.3.2 Strukture brigad za združeno bojevanje rodov

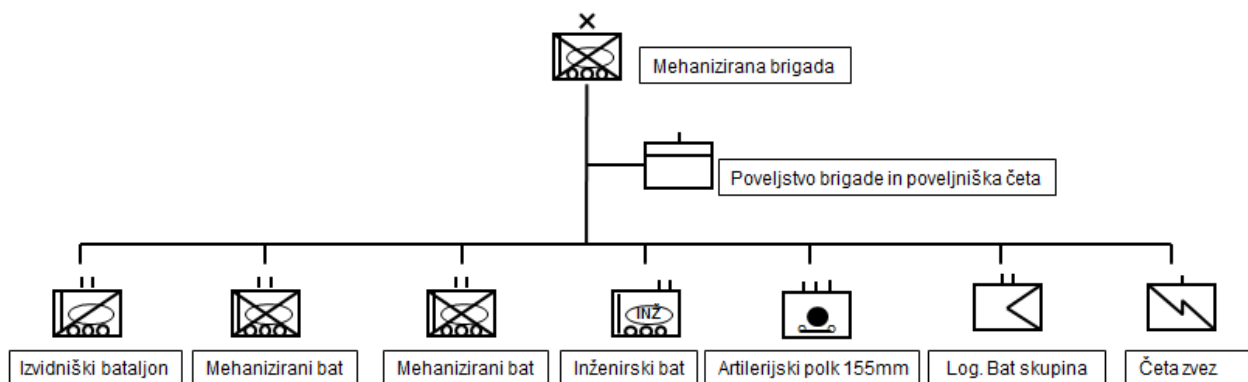
Za izvedbo vojaških operacij je brigada osnovna združena enota, katere poslanstvo je izvedba bojevanja in koordinacija podpore na nekem območju operacije. Brigada se za izvedbo operacije oblikuje na zahtevo in na podlagi že oblikovanega jedra oziroma obstoječe strukture brigade ter se lahko dopolnjuje na podlagi modularnosti.

Osnovno jedro ZBR v kopenskih OS Francije tvori pet brigad: dve oklepni, dve mehanizirani in ena lahka oklepna brigada. Vse brigade so v stalni strukturi formirane tako, da so v njej različni bataljoni oziroma polki (tankovski, mehanizirani, lahko oklepni), s čimer zagotavljajo osnovno modularnost združenega bojevanja v stalni strukturi. Stalna jedra imajo v svoji strukturi osnovno bojno podporo (artilerijska in inženirska) ter logistično zagotovitev (vzdrževanje, medicinska zagotovitev) (European Defense Information 2015). Nadaljnja jedra kopenskih brigad OS Francije so padalska, pehotno–gorska in skupna francosko–nemška brigada. Vse brigade imajo v svoji strukturi inženirski in artilerijski polk. Le francosko–nemška in padalska brigada imata vzpostavljeno osnovno logistično zmogljivost. Poveljevanje in kontrolo osmih brigad izvajata 1. in 3. divizija. 1. divizija ima neposredno poleg že omenjenih štirih brigad še sile za bojno podporo, in sicer inženirski, artilerijski (raketni) polk ter bataljon vojaških psov. 3. divizija ima poleg treh brigad še naslednje sile za bojno podporo: polk za jedrsko radiološko kemično biološko obrambo (JRKBO), inženirski polk in polk zračne obrambe. Vsi polki bojne podpore lahko za namensko nalogo ali operacijo okrepijo strukture brigad. Od preostalih brigad, ki niso v strukturi 1. ali 3. divizije, je treba izpostaviti brigado za specialno delovanje in tujsko legijo.

Glede na strukturo sil je razvidno, da ima poveljstvo kopenskih sil vzpostavljeno obveščevalno–izvidniško brigado (elektronsko bojevanje, izvidovanje, psihološko bojevanje) in brigado za zagotovitev zvez. Za zagotovitev delovanja je pomembno poudariti, da imajo kopenske sile OS Francije oblikovano le eno logistično brigado, ki je namenjena za popolnitev namensko oblikovanih brigad (transport, oskrba, vzdrževanje). Dodatno premestljivost in bojno podporo zagotavljajo helikopterske zmogljivosti, ki so v obeh divizijah. Skupno ima tako na primer

mehanizirana brigada približno 5.500 pripadnikov. Organiziranost brigad je razvidna s skice 4.6, ki prikazuje model mehanizirane brigade.

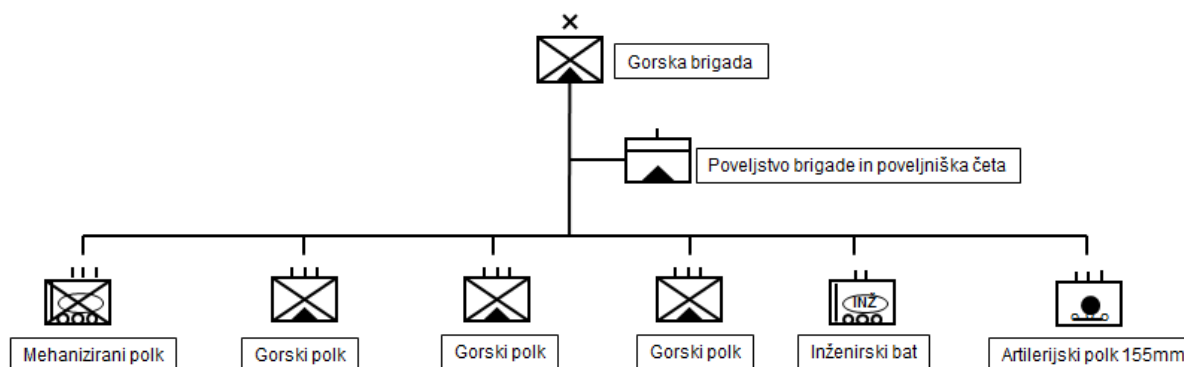
Skica 4.6: Organigram francoske mehanizirane brigade



Vir: Global Security (2013).

Dober primer celovito organizirane združene večrodovske brigade je 27. gorska brigada. V svoji sestavi ima poveljniško četo zvez, oklepni polk (s 36 ERC, 16 lahkih oklepnih izvidniških vozil VBL), tri gorske bataljone (oklepno vozilo pehote VAB, oklepno vozilo na gosenicah VHM), artilerijski polk (samovozne havbice Ceasar, minomete RT F1, izstrelke Mistral zemlja–zrak za ZO) (Global security 2017). V njej je skupaj približno 6.350 pripadnikov. Iz obravnavane strukture ni razvidna enota za logistično zagotovitev, zato je mogoče sklepati, da gorska brigada v svojem stalnem jedru nima enote za logistično zagotovitev. Stalna struktura 27. gorske brigade je prikazana na skici 4.7.

Skica 4.7: Stalna struktura 27. gorske brigade



Vir: Wikipedia (2015).

Ob proučevanju stalne strukture mehanizirane in gorske brigade je razvidno, da stalna jedra lahko samostojno izvajajo večino (osem) bojnih funkcij. Obe brigadi nimata samostojne zmogljivosti obveščevalne zagotovitve, saj brigadi nimata izvidniškega bataljona. Mehanizirana brigada nima samostojne zračne obrambe. Gorska brigada nima zmogljivosti logistične zagotovitve. Primerjava bojnih funkcij je razvidna iz tabele 4.4.

Tabela 4.4: Primerjava bojnih funkcij mehanizirane in gorske brigade francoske vojske

BOJNE FUNKCIJE	MEHANIZIRANA BRIGADA	GORSKA BRIGADA
MANEVR	DA	DA
OGNJENA PODPORA	DA	DA
OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV	NE	NE
PREMIČNOST	DA	DA
OVIRANJE IN PREŽIVETJE	DA	DA
ZRAČNA OBRAMBA	NE	DA
ZAGOTOVITEV DELOVANJA	DA	NE
POVELJEVANJE	DA	DA
ŠTEVILO PRIPADNIKOV/BATALJONOV	5550/6	6350/6

Vir: Lasten.

Za Francijo je značilno namensko oblikovanje brigad za izvedbo operacij. Brigade se za izvedbo vojaških operacij začasno oblikujejo oziroma vzpostavijo na podlagi poslanstva, od katerega je odvisno, katere module oziroma rodove bodo imeli v njeni sestavi. Še vedno jedra že obstoječih struktur tvorijo temeljno strukturo, v strukturo pa se lahko dodajajo specialne sile, enote za bojno podporo in enote za logistično zagotovitev. Tako je vsaka struktura brigade za operacijo specifična, saj njena struktura izhaja iz značilnosti krize, v kateri bo brigada posredovala (Marrone 2016).

Osnovna načela začasno oblikovanih brigad so modularnost, kohezivnost in sposobnost manevra. Modularnost pomeni zagotavljanje prilagodljivosti v specifičnih nalogah. Kohezivnost brigade je zagotovljena z določanjem jedra iz že obstoječe strukture. Jedro brigade je zagotovljeno s poveljevanjem in kontrolo, ki ju zagotavljajo poveljnik združene brigade in načelnik štaba, ki prihajata iz generične strukture brigade, ter najmanj (en) polk oziroma bataljon iz generične brigade. To je minimum za temeljno kohezivnost in lažjo integracijo preostalih rodov. Sposobnost zmogljivosti za izvedbo manevra je zagotovljena z največkrat štirimi bataljoni, ki so namensko

organizirani. Število pripadnikov v brigadah je različno, od 2.500 do največ 6.000. Brigade lahko delujejo v okviru kopenskih operativnih sil pod mednarodnim ali nacionalnim poveljstvom divizije ali neposredno pod poveljstvom kopenskih sil (Coueille 2004).

Merila, na podlagi katerih se s procesom oblikujejo in vzpostavijo brigade so vrsta (tip) napotitve na delovanje, značilnosti poslanstva, cilji delovanja na različnih območjih (v stiku, globinsko, v zaledju), značilnosti konflikta, boja ali krize, potrebe za neposredni in posredni ogenj, potrebe za mobilnost, zmogljivosti zbiranja obveščevalnih podatkov, vrsta groženj (trenutno in v prihodnosti, v času in prostoru), okvir in kontekst spopada, raven poveljevanja in kontrole (mesto brigade v širši sestavi sil), okvirni čas trajanja operacije in potrebe oziroma zahteve za logistično zagotovitev, pravni okvir (status sil, mandat, mednarodne konvencije), okolje (terenske značilnosti, podnebje, populacija) (Arme de tere 2012).

4.2.3.3 Strukture brigad za združeno bojevanje rodov

Na splošno morajo združene brigade imeti naslednje zmogljivosti: poveljevanje in kontrolo, ki sta zmožni vključiti dodane rodove ali elemente v brigado, navadno štiri združene namensko oblikovane bataljonske skupine, ki temeljijo na pehoti, oklepu ali helikopterjih, artilerija, inženirstvo in izvidniške zmogljivosti za podporo manevra. Brigada se lahko okrepi z zmogljivosti iz nabora sil za bojno podporo, podporo poveljevanja in zagotovitev delovanja, in sicer z zračno obrambo, JRKBO, protioklepni, oklepni izvidniškimi, obveščevalnimi in logističnimi zmogljivostmi. Tako vzpostavljena brigada lahko izvaja visoko taktično mobilnost, prilagodljivost in lahko izvaja samostojno vse bojne funkcije (Coueille 2004). Doktrina kopenskih sil Francije loči med naslednjimi vojaškimi operacijami, in sicer ofenzivnimi, defenzivnimi, stabilizacijskimi in operacijami nudenja pomoči in temu primerno oblikuje strukturo ZBR.

Brigadna bojna skupina je osnovna organizacijska enota, ki izvaja vojaško operacijo, in je odgovorna za oblikovanja in izvedbo združenega bojevanja, ki vključuje tudi bojno podporo. Njeno stalno jedro nima vseh zmogljivosti, s katerimi bi lahko izvajala vse bojne funkcije, temveč se ji manjkajoče zmogljivosti za izvedbo operaciji dodelijo (iz divizije), s čimer lahko izvede svoje osnovno poslanstvo. V primeru izvedbe zahtevnejših operacij francoska vojska teži k temu, da so v njeni začasni strukturi štiri bataljonske bojne skupine in dve enoti za bojno podporo (Fundamentals of Combined Arms Maneuver 2012).

Bataljonska bojna skupina je osnovna taktična enota, ki je sposobna doseči odločilen učinek v osnovni nalogi, ki ji jo dodeli brigada. Njeno jedro je sestavljeno iz osnovnih elementov bataljona ali polka (poveljstva in posameznih čet), ki so sposobni izvesti kohezivne aktivnosti izkrcano, vkrcano ali s podporo letalstva. Vedno pa bataljonska bojna skupina vključuje dodane elemente iz drugih organizacijskih struktur. Osnovna načela pri oblikovanju bataljonske bojne skupine so enotna poveljevanje in kontrola, vzdržljivost, bojna podpora (vedno imajo v svoji sestavi bojne inženirce in artilerijo), štiri manevrske čete (Fundamentals of Combined Arms Maneuver 2012).

Združena skupina na četni ravni je kohezivna osnovna enota za izvedbo ZBR. Njena struktura je odvisna od nasprotnika, okolja operacije, poslanstva, zato gre za dopolnjevanje na najnižjih taktičnih ravneh (dodelitev oddelkov, vodov). Pogoj za uspešno delovanje združene čete sta sodelovanje in koordinacija vseh elementov čete, saj v nasprotju z bataljonsko bojno skupino poveljnik čete nima na voljo poveljstva, temveč je to zaradi časovnih in prostorskih okvirjev naloge omejeno. Osnovna načela pri oblikovanju četne bojne skupine so enotnost poveljevanja in kontrole, štirje vodi, združevanje na podlagi kohezivnega jedra, kombinacija pehote, oklepa in letalstva in uporaba zmogljivosti bojne podore. V nasprotju z bataljonsko bojno skupino četni sestav nima možnosti daljše vzdržljivosti bojevanja v smislu poveljevanja, obveščevalne zagotovitve, integrirane bojne podpore in logistične zagotovitve, temveč je to časovno omejeno. V nadaljevanju kopenska doktrina poudarja, da se združeno bojevanje začne že na ravni vodov (Fundamentals of Combined Arms Maneuver 2012, 24–26).

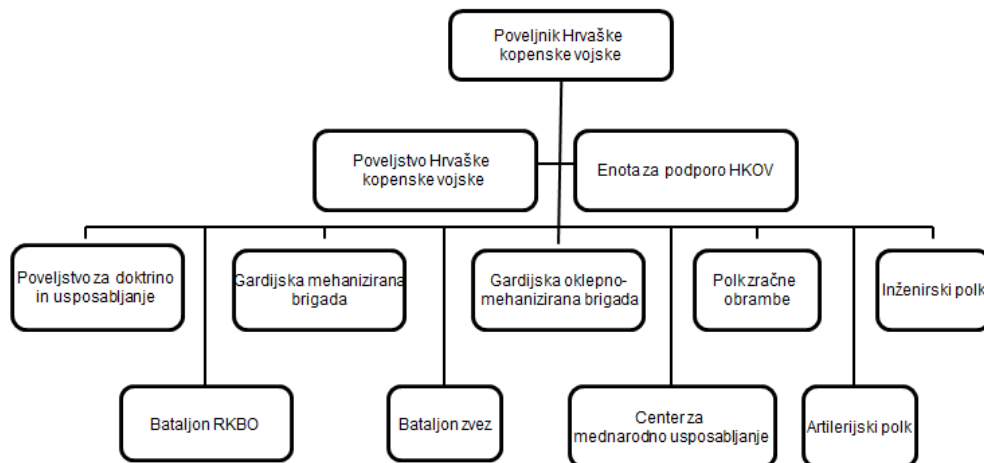
4.2.4 Hrvaška

4.2.4.1 Strukture brigad za ZBR

Hrvaška vojska se deli na zvrsti, in sicer kopensko vojsko, vojno letalstvo in protizračno obrambo in vojaško mornarico. V hrvaški kopenski vojski se sile delijo na sile za bojevanje (lahka pehotne, motorizirane, mehanizirane in oklepne), sile za bojno podporo (topništvo, protizračna obramba, inženirstvo, zveza, RKBO, vojaška policija in vojaško–obveščevalna enota) in sile za zagotovitev delovanja (oskrba, transport, vzdrževanje in saniteta). Rodovi v kopenski vojski so pehota, oklep,

topništvo, proti-zračna obramba, inženirstvo, zveze, JRKBO, vojaška policija, vojaško-obveščevalni rod (Oborožene sile Hrvaške vojske 2017).

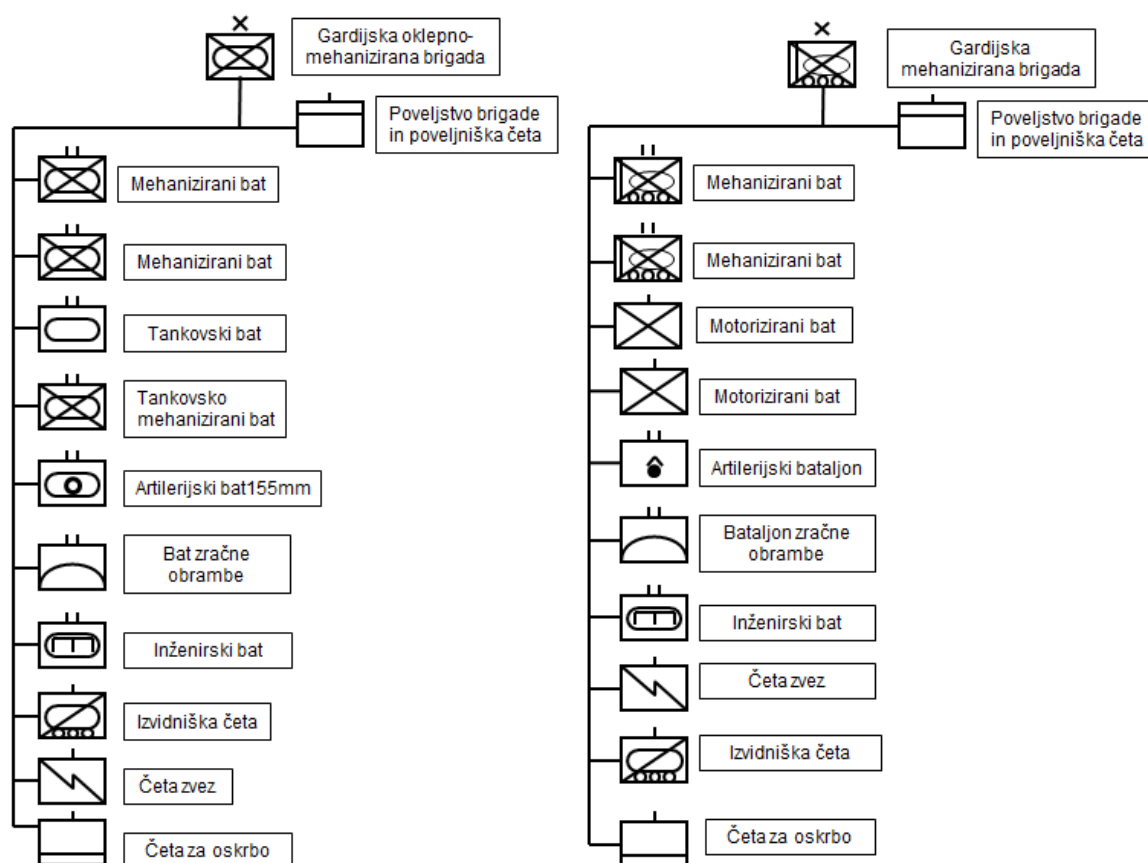
Skica 4.8: Struktura kopenskih sil Republike Hrvaške



Vir: Oružane snage Republike Hrvatske (2017).

Kot je razvidno s skice 4.9, sta glavni sili za bojevanje gardijska mehanizirana brigada in gardijska oklepno-mehanizirana brigada. V sestavi gardijske oklepne mehanizirane brigade so štirje manevrski bataljoni (dva mehanizirana, en tankovski in en tankovsko mehanizirani bataljon). Sile za bojno podporo sestavljajo artilerijski bataljon, bataljon inženirstva in protizračni bataljon. Sile za logistično zagotovitev in podporo poveljevanja so poveljniška četa, obveščevalno-izvidniška četa, logistična in četa zvez. Struktura gardijske mehanizirane brigade je prikazana na skici 4.9. V strukturi gardijske mehanizirane brigade so štirje manevrski bataljoni (en motoriziran, trije mehanizirani). Sile za bojno podporo sestavljajo artilerijski bataljon, bataljon zračne obrambe, bataljon inženirstva in izvidniška četa. Sile za podporo poveljevanja in logistično zagotovitev sestavljajo poveljniška četa, četa zvez in logistična četa (OSRH 2017).

Skica 4.9: Podrobna struktura gardijske oklepne mehanizirane in mehanizirane brigade



Vir: Wikipedia.

V proučevanju stalne strukture oklepne mehanizirane in mehanizirane brigade je razvidno, da stalna jedra lahko samostojno izvajajo vse bojne funkcije. Obe brigadi imata vzpostavljene sile za bojno podporo, sile za podporo poveljevanja in sile za osnovno logistično zagotovitev. V okviru mehaniziranih bataljonov je oblikovana protiolepna četa (9K111 Fagot, 9K115 Metis in 9K11 Maljutka). Motorizirani bataljon je opremljen tako kot 74. motorizirani bataljon SV z oklepnimi kolesnimi vozili Patria. Tankovski bataljon je opremljen s tanki M84D, ki je hrvaška izboljšana verzija M84A4. Mehanizirana brigada je nosilka sposobnost manevra z oklepnimi zmogljivostmi, ki so sposobne izvesti napadne in obrambne taktične naloge do ravni bataljona. Primerjava bojnih funkcij v stalni strukturi gardijske mehanizirane in oklepne mehanizirane brigade je razvidna iz tabele 5.

Tabela 4.5: Primerjava bojnih funkcij hrvaških enot

BOJNE FUNKCIJE	OKLEPNA MEHANIZIRANA BRIGADA	MEHANIZIRANA BRIGADA
MANEVER	DA	DA
OGNJENA PODPORA	DA	DA
OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV	DA	DA
PREMIČNOST	DA	DA
OVIRANJE IN PREŽIVETJE	DA	DA
ZRAČNA OBRAMBA	DA	DA
ZAGOTOVITEV DELOVANJA	DA	DA
POVELJEVANJE	DA	DA
ŠTEVILO BATALJONOV	7 BAT	7 BAT

Vir: Lasten.

Glede na dostopne vire sta obe brigadi oblikovani tako, da lahko izvajata samostojno bojevanje. V proučevanju ni bilo zaznano, da bi hrvaška vojska izvajala namensko oblikovanje obeh brigad niti ni podatkov o namenskem oblikovanju bataljonskih bojnih skupin. Iz pregleda vaj in usposabljanj je razvidno, da izvajajo vaje združenega bojevanja zvrsti, kot je na primer Croatia lion 16, v kateri so izvajali pomorski in zračni desant ter pehotno in artilerijsko streljanje (ORSH 2017). V Natovi zmogljivosti zelo visoke stopnje pripravljenosti (angl. Very High Readiness Joint Task Force; VJTF) bodo za leto 2017 vzpostavili vod vojaške policije in civilno–vojaško sodelovanje (angl. civil and military cooperation; CIMIC). Od evidentiranih večjih zmogljivosti za leto 2016 je imela hrvaška vojsko vzpostavljeno pehotno motorizirano četo v sklopu VJTF. V sklopu zmogljivosti v bojni skupini Evropske unije bodo svoj doprinos na vsake tri do štiri leta izvajali z večjim obsegom (do 300 pripadnikov) ter v vmesnem času z manjšim obsegom. Večji obseg bo temeljil na zmogljivosti mehanizirane čete (Godišnje izvešče o obrani 2015).

4.2.4.2 Posodobitev hrvaških oboroženih sil

Hrvaška vojska v zadnjih letih izvaja posodobitev. Tako potekata nabava in uvajanje 16 bojnih helikopterjev Kiova Warrior, 16 artilerijskih havbic PzH2000 (nemško Panzerhaubitze), uvajanje 126 oklepnih kolesnih vozil Patria AMV 8 X 8 (v sedmih izvedbah). V projektih opremljanja in posodobitve so nabavili avtomatske puške VHS in VHS1, uvajajo pa tudi oklepna kolesna vozila

M-ATV in MRAP (Godišnje izvešče o obrani 2015). Posodobitev izvajajo poleg tujih podjetij tudi hrvaška podjetja Đuro Đaković, Belina, Luveti, PCE/Thales (sodelovanje s Francijo), kar ima pozitivne učinke tako na razvoj hrvaškega gospodarstva kot odnos državljanov do njihove vojske. Glede na posodobitev in nadaljnji načrt opremljanja je razvidno, da je večina novih projektov vezanih na razvoj kopenskih sil in v sklopu teh na mehanizirani brigadi. Njihov cilj v letu 2018 je vzpostavitev treh mehaniziranih bojnih skupin.

4.2.5 Primerjava z analizo pridobljenih dejstev o proučevani temi

Med proučevanjem načel združenih operacij lahko ugotovimo, da različne države uporabljajo zelo podobna načela. USMC ima v svoji doktrini za izvedbo združenih operacij naslednja načela delovanja: koncentracija sil, izbira cilja, napadalnost, varnost in zaščita sil, gospodarnost uporabe sile, manever, enotnost poveljevanja, presenečenje, enostavnost, legitimnost, vztrajnost in pravila uporaba sile. Prvih devet načel so klasična doktrinarna načela za izvedbo vojaških operacij, ki se uporabljajo od začetka spopadov⁷ (USMC 2011) in omogočajo jasno primerjavo združenega bojevanja rodov med obravnavanimi vojskami. Analizo omogoča tudi primerjava zapisanega v doktrinah, primerjava oborožitvenih sistemov in strukture sil namenjene za izvajanje ZBR.

4.2.5.1 Primerjava med stalnimi strukturami kopenskih brigad

V nadaljevanju bo glede na razpoložljive podatke iz določenih držav izvedena primerjava med glavnimi elementi bojne moči. Pri tem bo poudarek predvsem na številu bataljonov in manevrskih čet v brigadi, na skupnem številu pripadnikov, elementov bojne podpore in na elementih logistične zagotovitve. Podatki so povzetki iz uradnih predstavitev brigad iz let 2015 in 2016. V primerjavi skupnega števila pripadnikov v brigadah je najmanj pripadnikov v 1. brigadi in 72. brigadi SV ter največ v primeru francoskih brigad (gorske in mehanizirane). Razlike so v razmerju 1 : 3. Število bataljonov je najmanjše v slovenskih in latvijski brigadah, kjer so trenutno le trije bataljoni, medtem ko večina analiziranih držav oziroma njihovih kopenskih brigad uporablja sedem bataljonov v brigadi. Manevrski polki ali bataljoni so najmanjši v primeru 1. brigade, ki ima dejansko pet manevrskih čet (ter dve četi prostovoljne rezerve), preostale države pa imajo po tri

⁷ Zadnja tri načela je USMC dodal kot posledice povečanja udeležbe njihovih sil v sodobnih spopadih, kjer prevladuje neregularno bojevanje.

ali štiri manevrske bataljone, kar znaša od 9 do 12 čet. Slovenski pehotni polki so trenutno z minimalnimi podpornimi orožji v četah, saj imajo le šest 7,62-mm mitraljezov. Bojna podpora v slovenskih pehotnih četah je nezadostna, saj je omejena na sekcijo 60 mm minometov in sekcijo protioklepnih sistemov SPIKE. Pehotni polk razen že omenjenih minometov nima minometne ali artilerijske podpore, kar ni primerljivo z vsemi obravnavanimi državami. Tuje OS uporabljajo minometno podporo 81 mm in 120 mm minomete na četni ali bataljonski ravni.

Organiziranost izvidniških zmogljivosti v primeru OS Latvije in Francije niso javno dostopne. V obeh brigadah SV sta trenutno po dva voda, ki vsebujeta tudi oddelek ostrostrelcev in sta v strukturi pehotnih polkov. Ti so v primeru OS ZDA v stalnih strukturah poveljstev manevrskih čet, kar je pomembna razlika v uporabi zmogljivosti. Največkrat imajo obravnavane tuje OS vsaj četo izvidnikov na brigadni ravni. Slovenski brigadi sta nezadostni tudi v artilerijski podpori. Razmerje z na primer hrvaškimi brigadami je 1 : 4 v korist hrvaških. Artilerijska podpora analiziranih tujih brigad navadno obsega vsaj dve bateriji. Večino brigad artilerijsko podporo kombinira s 105 mm topovi in 120 mm minometi. Slovenski brigadi sta posebni tudi po tem, da nimata zmogljivosti logistične zagotovitve. Tuje brigade imajo največkrat vsaj četo za logistično zagotovitev, ki je tudi v manevrskih bataljonih. Primerjava med brigadami je prikazana v združeni tabeli 4.6.

Tabela 4.6: Primerjava bojnih funkcij vseh obravnavanih enot za ZBR po državah

ENOTA ⁸	1. BR	72. BR	HRV OKL M	HRV MOT	LAT BR	FR GOR. BR	FR MEH. BR.	SBCT ZDA	IBCT ZDA	ABCT ZDA
ŠTEVILO PRIPADNIKOV								4479	4468	4743
BN/SKVADRON	3	3	7	7	3	6 REG	5 BN	7	7	7
MANEVRSKE ČETE/BN	5 čet + 2 četi PPRS	6 čet + 2 četi PPRS	2 MEH. BN, 1 TANK, 1T/MEH	2 MOT BN 2 MEH BN	2	3 GOR+ 1 MEH	2 MEH. BN 1 OKL. IZV.	3 BN 9 ČET	3 BN 9 ČET	3 BN 12 ČET (2 OKL.+ 2 MEH.)
IZV SQDN	2 IZV. VODA	2 IZV. VODA	ČETA	ČETA	NI	NI	NI	3 ČETE/ 9 VOD	3 ČETE/ 9 VOD	3 ČETE/ 9 VOD
ČETA ZA BOJNO PODPORO	/	/	BN ZO	BN ZO	120MM POČ			3 VODI MSG ⁹	3 ČETE	/
ART. BAT.	1 BAT	1 BAT	4 BAT	4 BAT		ART BN	ART REG	3 BAT 155 MM	2 BAT	3 BAT 155 SP
INŽINIRSKI BATALJON	ČETA	ČETA	BN	BN	ČETA	BN	BN	INŽ BN	INŽ BN	INŽ BN
BN LOGISTIČNE ZAGOTOVITVE	/	/	ČETA	ČETA			LOG SK	BN	BN	BN
OBV	ČETA	ČETA	/	/				ČETA	ČETA	ČETA
POV. ČET.	/	/	POVČ ZVEZE	POVČ ZVEZE		POVČ	POVČ ZVEZE	7 ČET	INŽ BN	INŽ BN

Vir: Lastni.

Glede na opravljeno primerjavo lahko sklenemo, da je ameriška kopenska pehotna brigadna bojna skupina z zmogljivostmi najbolj celovita pehotna brigada. Najbolj celovite zmogljivosti kopenskih sil so po bojnih funkcijah v brigadnih bojnih skupinah OS ZDA, Francije in Hrvaške. Najslabše so bojne funkcije pokrite v slovenskih in latvijski pehotni brigadi. A je treba na tem mestu še enkrat opozoriti, da je bilo od latvijskih OS najmanj podatkov za primerjavo, zato je uporabna za primerjavo le v določenih delih.

Kopenske brigade ZDA, Hrvaške in Francije temeljijo na združenih brigadnih skupinah, v katerih so integrirane oklepne, mehanizirane in oklepno-izvidniške zmogljivosti. Bojno podporo zagotavljajo bataljon inženirstva, bataljon artilerije, izvidniške zmogljivosti, zmogljivosti zvez in logistične zagotovitve. Slovenska brigada ne more samostojno delovati, saj ji trenutna struktura tega ne omogoča (omejen manever zaradi dveh bataljonov/polkov za izvedbo manevra, manjka

⁸ Razlaga kratic v tabeli: BN – bataljon, IZV SQDN – izvidniški skvadron/bataljon konjenice, ČETA BOJ PODP – četa za bojno podporo (12,7 mm mitraljezi, protioklepni sistemi Javelin), ART. BAT. – artilerijska baterija/topovska baterija (155 mm havbice, 105 mm topovi), POV. ČET. – poveljniška četa (vključuje najmanj 120 mm, 81 mm, izvidniški vod, oddelek ostrostrelcev, sekcija zvez), POČ. – protioklepna četa SPIKE, MMČ – minometna četa 120 mm; POVČ – poveljniška četa.

⁹ MSG – vod za bojno podporo (3 KOV Stryker s 105 mm topom, 12,7 mm mitraljezo m, 7,62 mm mitraljezo m).

element logistične zagotovitve, omejena bojna podpora). Število pripadnikov v slovenskih brigadah ter število bataljonov je nezadostno, če jih primerjamo s tujimi brigadami. Hrvaška in ZDA imata v brigadah sedem bataljonov, Francija šest, SV in Latvija imata le tri bataljone. Tudi zmogljivosti za izvedbo manevra (sile za bojevanje) so v SV deloma okrnjene, slovenska pehotna brigada ima za izvedbo manevra le dva manevrska bataljona, ki ju je po njihnih zmogljivostih težko primerjati s tujimi bataljoni. OS ZDA, Hrvaške, Francije imajo tri ali štiri bataljone za izvedbo manevra.

S primerjavo zmogljivosti sil za bojno podporo ugotovimo, da imata slovenska in latvijska kopenska brigada bojno podporo v brigadi združeno v t. i. rodovskem bataljonu. Slovenski rodovski bataljon je sestavljen iz sedmih čet in čete vojaške policije. Latvijski bataljon za bojno podporo ima tri čete. Francoske kopenske brigade imajo za bojno podporo artilerijski bataljon in inženirski bataljon. Njihovi manevrski bataljoni vključujejo elemente bojne podpore. Hrvaški brigadi imata bataljon zračne obrambe, inženirstva in artilerije. Dodatno imajo četo izvidnikov. Bojne brigadne skupine ZDA imajo za bojno podporo artilerijski, inženirski, izvidniški bataljon, od katerih vsi vključujejo tudi elemente drugih rodov.

Zmogljivosti logistične zagotovitve – sile za zagotovitev delovanja: slovenska in latvijska nimata logističnega elementa na ravni brigade. Analizirane brigade Francije in Hrvaške imajo četo za logistično zagotovitev. Brigadne bojne skupine ZDA imajo vzpostavljen bataljon za logistično zagotovitev. Vse analizirane brigade imajo vzpostavljene čete zvez. Latvijska in slovenska brigada jih imata v rodovskem bataljonu, Hrvaška in Francija jih imata v strukturi brigade in so neposredno podrejene poveljstvu brigade.

V pehotni brigadi SV bi morali razmisliti o vzpostavitvi večje zmogljivosti artilerije, ker je trenutna neprimerljiva s tujimi. Analizirane tuje brigade imajo vzpostavljene artilerijske bataljone. SV ima v brigadi le baterijo artilerije. OS Francije, Hrvaške, ZDA in Slovenije imajo v artilerijski zmogljivosti različne oborožitvene sisteme (npr. RS in Francija 155 mm havbice in 120 mm minomete). Povečati bi morali tudi izvidniške zmogljivosti četne ravni, kar kaže praksa OS ZDA, Hrvaške in Francije. Vse obravnavane OS imajo tudi izvidniške zmogljivosti na bataljonski oziroma polkovni ravni. Na mestu je premislek o nujnosti povečanja inženirskih zmogljivosti, kar

kaže tudi praksa obravnavanih tujih OS, ki imajo po večini vsaj dve inženirski četi ali inženirski bataljon. Nekatere države v ta bataljon vključujejo tudi druge rodove.

V slovenskih brigadah ni oklepnih zmogljivosti. Obravnavane OS še vedno vzdržujejo oziroma povečujejo oklepne in mehanizirane enote v samostojnih ali brigadnih skupinah. SV je edina od obravnavanih držav, ki ima oklepno enoto (četo) v strukturi logistične brigade. Glede na obravnavane teoretične osnove ZBR je mogoče trditi, da bi morala biti oklepna enota v strukturi pehotne ali mehanizirane brigade, kot je to v primeru hrvaške in francoske brigade. Slovenski pehotni polki so nezadostni tudi, če jih primerjamo s tujimi bataljoni oziroma polki po strukturi in podpori pehotnih orožij. Slovenski polki potrebujejo četo za bojno podporo z lahкими oklepnimi kolesnimi vozili in skupinsko podporno oborožitvijo (12,7 mm mitraljez, avtomatski bombomet, protioklepnimi sredstvi). Nimajo minometne podpore 81 mm ali 82 mm in 120 mm minometov. ZDA, Francija, Hrvaška, Latvija uporabljajo na bataljonski ravni vsaj eno od naštetih podpor. SV lahko protioklepni boj izvaja do razdalje 4000 m, tudi Hrvaška in Latvija delujeta do razdalje 4000 m, vendar z večjimi zmogljivostmi. OS ZDA in Francije imajo precej večje protioklepne zmogljivosti na bataljonski ravni, ki imajo tudi sposobnost delovanja na razdalji, večji od 4000 m. Večina obravnavanih tujih držav uporablja brezpilotna letala na bataljonski/polkovni oziroma četni ravni, Slovenija je v času pisanja magistrske naloge v fazi operativnega uvajanja brezpilotnih letal v delovanje SV. Slovenska pehotna brigada ima poleg brigadne bojne skupine ZDA edina obveščevalno četo. Za zračno obrambo na brigadni ravni je analiza pokazala, da je RS edina, ki ima bataljon zračne obrambe na brigadni ravni. Francija ima zmogljivost zračne obrambe v strukturi artilerijskega bataljona. OS Francije, Hrvaške, ZDA imajo zagotovljeno premičnost in zaščito. Francoska gorska brigada ima na primer lastna kolesna oklepna vozila, s katerimi zagotavlja samostojen premik. Hrvaški brigadi temeljita na mehanizirani in motorizirani pehoti. Podobno ima Francija, njene brigade pa temeljijo na mehanizirani, oklepno–izvidniški in motorizirani pehoti. Latvijska brigada vzpostavlja premične zmogljivosti z oklepno–izvidniškimi vozili.

Trenutno se od analiziranih držav posodablajo OS Hrvaške, Latvije in ZDA. Posodobitev OS poteka tudi med večino držav Nata in drugimi državami zaradi povečanih napetosti, nestabilnosti in groženj. SV od leta 2012 ne izvaja posodobitve in razvoja zaradi zmanjšane proračuna, ki ga vlada RS namenja za obrambo. RS zagotavlja najmanj sredstev za obrambni proračun, kar ni toliko

presenetljivo, če se primerjamo s Francijo. V zadnjih dveh letih večji delež BDP za obrambo kot RS zagotavlja tudi Latvija, kar je posledica nabave novih oborožitvenih sistemov in drugačnega dojemanja ogroženosti. Tudi Hrvaška od leta 2011 namenja večji delež BDP v primerjavi z RS, s čimer lahko izvaja razvoj in posodobitev svojih sil ter izpopolnjuje svoje zmogljivosti za ZBR. Primerjava z ZDA je brezpredmetna, saj se SV z njimi ne more primerjati.

Po analizi posameznih držav in zavezništva o organiziranosti sil ZBR lahko izvedeno skupne značilnosti ali razlike med njimi. Opredelitve združenih bojnih skupin brigad, bataljonov držav in zavezništva se med seboj ne razlikujejo pomembneje in sklenemo lahko, da so zelo podobne med seboj. Vse obravnavane države imajo dva načina organiziranja za ZBR, ki jih uporabljajo kopenske sile, in sicer organiziranje s stalnimi strukturami ali z začasno organiziranostjo za namensko nalogo, operacijo, fazo. Splošni pogoji organiziranosti sil kopenskih sil Francije temeljijo na štirih podrejenih enotah (četah, vodih), kar je razlika z ameriško vojsko, kjer sta najmanj dve podrejeni enoti. V vseh primerih začasne organiziranosti OS poudarjajo, da morajo imeti poveljstva vsaj eno ali več podrejenih enot iz matičnih struktur. Nekatere OS, na primer francoske, imajo ta način zelo natančno opredeljen tudi s poveljevanjem in kontrolo. Na splošno tako kot v primeru kopenskih sil Francije in ZDA je poslanstvo tisto, ki primarno določi organiziranost sil in morebitne dodane elemente pehotni brigadi operacijo. Tako lahko na primer za dodatno taktično mobilnost pehotno brigado začasno okrepijo letalske zmogljivosti za izvedbo zračnega premika, zračnega juriša. Brigadi se lahko dodajo vozila MRAP (angl. mine resistant ambush protected vehicles), kar je bila praksa v vojaških operacijah v Iraku in Afganistanu. V vseh primerih organiziranja sil združenih rodov je v opredelitvah mogoče najti, da je pogoj za uspešno skupno delovanje izvedba skupnega usposabljanja, ki jo morajo različni rodovi opraviti skupaj, če so za to zagotovljeni pogoji.

Najbolj zanimiv je primer doktrine OS Francije, ki ima organiziranost sil predpisano na ravneh od najvišje do najnižje ravni (vod). Vod je tako prva oziroma najnižja taktična enota, ki že izvaja združeno bojevanje. V primeru kopenskih sil ZDA je najnižja raven, na kateri se izvaja združeno bojevanje, četa. Navkljub temu lahko na podlagi osebne izkušnje z usposabljanja s 173. IBCT (A) in 10. PEHP/1. brigado sklenemo, da je poveljnik voda na taktični vaji z bojnim streljanjem voda dobil odobritev za delovanje z artilerijsko podporo, 120 mm in 82 mm minometi, letalsko bližinsko ognjeno podporo in ostrostrelskim parom. Uporabljal je tudi generična orožja, oborožitvene sisteme iz motorizirane čete (skupinsko oborožitev z mitraljezi in avtomatskimi bombometi, 60

mm minometi), lahke puškomitraljeze in mitraljeze, prehod skozi žične ovire. Iz tega je razvidno, da je lahko poveljnik voda v tem primeru med delovanjem uporabil različne rodove in sisteme.

Pri analizi moramo izvesti tudi primerjavo med t. i. manjšimi OS Slovenije, Latvije in Hrvaške. Zadnja ima najbolj robustni kopenski brigadi, saj sta neprimerno večji od brigad OS Slovenije in Latvije. Najmanjšo brigado ima Latvija. Manevrski del je neprimerno večji pri hrvaški (4 bataljoni) kot pri slovenski in latvijski brigadi (2 bataljona). Tudi bojna podpora je trenutno v korist hrvaških brigad, ki imata inženirski, artilerijski in bataljon zračne obrambe. SV ima v tem segmentu rodovske čete, trenutno najšibkejša pa je latvijska brigada. Izvidniško četo imata le hrvaški brigadi, slovenski brigadi pa imata edini obveščevalno četo. Logistično zagotovitev na brigadni ravni imata hrvaški brigadi, česar v primeru slovenske in latvijske ni. Slovenski brigadi imata modul usmerjevalcev zračne podpore. Hrvaška in Latvija izvajata v zadnjih dveh letih posodobitev OS, SV pa ne. Latvija v zadnjih letih izvaja več skupnih usposabljanj s tujimi OS, predvsem z ZDA, kot Hrvaška in SV. Glede na pospešen proces mehanizacije latvijskih kopenskih sil in nabav oborožitvenih sistemov, ki so bili obravnavani, bo imela Latvija do leta 2020 bolj robustno brigado kot SV. Pehotni bataljoni so med seboj primerljivi, le da so po ognjeni in protioklepni podpori najšibkejši slovenski polki.

Iz tega sledi, da sta slovenski brigadi premalo robustni in zmogljivi, če ju primerjamo s tujimi brigadami. Ob tem se lahko poraja več rešitev. Na prvi hip bi lahko bila najpreprostejša rešitev ukinitve brigadne taktične ravni, tako da bi poveljstvo sil prevzelo poveljevanje in kontrolo nad bataljoni oziroma polki. Ob tej rešitvi moramo upoštevati normativne, strateške in planske dokumente RS, kjer ni mogoče najti osnove za tovrstni predlog. Težava nastane že pri zagotovitvi poslanstva SV. V vseh zgoraj naštetih dokumentih je opredeljeno še, da je brigada osnovna raven ambicij SV. Tako je opredeljeno, da je izvajanje ZBR v okviru namensko oblikovanih zmogljivosti, pri čemer bo SV v nacionalnem okviru sposobna oblikovati namenske taktične enote do brigadne ravni (ReSDPRO SV 2025 2010). Za bojno delovanje bo najvišja enota SV namensko oblikovana brigadna bojna skupina. Za delovanje SV zunaj območja države, v kontekstu ohranjanja ambicije, ostaja namensko organizirana bataljonska bojna skupina (SOPR 2016). Iz zadnjega pregleda obrambnega resorja in sklepov vlade je razvidno še, da obrambne ambicije RS po vsebini formalno obsegajo organiziranje obrambnih sil do ravni brigadne bojne skupine za izvajanje bojnih delovanj na nacionalnem ozemlju z ustrezno ravno vzdržljivosti sil (Sklepi

strateškega pregleda obrambe 2016). V praktičnem smislu zadeva tudi ni izvedljiva, saj poveljstvo sil že po sedanji strukturi izvaja poveljevanje in kontrolo sedmih poveljstev ali enot SV ter nad vsemi kontingenti SV na MOM. Ta rešitev bi povečala skupno število na najmanj 13 poveljstev ali enot, kar lahko vodi do neobvladljivega stanja. Ta rešitev v svetu ni običajna in s pregledom med evropskimi OS je ni bilo mogoče najti, poleg tega to ni v skladu s poslanstvom poveljstva sil SV.

Prav gotovo bi bilo smiselno razmisliti o vzpostavitvi bolj robustne brigade, ki bi imela vsaj tri manevrske bataljone, združene rodovske zmogljivosti s tankovsko četo in avtonomno logistično zagotovitev. Od rodovskih zmogljivosti bi bilo treba prednostno združiti artilerijske, inženirske in protioklepne zmogljivosti v strukturi brigade. Po drugi strani moramo zaradi ravni ambicij ohraniti še drugo brigado, ki jo potrebujemo tudi zaradi ciljev zmogljivosti, saj bo morala SV v obdobju 2023–2025 oblikovati dve bataljonski bojni skupini. Za te cilje bodo potrebne močne izboljšave finančnih, materialnih in kadrovskih virov, s čimer bi pozneje lahko postopno okrepili še drugo združeno brigado. Predlog brigade bo predstavljen v 5. poglavju.

5 RAZVOJ KONCEPTA ZDRUŽENEGA BOJEVANJA ZA POTREBE SV

5.1 ZDRUŽENO BOJEVANJE ZVRSTI IN RODOV V PRIHODNOSTI

V objavljenih vizijah razvoja OS ZDA, Velike Britanije, Francije je razvidno nadaljevanje združevanja zvrsti, rodov in služb na čim nižji taktični ravni. Zgodovina se ponavlja in velikokrat se iz naučenih lekcij in izkušenj ne naučimo dovolj ali celo napake ponovimo. V vojaških spopadih ponovitev napake pomeni največkrat več izgub. Če razumemo zgodovino in jo podrobno proučimo, to lahko pomeni, da ne moremo nič narediti narobe, če ne naredimo istih napak. Vendar ni tako preprosto.

Za prihodnje bojevanje je treba proučiti ne samo zgodovino, temveč tudi druge dejavnike. Tako je pomembno analizirati razvoj človeške družbe, tehnologije, demografske dejavnike, vere itn. Za bojevanje v prihodnosti bo prav gotovo značilno, da bo večdimenzionalno kot v preteklosti.

Bojevanju na kopnem, v zraku in morju so se pridružili še vesolje, kibernetški prostor ipd. Ameriška kopenska vojska je že leta 1995 v projektu Army After Next, ki je poskušal napovedati, kam bo šel vojaški razvoj leta 2025, in ga je vodil general Bob Scales, napovedala določene trende razvoja, ki so vsekakor aktualni danes.

Prvi trend, ki so ga ugotovili, je bil, da je konec obdobja masovnega mehaniziranega bojevanja. Na njegovo mesto bo vstopila popolnoma spremenjena sila, ki bo temeljila na hitrem strateškem premiku, združeni sestavi, v kateri bodo vključeni vsi rodovi. V prihodnosti (torej leta 2025) bo verjetno temeljni element manevra četna raven, ki bo samostojno izvajala premik, ogenj, izvidovanje, logistično zagotovitev in zaznavanje s senzorji. Napovedali so razvoj brezpilotnih letal in informacijsko bojevanje. Bojna moč bo temeljila na natančnih izstrelkih (preprečitev lastnih žrtev), povečanju bojne moči lahkih manevrskih enot in zmanjšanju razsežnosti artilerije (Scales 2017). Trendi so bili potrjeni že v vojaški operaciji v Afganistanu leta 2001 z delovanjem specialnih sil, strateškega letalstva in natančno vodenih izstrelkov. Ruska federacija je v spopadih v Siriji, Ukrajini in pri zasedbi Krima uporabila specialne sile, mornariško pehoto, letalstvo, mornariško ognjeno podporo. Izvajajo elektronsko in informacijsko bojevanje, brezpilotna letala, dezinformacije na ustvarjalen, zmogljiv in učinkovit način. USMC in kopenska vojska sta začeli uporabljati trende vse od spopadov v Afganistanu, Iraku in Siriji. Vseh pet razsežnosti oziroma območij, na katerih se bo v prihodnosti izvajalo bojevanje, bo zahtevalo bolj zmogljivo vojaško silo, saj se bo dogajalo sočasno. Sovražnik bo kompleksen, intenziven, sposoben hitrega spreminjanja in bo deloval z bolj zmogljivimi oborožitvenimi sistemi, ker bodo lažje dostopni. Potrebna bo uporaba vseh zmogljivosti na taktični, operativni in strateški ravni.

Sovražnik bo sposoben delovati na več načinov in se bo znal hitro prilagoditi, kar pomeni, da bo bil večja grožnja. Odgovor na tako zahtevnega sovražnika je v večfunkcijskih integriranih zmogljivostih, ki bodo imele pobudo, sposobnost prilagajanja in ne bodo čakale na odziv sovražnika (Stepp 2016). Vojaške operacije v prihodnosti bodo še vedno temeljile na presenečenju in zavašanju. Britanci so v analizi 158 kopenskih spopadov oziroma operacij po letu 1914 odkrili, da ima izvedba začetnega presenečenja v taktičnem spopadu enako razmerje uspeha, kot če imamo 2000 : 1 številčno premoč nad sovražnikom (Storr 2009). Izvidovanje in ukrepi za preprečitev sovražnikovega izvidovanja bodo na sodobnem bojišču ostali. Že danes je poleg izvidovanja, opazovanja, nadzora in pregleda območja pomembno pridobiti podatke iz človeškega vira.

Sodobne vojske uporabljajo brezpilotna letala in satelitske posnetke, naraščal pa bo pomen robustnega izvidovanja.

Informacijske tehnologije in informacije so danes lahko jedro bojevanja, ki ga zaradi njihove dostopnosti v pretežno urbanem okolju lahko uporablja tudi sovražnik. Svetovni splet je povzročil in poudaril pomen informacijskega bojevanja. Nekateri avtorji ga primerjajo z odkritjem smodnika. Globalni digitalni mediji, informacije in povezanost so realnost, ki je dosegljiva ves čas in vse dni v letu (Storr 2016). Elektronsko bojevanje, ki poteka od začetka uporabe radijskih naprav, je z razvojem elektronske tehnologije še napredovalo in je še bolj prisotno kot prej. Ima velik ofenzivni potencial. Vsako poročilo po zvezi pusti zapis, ki ga lahko zasledimo, uničimo ali spremenimo. To vpliva na izvajanje temeljne bojne funkcije, to je na poveljevanje in kontrolo, ki se ne more izvajati, če nimamo elektronske zaščite.

Ne glede na vse zapisano bo ZBR še vedno ena pomembnejših prvin bojevanja v sodobnem okolju, a bo uspešno le, če bo poleg tradicionalnih elementov ZBR združevalo tudi zgoraj omenjene enote in zmogljivosti, ki izvajajo novosti sodobnega bojevališča. Artilerija bo še vedno nujna bojna podpora, saj bo z natančnim, vodenim ognjem omogočala napad na preudarno izbrane cilje. Zmogljivosti artilerije bo s kontrabatiranjem uporabil tudi sovražnik, zato morajo imeti artilerijske enote radarje in sposobnost zaščite. Idealna prihodnja zmogljivost bo zahtevala razpršeno delovanje in konvergenčne učinke. Enote na najnižji taktični ravni morajo biti sposobne že danes navajati in klicati artilerijski ogenj. Treba bo decentralizirati postopke in skrajšati čas za odobritev zaradi intenzivnih sprememb. Manever bo ostal jedro taktike. Potreben bo še bolj proaktiven pristop od taktične do najvišje ravni delovanja¹⁰.

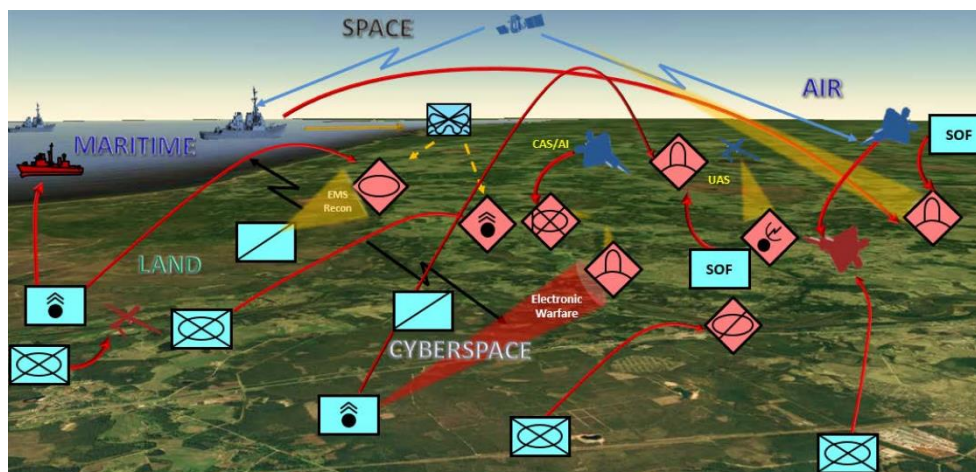
Letalske sile bodo v prihodnosti tekmoval s sovražnikovimi zmogljivostmi zračne obrambe. Popolne zračne kontrole ne bo mogoče doseči, ampak bo še vedno nujna začasna lokalna zračna prevlada, ki bo omogočala podporo manevru z natančno vodenim letalskim ognjem. Pomen natančno vodenih izstrelkov bo krepil svojo vrednost. Nujna in bolj zahtevna bo koordinacija združenih ognjev z artilerijo, minometnim ognjem, kar bodo izvajali usmerjevalci združenih ognjev.

¹⁰ Združeno bojevanje, na primer marinci uporabljajo že na oddelčni ravni, ko usmerjajo minometni ogenj, letalsko podporo in artilerijo.

Nekateri avtorji (npr. Storr) za prihodnost napovedujejo celo možnost, da pehotne sile ne bodo več glavne sile na težišču delovanja. Obstaja možnost, da ne bodo imeli domene in bodo njihovo vlogo prevzeli drugi rodovi. Barno na primer v prihodnosti napoveduje še večji porast uporabe specialnih sil, kar je stalni trend od leta 2001. Petdimenzijsko združeno bojevanje zvrsti in rodov bo v prihodnosti zahtevalo še bolj natančno koordinacijo in komunikacijo. Ob tem bo treba decentralizirati sistem poveljevanja in kontrole, kajti tradicionalni pristop (centraliziran sistem) ne omogoča uspeha na sodobnem kompleksnem bojišču.

Sklenemo lahko, da bo imel sovražnik učinkovita sredstva in zmogljivosti, ki jih imajo najmodobnejše države. To je pomembna razlika glede na preteklost. To bo narekovalo spremembo v uporabi združenega bojevanja rodov in zvrsti. Kitajska, Ruska federacija, Nemčija in ZDA in druge države že uvajajo ali imajo vzpostavljene kibernetске zmogljivosti. Napredne tehnološke zmogljivosti za kibernetско in elektronsko bojevanje bodo pridobivale svoj pomen in bodo vpeljane na taktično raven. Tekmovanje za prevlado na bojišču bo tekmovalstvo za integracijo nove in tradicionalne zmogljivosti v sinergijski modelu, ki je usmerjeno v kognitivno zmožnost, da bo vojaška operacija izvedena kot kohezivna enota. ZBR in zvrsti bodo temeljni pristop in integriran del manevrskega bojevanja, ki nam bo dovoljeval, da bomo tudi v prihodnosti ustvarjalno kombinirali in združevali zmogljivosti tako nacionalnih kot mednarodnih sil v kohezivno združeno silo. To je razvidno s skice 5.1, ki jasno nakaže, da bo del ZBR čedalje bolj postajal tudi nekinetični del bojevanja (Perkins 2016).

Skica 5.1: Primer združenega bojevanja zvrsti v prihodnosti



Vir: Perkins (2016).

Nekonvencionalno bojevanje, vključno s protiuporništvom zahteva uporabo združenega bojevanja, ki temelji na manjših taktičnih enotah oziroma zmogljivostih in naloge zbiranja podatkov. Enote morajo biti mešane in različne od konvencionalnega bojevanja zaradi temeljnih razlik med njimi. Nekonvencionalno delovanje je usmerjeno v kontrolo populacije in vpliva nanjo, zato mora organizacija sil to upoštevati. Zahteve, ki so značilne za protiupornišvo na splošno, varovanje prebivalstva in kontrola prebivalstva se močno razlikujejo od taktičnega nivoja območja operacij. Situacija zahteva nujno izmenjavo informacij med vsemi pomembnimi elementi od civilnih oblasti do poveljstev brigad, bataljonskih skupin. Aktivnosti morajo biti združene na najnižji možni ravni, kar je zahteva nekonvencionalnega bojevanja. Častniki za povezavo v različnih strukturah in koordinacija med sosednjimi enotami so nujni pogoj za uspešno integracijo in sinhronizacijo z drugimi organizacijami na območju operacij (FM 3.0 Operations, 4–9).

5.2 KLJUČNE VOJAŠKE ZMOGLJIVOSTI SV DANES IN VNAPREJ

5.2.1 Trenutni (splošni) prerez stanja v SV

RS je v prvi polovici 2017 uskladila 46 kvalitativnih in 36 kvantitativnih ciljev zmogljivosti, ki jih bo prispevala v zvezo Nato v prihodnosti, pri čemer je zaradi zmanjšanja finančnih virov ponovno odložila nekatere ključne zmogljivosti. Na junijskem zasedanju vrha Nata bodo te zmogljivosti potrjene in postali bodo kompleksna obveznost RS do zavezništva. To se nanaša predvsem na oblikovanje in gradnjo dveh bataljonskih bojnih skupin, od katerih bomo morali prvo zagotoviti do leta 2023, drugo pa do leta 2025. Do leta 2025 mora SV zagotoviti dve bataljonski bojni skupini sočasno, kar pomeni do 2.000 pripadnikov. Ob tem je treba načrtovati naslednjo rotacijo zmogljivosti, kar pomeni, da se bo takrat usposabljal še dodatnih 2.000 pripadnikov. Bataljon BJRKBO, ki je tretja večja ključna zmogljivost, je zamaknjen do leta 2032. Ob tem bo treba zagotoviti preostale zmogljivosti Nata, EU in predvsem naloge v RS, ki izhajajo iz osnovnega poslanstva. Trenutno za odzivne sile Nata (eNRF) zagotavljamo 75 pripadnikov. Junija 2017 je SV začela prispevati v akcijski načrt pripravljenosti v sklopu povečane okrepljene prisotnosti 46 pripadnikov. Trend prispevka v Nato odzivne sile v zadnjih letih narašča, kar pomeni, da bo morala SV v prihodnje ta delež povečati. V bojno skupino Evropske unije trenutno prispevamo (prva polovica leta 2017) 184 pripadnikov. Pomemben delež zmogljivosti bo treba še vedno zagotoviti

za mednarodne operacije in misije EU, Nata, OZN. Trenutno te naloge opravlja 296 pripadnikov na 11 mednarodnih operacijah in misijah v 12 državah.

Ob vseh sprejetih mednarodnih obveznostih, ki jih je sklenila Vlada RS, so izjemno pomembne naloge, ki izhajajo iz osnovnega poslanstva SV v RS. Tako je treba zagotoviti stalne sile (dežurstva, nadzor zračnega prometa, intervencijske skupine, sile za evakuacijo materialnih sredstev), odzivne sile za potrebe delovanja (takojšnje odzivne sile, nabor odzivnih sil). Vse skupaj to zajema več kot 630 pripadnikov. Potrebne so tudi sile za zagotovitev delovanja infrastrukture, protokolarne naloge, sile za potrebe zaščite, reševanja, pomoči, kar seveda število pripadnikov še poveča.

Glede na trenutne kazalnike (materialni, kadrovske in finančni viri) je možna ugotovitev, da SV vse zgoraj naštetе naloge tudi v prihodnosti ne bo zmogla izvesti. Tudi ob povečanem obrambnem proračunu za nabavo osnovnih materialnih sredstev, ki jih bo treba obnoviti oziroma nabaviti za ključne zmogljivosti, je treba zagotoviti predvsem nove pripadnike v SV. Trenutno v SV primanjkuje približno 1.000 vojakov glede na formacijsko strukturo, trend zmanjševanja pa se še povečuje.

5.2.2 Usposabljanja po konceptu združenega bojevanja rodov

Za proučevanje predmeta magistrske naloge moramo pridobiti vpogled, na kakšen način in v kakšnem obsegu se izvaja usposabljanje na podlagi koncepta ZBR v SV. Osnova za analizo bo Letno poročilo o uresničevanju poslovnega plana 1. brigade za leto 2016 in dodatek k poročilu, v katerem so opredeljena izvedena usposabljanja v 1. brigadi za 2016. Na obseg in način usposabljanja v 1. brigadi za leto 2016 je v prvih treh mesecih pomembno vplivalo nudenje podpore policiji pri izvajanju nalog v zvezi z migranti oziroma begunci. Pri tem je treba omeniti, da se je podpora policiji začela oktobra 2015, skupaj šest mesecev. Tako je na gradnjo zmogljivosti močno vplivalo pomanjkanje časa. V tem obdobju, ki je bilo ključno za vzpostavitev zmogljivost bataljonske bojne skupine (krajše BBsk), je bil silno težko izvajati kolektivna usposabljanja tudi zaradi zagotovitve drugih nalog, ki pokrivajo področje delovanja SV (stalne sile, odzivne sile, zaščita in reševanje). Navkljub zgoraj omenjenim omejitvam je od aprila do junija 1. brigadi uspelo

vsaj delno vzpostaviti pogoje za priprave in izvedbo preverjanja končnih operativnih zmogljivosti BBsk.

BBsk je treba proučiti zaradi dejstev, ki so bila proučena v temeljnih normativnih in strateških dokumentih, kjer je bojna skupina nosilka izvedbe ZBR v SV. Ključen dokument za razvoj in vzpostavitev zmogljivosti BBsk je direktiva o BBsk. Nato je zasnoval koncept BBsk zaradi specifičnih potreb razvoja zmogljivosti v malih državah članicah, kot je Slovenija. Direktiva opredeljuje BBsk kot samostojno in samozadostno namensko oblikovano enoto SV (zmogljivost), ki neko časovno obdobje izvaja združeno bojevanje rodov v celotnem spektru in je sposobna vključevanja v višjo enoto taktične ravni v okviru kopenskih operacij zavezništva (direktiva o BBsk 2015). Na podlagi oblikovanja zmogljivosti BBsk SV vzdržuje bojno naravo, saj njeno usposabljanje temelji na konceptu združenega bojevanja rodov in služb, kar je temelj za delovanje v današnjem kompleksnem okolju. Zaradi pomanjkanja virov imajo BBsk v SV več omejitev, in sicer v ognjeni podpori (npr. 81 mm minometi), mobilnosti in v nekaterih specialističnih moduli. Največja pomanjkljivost pa je v tem, da se BBsk po doseženih končnih operativnih zmogljivostih dejansko vključi v fazo delovanja (odhodi na MOM, druge naloge), kar v praksi pomeni, da ne deluje in vzdržuje celotne zmogljivosti, ki so se oblikovale v celotnem ciklu usposabljanja in so zapisane v ciljih zmogljivosti Nata.

Ob zgoraj omenjeni zmogljivosti je morala 1. brigada leta 2016 vzpostaviti tudi zmogljivosti voda vojaške policije in modula CIMIC za VJTF, zmogljivosti motorizirane čete in pripadnikov poveljstva za bojno skupino Evropske unije ter gradnjo zmogljivosti za delovanje na mednarodnih operacijah in misijah. To je vse ZBR. Leto 2016 so tako kot v preteklih letih zaznamovali pomanjkanje finančnih, materialnih in kadrovskih virov v 1. brigadi, tako kot v celotni SV, kar je tudi vplivalo na izvedbo aktivnosti. Kot je razvidno iz priloge A (Pregled izvedenih usposabljanj, vojaških vaj in preverjanj v 1. brigadi za leto 2016), lahko ugotovimo, da je bilo izvedenih 55 sklopov aktivnosti, ki so jih izvedla poveljstva in enote 1. brigade. Pri analizi moramo upoštevati, da so ključne zmogljivosti, kot je BBsk, morale zagotoviti vse enote 1. brigade, kar pomeni, da se v preglednici nekatere aktivnosti ponovijo. Ob pregledu vsebin iz aktivnosti izhaja, da vse aktivnosti niso temeljile na osnovi koncepta ZBR, temveč je šlo za enorodno usposabljanje.

Za natančno analizo izvedenih aktivnosti 1. brigade leta 2016 (Pregled izvedenih usposabljanj na konceptu ZBR 1. brigade za leto 2016, ki je v prilogi B) je razvidno, da je bilo izvedenih 15 sklopov usposabljanj, vojaških vaj in preverjanj, za katere lahko potrdimo, da so izpolnjevali merila ZBR. Večji del (skupaj 11) jih je bil vezan na gradnjo zmogljivosti BBsk, preostale aktivnosti so izvedle čete rodovskega bataljona. Iz skupnega pregleda usposabljanja, ki je temeljil na ZBR, je razvidno, da so bile aktivnosti vezane na vzpostavitev zmogljivosti, skupno usposabljanje s tujimi OS v RS in izvedbo mednarodnih vojaških vaj v RS in v tujini. Pri tem moramo biti kritični zlasti do obsega in načinov izvedbe usposabljanj v celoti. V analiziranem obdobju je bilo premalo aktivnosti, ki jih lahko opredelimo kot ZBR. Razlogi za manjše število aktivnosti na katere 1. brigada ni imela vpliva, so bili navedeni v začetku poglavja in so rešljivi, če se zagotovijo kadrovske, materialne in finančne viri. Ob tem je mogoča ugotovitev, da bodo potrebni tudi ukrepi v dojemanje izvedbe ZBR, da bo zlasti poveljniški kader pogostejše izvajal tovrstno usposabljanje, ki je temelj že od prve svetovne vojne. V preteklosti je bilo opaziti, da se poveljniški kader otepa izvedbe koncepta ZBR iz različnih vzrokov, ki jih bomo podrobneje predstavili v rezultatih intervjujev.

5.2.2.1 Izobraževanje častnikov SV o ZBR

Sprejetje in implementacija ZBR se lahko storita le z osnovnim izobraževanjem in usposabljanjem predvsem častnikov, ki morajo že na začetku karierne poti pridobiti osnove za izvajanje bojnih delovanj s sočasnim, sinhronim in skupnim delovanjem oddelkov, vodov, čet, s čimer bodo pridobili vojaške strokovne kompetence. Analiziran je bil program Šole za častnike, ki pri predmetu Taktika ne izvaja ločene tematike, ki bi obravnavala koncept ZBR. V osnovni fazi se slušateljem predstavijo rodovi in službe SV ter njihove posebnosti. Poleg tega se jim predstavijo načrtovanje in uporaba ognjene podpore (artilerijska, bližnja letalska ognjena podpora) in delovanje inženirstva v defenzivnem delovanju. V fazi specializacije pehote se izvajajo osnovni postopki bojevanja s pehoto in oklepom (www.mors.si). Novim poveljnikom vodov je treba predstaviti koncept ZBR in osnovne pojme, ki so s tem povezani. Predstaviti je treba tudi praktični primer uporabe združenega bojevanja, kot se to izvaja med izvedbo serije skupnih usposabljanj Trden dokaz ali mednarodne vojaške vaje Jadranski udar. Druga, še pomembnejša raven je štabno šolanje častnikov, pri čemer morajo bodoči poveljniki čet pridobiti znanje za posamezne načine delovanja (ofenzivno, defenzivno, stabilizacijsko, prehodno) z uporabo združeno namenskih sil, kot je to praksa v tujih vojskah. Analiziran je bil tudi Program štabnega šolanja za častnike SV, pri

čemer je razvidno, da je od skupnega števila 797 ur le nekaj (4) ur namenjenih obravnavi ZBR. Te so pri predmetu Taktika v temi Načela organizacije taktičnih in združenih taktičnih enot nasprotnikovih sil in tujih vojsk. Zanimivo je, da je sposobnost izvajanja ZBR na četni ravni v zgoraj omenjenem programu opredeljena kot eden od temeljnih učnih ciljev in s tem predmetnih specifičnih kompetenc (MORS 2015), česar slušatelji s tako malo urami ne morejo doseči. Zato je treba precej povečati število ur izobraževanja častnikov o ZBR, kar bi moralo biti temeljno vodilo (filozofija) izvedbe vseh taktičnih vsebin. To se lahko tudi izvede preprosto z izvedbo računalniško podprtih štabnih vaj, taktičnimi vajami brez uporabe enot, preigravanji in študijami primerov.

V prihodnje bi morali vložiti napore v spremembo filozofije usposabljanja enot v SV. Filozofija bi morala temeljiti na uporabi združenih namenskih sil, kar bi v našem primeru lahko izvajali na vodni, četni in bataljonski/polkovni ravni, saj obstoječa organiziranost v SV usposabljanja brigad ne omogoča. Vsi poveljniki na taktični ravni bi morali stremeti k temu, da izvajajo ZBR pri vseh načinih delovanja, ter narediti odmik od enorodovskega usposabljanja.

V preteklih letih je bilo storjenih tudi veliko pozitivnih korakov na področju skupnega usposabljanja enot s tujimi OS. V 1. brigadi se to izvaja s 173. IBCT (A) in z različnimi enotami Velike Britanije (npr. kraljevi marinci). Osnovni cilji skupnega usposabljanja so izboljšanje povezljivosti, sposobnosti skupnega delovanja ter pridobivanje izkušenj in izboljšanje usposobljenosti v mednarodnem okolju. Skupna usposabljanja so multiplikator učinkov, kot so osredotočenost na bojno usposabljanje, izvedba taktičnih vaj z bojnim streljanjem vodov, pridobivanje novih izkušenj in znanj od partneric itd. Zgoraj naštetu je omogočilo izboljšanje usposobljenosti v nekaterih enotah 1. brigade. Takšen primer je izvedba serije skupnih usposabljanj s 173. IBCT, kar je že bilo opisano v začetnem delu naloge.

Poleg tega je zelo lep primer izvedbe usposabljanja združenega delovanja enot mednarodna vojaška vaja Jadranski udar, ki jo načrtuje, organizira in izvede 15. polk vojaškega letalstva. Letu 2016 je v RS na petih lokacijah poleg pripadnikov SV sodelovalo še več kot 350 pripadnikov iz 20 držav. Osnovni namen aktivnosti je usposabljanje usmerjevalcev združenega ognja. Pri tem so imeli pomembno vlogo tudi poveljniki manevrskih enot (samostojni vod, četa, bataljon), ki so imeli v sestavi oklepno sekcijo, lahko pehoto in motorizirano pehoto. Delovanje so poleg 30 letal ter helikopterjev neposredne zračne podpore podpirali tudi 120 mm minometi in 155 mm artilerija.

Vse te zmogljivosti so glede na poslanstvo in usmeritve poveljnika manevrskega dela usmerjali usmerjevalci združenih ognjev. Po vsebini je ta vaja v mednarodnem merilu združeno bojevanje zvrsti, kot je opisano v začetnem delu magistrske naloge.

Ko se izvaja kolektivna faza usposabljanja za izvedbo vzpostavitve zmogljivosti, se morajo vključiti pehota, oklep, inženirstvo, artilerija, minometi, zračna obramba in logistična zagotovitev. To je zdaj v SV izjemno težko, saj je zaradi velikega števila nalog zelo težko zagotoviti vse zgoraj našteje rodove v istem obdobju na istem mestu. To bo zahtevalo temeljite spremembe v določanju prednostnih nalog, pri čemer bo treba nameniti predvsem čas za skupno usposabljanje. Zaradi velikega števila nalog, ki jih morajo enote in njeni pripadniki izvesti za delovanje SV, je usposabljanje v večini primerov vezano le na vzpostavitev zmogljivosti. Iz analize dejavnosti leta 2016 je razvidno, da je bilo časa za usposabljanje minimalno, kar pomeni, da je temu primerna usposobljenost zmogljivosti. Enotam, ki morajo zagotoviti vzpostavitev zmogljivosti (Nato, MOM, EU, nacionalne cilje zmogljivosti), bi morali prepovedati izvajanje aktivnosti, ki niso povezane s cilji zmogljivosti. To pa pomeni spremembo v organizaciji nalog na strateški in operativni ravni tako, da se naloge delovanja in druge podporne naloge na taktični ravni zmanjšajo in dodelijo tistim enotam, ki ne gradijo zmogljivosti. Naloge delovanja v SV bi bilo treba pregledati in optimizirati (zmanjšati, združiti), da se zmanjšajo obremenitve za enote.

Tako lahko na primeru analize iz leta 2016 sklenemo, da bi morali glede na obseg usposabljanja večji poudarek nameniti izvajanju na podlagi koncepta ZBR. Pri tem bi morali poskušati opredeliti vzroke za manjši delež teh in podati možne izvedljive rešitve. Na podlagi analize programov izobraževanja častnikov lahko ugotovimo še, da se tematika ZBR ne izvaja oziroma se izvaja v minimalni obliki. Iz tega lahko sklepamo, da častniki SV ne pridobijo dovolj znanj, veščin o predmetu proučevanja med izobraževanjem. Posledično se častniki o ZBR učijo iz prakse, kar vodi tudi v različno dožemanje in različno raven izvedbe usposabljanja. To bi morali spremeniti tako, da bi povečali obseg izobraževanja častnikov, s čimer bi ti dobili celostno in enotno raven kompetenc med šolanjem (Program štabnega šolanja častnikov Slovenske vojske 2016). Proučene so bile tudi dobre prakse usposabljanj, ki jih izvaja SV in bi jih v prihodnje morali še nadgraditi. Še podrobnejšo analizo vzrokov in možnih rešitev bomo podali v analizi intervjujev v naslednjem poglavju.

5.3 ANALIZA INTERVJUJEV S PRIPADNIKI SV

Za celovit pristop k proučevanju predmeta magistrske naloge so bili izvedeni intervjuji s pripadniki SV, ki so od 2013 do 2016 izvajali vzpostavitev ciljne zmogljivosti BBsk. Pri tem je bil uporabljen intervju odprtega tipa, pri čemer je bil vprašalnik sestavljen iz treh vsebinskih sklopov. V prvem sklopu so bila demografska vprašanja, ki so bila uporabljena za analizo strukture in statistike intervjuvancev. V drugem delu vprašalnika so se preverjali relevantnost, namen in koncept naloge ter osnovni predmet proučevanja – ZBR (teoretični pregled). V zadnjem, tretjem delu vprašalnika sta se z vprašanji pridobila osebna ocena in pogled na vidik raziskovalnega problema. Intervjuji so bili izvedeni v dveh skupinah. V prvi sta bila intervjuja s poveljnikoma BBsk, drugo skupino pa so sestavljali njuni podrejeni poveljniki (manevrskih čet, načelnika štabov, načelniki oddelkov v poveljstvu BBsk). Vsi pripadniki SV, s katerimi so bili izvedeni intervjuji, so bili pri oblikovanju zmogljivosti dejansko v vlogi izvajalcev v celotnem ciklu usposabljanja, kar je bil pogoj za izvedbo intervjuja.

5.3.1 Demografski pregled strukture intervjuvancev

V prvi skupini sta oba intervjuvanca moškega spola. Oba sta bila pred začetkom opravljanja dolžnosti poveljnika BBsk že 17 oziroma 22 let na različnih poveljniških in štabnih dolžnostih v SV. Pogoj za izbiro intervjuvanca je bilo opravljanje dolžnosti v celotnem obdobju oblikovanja zmogljivosti BBsk. V času opravljanja dolžnosti poveljnika BBsk sta bila stara 48 oziroma 40 let in imela sta čin podpolkovnika. Njuna karierna pot je obsegala opravljanja dolžnosti na najmanj štirih mednarodnih operacijah in misijah v okviru mednarodnih organizacij (Nata, EU, OZN). Vojaško izobraževanje in usposabljanje na njuni karierni poti je bilo sestavljeno iz petih ali več mednarodnih izobraževanj. Poleg teh sta se izobraževala tudi v okviru izobraževanja in usposabljanja v SV v RS. Iz zgoraj naštetega lahko sklenemo, da gre v obeh primerih za visoko kompetentna častnika, z ustreznimi izkušnjami, z visokim nivojem znanja, ki sta se dokazala v mednarodnem okolju in v RS.

V drugi skupini so bili vsi intervjuvanci moškega spola. Opravljenih je bilo 12 intervjujev s častniki, ki so bili v povprečju stari 35 let. Pogoj za izbiro je bilo delovanje častnika v celotnem ciklu oblikovanja zmogljivosti. Dolžnosti, ki so jih opravljali pri oblikovanju BBsk, so bile 6 poveljnikov čet, 2 načelnika štaba BBsk in 4 častniki v poveljstvu BBsk. V BBsk so večinoma

imeli čin stotnika. Pred prevzemom dolžnosti v BBsk so bili v povprečju 12 let na različnih dolžnostih v SV. Vsi so opravili vsaj eno izobraževanje in usposabljanje v tujini (večino v ZDA, Velika Britanija). V povprečju so opravili tri mednarodne operacije in misije v okviru mednarodnih organizacij (Nata, EU, OZN). Na karierni poti so pridobivali izkušnje tudi na usposabljanjih v tujini (večino v JMRC). Sklenemo lahko, da so bili izbrani ustrezno usposobljeni častniki, z mednarodnimi izkušnjami in ustreznim znanjem, ki so dobro poznali tematiko proučevanja ZBR.

5.3.2 Analiza intervjuja s poveljnikoma BBsk

V odgovorih v teoretičnem delu je razvidno, da se oba poveljnika BBsk zavedata nujnosti uporabe ZBR v SV, ki je več kot relevantna. Pri tem je bil eden od njiju zelo kritičen do malodušja, nerazumevanja in nezainteresiranosti na višjih ravneh do navedene problematike. Pri tem je navedel, da nikoli nismo bili deležni strokovne obravnave na primeren način. Meni, da bi morali opredeliti koncept s programom kolektivnega usposabljanja na ravni vodov, čet, BBsk za načrtovanje, vodenje in izvajanje ZBR.

Izraz ZBR razumeta zelo podobno. Pri tem odgovoru sta se osredotočila na Vojaško doktrino in skripte Bojno delovanje, ki vključujejo opredelitev bojnih skupin, ravni in učinke združevanja. Poudarila sta pomen ciljne zmogljivosti, ki je osnovno orodje, ki združuje vse zmogljivosti za izvajanje ZBR. Pripadnik meni, da je bila BBsk v osnovi razvita na pobudo Nata za manjše države za ustvarjanje platforme za združeno bojevanje. SV zmogljivosti BBsk gradi zaradi lastnih potreb in jih hkrati ponuja Natu. Ob tem je zlasti zanimivo mnenje, v katerem je eden od poveljnikov naredil kratek prerez ZBR na podlagi BBsk od začetka leta 2008 do danes. Poudaril je, da se na začetku častniki niso zavedali potenciala ZBR ter da so rodovske in manevrske enote izvajale usposabljanje ločeno in redko skupaj. Častnik je menil, da je transformacija (2013) pomembno prispevala k uveljavljanju ZBR s tem, ko so se rodovske enote prenesle v poveljevanje in kontrolo na ravni brigade. Zadnje izkušnje kažejo na bolj realni potencial ZBR z usposabljanjem ter z raznimi vadbenimi okolji in preverjanjem različni ravni.

Glede primerljivosti izvedbe koncepta ZBR med SV in članicami Nata sta pripadnika podala različne odgovore. Prvi je navedel, da je koncept idejno primerljiv, na izvedbeni ravni pa

neprimerljiv za SV zaradi nezadostno razpoložljivih virov. Drugi o tem ni bil prepričan. Meni, da smo na vodni ravni na primer pri izvedbi taktičnih vaj z bojnim streljanjem vodov primerljivi z zavezniki (npr. 173. IBCT). Navedel pa je, da imamo precej več sistemskih omejitev, premalo razpoložljivih virov in vadbenih prostorskih pogojev, kar nas dela neprimerljive v primerjavi s članicami Nata.

Oba pripadnika menita, da SV nima ustrezne vojaške strokovne literature o izvedbi ZBR na taktični ravni v slovenskem jeziku. Navajata, da bi potrebovali celoten spekter bojnih priročnikov, s katerimi bi pokrili vertikalno enot in vseh rodov. Poudarila sta nujnost, da je vojaška literatura predpisana, ki jo v primeru SV potrjuje MORS. Pri tem je poudaril, da mora biti celovita in metodična vojaška strokovna literatura podprta s kompetencami častnikov, ki se teh naučijo z usposabljanjem in med izvedbo taktičnih vaj. Pri tem je pomembno razumevanje in uveljavljanje poveljevanja s poslanstvom, ki je eden od najpomembnejših dejavnikov za uspešno izvajanje ZBR.

Pri analizi odgovorov v delu, v katerem sta se preverjala osebni pogled obeh poveljnikov BBsk na proučevano tematiko in ocena stanja, nas je najprej zanimalo, katere kompetence morajo imeti pripadniki poveljstva BBsk za načrtovanje in delovanje sistemov in rodov v ZBR. Oba sta poudarila pomen kompetenc, pri čemer je eden poudaril tudi proaktivnost, pozitivno in delovno klimo. Poleg tega je navedel, da so pomembne tudi izkušnje, predpisana vojaško izobraževanje in usposabljanje in izvedba mednarodne operacije in misije. V drugem intervjuju je častnik naštel naslednje kompetence: fizična pripravljenost, znanje angleškega jezika po standardu Nata (angl. STANAG 6001), izurjenost v bojnih postopkih poveljstva, strokovne kompetence po področjih dela, ponotranjenost (razumevanje) zahtev koncepta CREVAL (angl. Combat Readiness Evaluation; metodologija za ocenjevanje pripravljenosti kopenskih sil Nata), izurjenost iz individualnih veščin in strelska usposobljenost.

V nadaljevanju se je preverjalo, katere kompetence morajo imeti poveljniki čet in jih primerjati s kompetencami pripadnikov poveljstva. Pri tem je intervjuvanec zelo smiselno naredil primerjavo in navedel, da morajo biti poveljniki čet izurjeni v bojnih postopkih čete, strokovno usposobljeni za bojno odločanje, štabni proces dela in opraviti tečaj za poveljnike čet, kar so glavne razlike s kompetencami pripadnikov poveljstva, medtem ko so znanje angleškega jezika, razumevanje metodologije CREVAL, fizična pripravljenost, individualne veščine in strelska usposobljenost

kompetence, ki so enake kot pri pripadnikih poveljstva BBsk. V drugem primeru se je intervjuvanec osredotočil na sposobnosti vodenja enote od vodne ravni navzgor in sistema kariernih poti. Tako meni, da je lahko poveljnik čete v ciklu zmogljivosti le tisti častnik, ki je bil predhodno v karieri poveljnik voda med izvedbo vzpostavitve zmogljivosti, kar je zelo zanimiva primerjava med obema.

Oba pripadnika sta menila, da je za vzpostavitev zmogljivosti BBsk potrebnih 18 mesecev. Čas za usposabljanje ključnega poveljniškega kadra so namenili v individualni fazi usposabljanja, pri čemer so se v enem primeru izvajale naslednje tematike: študije primerov iz vojaške zgodovine, tečaj voditeljstva, študij literature in usposabljanje poveljnikov vodov, čet, častnikov v poveljstvu BBsk. Skupno so usposabljanje izvedli v sedmih tednih. Drugi intervjuvanec je poleg že navedenih tematik poudaril, da so izvajali tudi usposabljanje oziroma prenos izkušenj nekdanjih častnikov, ki so izvajali cikel v povezavi s poveljevanjem s poslanstvom in vojaškim voditeljstvom. Izvedli so tudi tri štabna urjenja in mednarodno vojaško vajo v vlogi brigadne ravni. Usposabljanje v kolektivni fazi, ki je temeljilo na konceptu ZBR, so v enem primeru izvedli v 124 dneh usposabljanja za motorizirano četo. Kolektivna faza usposabljanja je potekala od ravni voda, četa, BBsk v desetih mesecih. V tem času so izvedli usposabljanje v nočnih pogojih v 28 dneh. To BBsk so Natovi ocenjevalci pozitivno ocenili skladno z metodologijo CREVAL na mednarodni vojaški vaji v Nemčiji. V drugem primeru je na izvedbo kolektivne faze usposabljanja močno vplivala begunska oziroma migrantska kriza. Cikel usposabljanja je bil tako prekinjen ali moten, ker so bile čete angažirane v nudenju podpore policiji. Posledice tega so bile, da je na koncu zmanjkalo časa za izvedbo četne in faze BBsk. Poudaril je tudi, da so imeli težave z zagotovitvijo naprav za nočno delovanje, strelivom in drugimi sredstvi.

Oba sta negativno odgovorila na vprašanje, ali je koncept ZBR celovito urejen. Prvi intervjuvanec je bil znova kritičen do zagotovitve virov, ki jih ni bil deležen oziroma je bilo veliko aktivnosti prepuščenih poveljniku in poveljstvu BBsk, nerazumevanju koncepta podpirati–podpirani, nekonsistentnosti odločitev in ukazov, ki niso bili usmerjeni v optimalno načrtovanje in izvajanje usposabljanja ZBR. Oba sta bila precej bolj pozitivna v odgovoru na vprašanje, ali dosegamo standarde ugotavljanja bojne pripravljenosti po metodologiji CREVAL za BBsk. Obe zmogljivosti sta bili pozitivno ocenjeni. Pri tem je bil eden kritičen do »birokratske usmerjenosti preverjanja,

ki je usmerjena v preverjanje popolnitve in razpoložljivosti nosilnih dokumentov, premalo pozornosti pa je bilo namenjene preverjanju usposobljenosti».

Področja, ki bi jih morali po mnenju sogovornikov nadgraditi v prihodnosti, da bi izboljšali gradnjo BBsk v SV in postali bolj kredibilen partner v zavezništvu, so doktrina, organizacija, usposabljanje, materialna sredstva, voditeljstvo in izobraževanje, kadrovske viri, vadbeni objekti ali poligoni, politika in zakonodaja.

Na koncu se je poskusil pridobiti vpogled o optimalnem razvoju koncepta ZBR v prihodnjem obdobju. Prvi intervjuvanec je menil, da bi se morala vsa usposabljanja izvajati po konceptu ZBR, po načelu »Train as you Fight«, prepoznati kritična področja usposabljanja (npr. bojno delovanje logističnih enot vodne ravni), namensko in usmerjeno izobraževanje in usposabljanje ključnega poveljniškega kadra (področja inženirstva, minometne, artilerijske podpore ...), 120 % popolnitve s kadri, stalnost kadrovske strukture in izvedbo preverjanja na vaji ali na vadišču, ki to omogoča (npr. Grafenwoehr–Hohenfels). Drugi intervjuvanec je podal optimalno in evolucijsko smer razvoja. Optimalna varianta je zelo podobna mnenju predhodno povzetega intervjuvanca. Za razvoj je podal razmišljanje o strukturi obeh brigad, v katerih bi v vsaki od njih imeli en bataljon oziroma polk (po eden v vsaki brigadi), ki bi bil osnovni bojni potencial SV, ki bi imel že v svoji formaciji vključene rodovske zmogljivosti in logistiko. Obe brigada bi imela še po en bataljon (pehotni), ki bi izvajal osnovno usposabljanje in zagotavljal kadrovske viri za BBsk, naloge delovanja v SV, tudi MOM, usposabljanje rezerve. S tem bi se izognili vsakokratnemu procesu oblikovanja BBsk, saj bi imeli stalno formacijo in njeno popolnitev s kadri.

5.3.3 Analiza intervjujev s častniki BBsk

V drugem delu intervjuja, ki preverja teoretično zavedanje o proučevanem pojavu, so vsi menili, da je BBsk ključna za nadaljnji razvoj SV in hkrati gonilo razvoja. Podrobno so predstavili, kaj razumejo pod pojmom ZBR, in so v večini primerov pri tem navajali svoje izkušnje iz izvedbe usposabljanj za vzpostavitev zmogljivosti. Večina od njih deli mnenje, da je škoda za BBsk, ki se dejansko razpusti, ko doseže končne operativne zmogljivosti.

Mnenja in pogledi o tem, ali je koncept ZBR SV primerljiv s konceptom, ki ga izvajajo članice Nata, so potrdili, da jih večina meni, da ni tako. Dva sta menila, da je na nekaterih področjih to primerljivo, medtem ko na drugih to ni mogoče. Večja razlika je predvsem v organiziranju sil in izvedbi usposabljanj (obseg, infrastruktura, količina vadbenih, manevrskih sredstev, simulatorjev). Pri tem so poudarili razlike v organiziranju sil za bojno podporo, ki so v večini držav Nata umeščene v strukturi bataljona. Veliko razlik vidijo tudi v zmogljivostih rodovskih enot, ki so v primeru SV precej bolj omejene. Med razlikami so poudarili tudi integracijo enot. V primeru SV je integracija težja, ker so elementi bojne podpore začasno prerazporejeni za izvedbo cikla zmogljivosti BBsk in niso v stalni strukturi pehotnega bataljona. V primeru sil Nata so na primer častniki za ognjeno podporo, prednji opazovalci in nekateri drugi specialisti v stalni formaciji manevrskih čet in vodov, kar omogoča stalno in hitrejše delovanje na osnovi koncepta ZBR. Usposabljanje iz obravnavane tematike močno temelji na izkušnjah, ki so jih pripadniki pridobili na raznih tečajih v tujini, ki pa ni enotno, zato tudi koncept ni enako implementiran, saj je raven znanja različna.

Vsi so bili kritični do dostopa do vojaške strokovne literature, ki bi celovito pokrivala področje ZBR. Priznavajo, da so v osnovnih priročnikih in navodilih opredeljena nekatera splošna izhodišča o skupnem delovanju na primer oklepa in pehote. Pogrešajo zlasti celovito in taktično tehnično literaturo, ki bi celovito obravnavala področje organizacija, načrtovanje in izvedba ZBR. Trije pripadniki menijo, da bi morali najprej znova izdelati Vojaško doktrino, ki je zastarela. En pripadnik je podal zanimiv pogled, da bi morali izdelati področne doktrine, ki bi bila zavezujoče, in ne priročnikov, ki so v praksi dodatna literatura. Ob tem je bilo v treh primerih podano razmišljanje, da literatura ne bo rešila vseh težav, saj bi moral biti prvi korak po zagotovitvi literature storjen v vojaškem izobraževanju častnikov.

V zadnjem delu intervjuja, ki preverja osebni pogled častnikov BBsk na proučevano tematiko in išče odgovor o oceni razvoja ZBR v prihodnje, so ugotovitve naslednje. Na splošno so strokovno usposobljenost častnikov v večini primerov ocenili kot zadostno. Ob tem so vsi priznali, da bi morali biti bolj usposobljeni tako pehotni častniki kot častniki, ki poveljujejo posameznim rodovom. Trije so bili enotni, da je pomanjkljivo znanje posledica nerazumevanja in zastarelega pristopa, ko so se elementi bojne podpore uporabljali sekvenčno, in ne sočasno kot danes.

Častniki v poveljstvu BBsk bi morali odlično poznati štabni proces dela kot osnovo pri svojem delu, sta menila dva pripadnika. Drugi so pri tem vprašanju navajali osnove koncepta ZBR, organiziranosti sil in uporabo načel. Podrobneje je kompetence opredelil intervjuvanec, ki jih je razdelil na osebnostne (komunikativnost, analitičnost, avtoriteta, samoiniciativnost, timsko delo, organiziranost ...) in strokovne (obvladovanje doktrine, taktike, tehnike, avtoriteta). Poudaril je tudi pomen izkušenj iz usposabljanja vojaških nalog v celotnem spektru delovanja in poznavanju ukazov in prilog ukazov. Na splošno je bilo pri tem vprašanju opazno, da niso opredelili kompetence, ki so nujne, temveč so bili odgovori bolj skopi kot pri poveljnikih BBsk.

Obsežnejše odgovore so podali pri opredelitvi strokovnega znanja, ki ga morajo imeti poveljniki čet za načrtovanje, delovanje in vodenje oborožitvenih sistemov in različnih rodov v združenem bojevanju. Največ jih je navedlo, da morajo razumeti koncept ZBR in kako integrirati posamezne pridodane rodovske elemente v izvedbo naloge. Poznati bi morali zmožnosti in omejitve posameznih dodanih elementov in oborožitvenih sistemov. V načrtovanje izvedbe naloge bi morali vključiti poveljnike rodovskih elementov. Minimalno bi morali poznati osnove načrtovanja ognjene podpore, uporabe bojnih inženircev in uporabe bližnje letalske ognjene podpore. Zanimivo je, da so se pri tem odgovoru trije osredotočili na skupno usposabljanje oklepnih enot s pehoto.

Glede ocene časa za izvedbo usposabljanja ključnega poveljniškega kadra, usposabljanja na četni in bataljonski ravni v sklopu gradnje zmogljivosti motBBsk so bili zelo kritični. Prav vsi so poudarili, kako pomembno je usposabljanje ključnega poveljniškega kadra, pri čemer so vsi imeli premalo časa za kakovostno izvedbo. Ključni kader je v večini primerov spoznal zmogljivosti in omejitve modulov bojne podpore. Polovica je usposabljanje uporabila kot kolektivne priprave pred odhodom na terensko usposabljanje. Nekateri menijo, da je treba količino usposabljanje častnikov izvajati po ravneh, kar pomeni, da morajo biti največ usposabljanja deležni v poveljstvu BBsk. Drugi menijo obratno, da so usposabljanja najbolj potrebni mladi in neizkušeni poveljniki vodov, kar je zanimiv predmet proučevanja.

Kolektivna faza usposabljanja na ravni voda, čete in bataljona je bila različna in temu primerna tudi količina usposabljanja. Pripadniki, ki so opravili zadnji cikel usposabljanja, so imeli polovico

manj usposabljanja kot njihovi predhodniki. Ti so bili izredno kritični do minimalne količine terenskega usposabljanja, ki ga niso bili zmožni izvesti.

V odgovorih o količini usposabljanja v pogojih omejene vidljivosti so bili v nekaterih primerih bolj kritični kot poveljnika BBsk. Prav vsi se zavedajo, da so temu delu namenili premalo usposabljanja. Vsi so navedli, da niso dobili dovolj sredstev za nočno usposabljanje v količinah, ki bi jih realno potrebovali, kar je problem zagotovitve materialnih virov.

Področje ZBR ni celovito urejeno v SV in ne dosega standardov Nata po metodologiji CREVAL, menijo prav vsi, s katerimi so bili izvedeni intervjuji. Prav to je popolnoma drugačno od mnenja poveljnika BBsk, kar pomeni, da so poveljniki čet in častniki v poveljstvu BBsk precej bolj kritični do tega. Razlogi, ki so jih navedli, so enaki kot v predhodnih povzetkih.

Področja za izboljšave, ki so jih poudarili, so sistemska ureditev predvsem zakonodaje, določitev števila dni terenskega usposabljanja, pridobitev strokovnih vojaških kompetenc, razvoj ključnega poveljniškega kadra, izdelati doktrino ZBR, implementacija ZBR v izobraževanje častnikov, skupno usposabljanje, upoštevanje dobrih praks iz skupnih usposabljanj s tujimi OS (Trden dokaz), mednarodnih vaj (npr. Jadranski udar, vaje v JMRC). Večina tudi meni, da je treba spremeniti miselnost ločenih usposabljanj in povečati napore v izobraževanje na vseh ravneh o predmetu proučevanja.

5.4 KAKŠNO BRIGADO ZA ZDRUŽENO BOJEVANJE SV POTREBUJE?

V splošnem si moramo odgovoriti na vprašanje, ali bo slovenska pehotna brigada izvajala skupno usposabljanje in delovanje kot celota v vsej strukturi. Po podatkih, ki so bili analizirali, to do zdaj ni bila praksa. Za takšno prakso obstaja kar veliko razlogov. Dejstvo je, da so bili do zdaj za nekatere aktivnosti, kot je npr. vaja Pomlad 2013, Takojšen odgovor 2015, 2016, uporabljeni določena poveljstva in posamezne čete logistične brigade, pehotnih polkov in rodovskih čet, ki so prihajale iz vseh poveljstev in enot SV. Večji obseg angažiranja sta morali pehotni brigadi tako kot večji del SV izvesti še v primeru žleda in migrantov. Analiza in intervjuji so pokazali, da bo treba v prihodnosti graditi celoviti pehotni brigadi zaradi zagotovitve osnovnega poslanstva v RS in mednarodnih obveznosti na osnovi ZBR, kar glede na trenutno stanje ne bo preprosto.

Glede na trenutno strukturo, kadrovske, materialne in finančne vire v SV je smiselno oblikovati in vzpostaviti eno manevrsko pehotno brigado, ki bo temeljila na ZBR, medtem ko bi bila druga brigada v začetni fazi šibkejša. Vsekakor bi morali glede na osnovno poslanstvo SV v prihodnosti ohraniti ambicijo dveh manevrskih pehotnih brigad, ki jo lahko vzpostavimo, če bodo za to vzpostavljeni pogoji (viri). To bo tudi nujno potrebno, če želimo izpolnjevati osnovno poslanstvo v RS: izpolnjevanje ravni ambicij SV in izpolniti obveznosti do mednarodnih organizacij. Ključne ciljne zmogljivosti, to sta dva bataljonski bojni skupini, bi lahko zagotovili iz dveh manevrskih brigad, ki pa bi morali biti precej bolj robustni in primerljivi s tujimi kot zdaj.

Glede na primerjavo s tujimi kopenskimi brigadami in doktrino združenega bojevanja je treba upoštevati tudi grožnje, s katerimi se srečujemo. Glede na vloge v bojnem delovanju je treba v manevrski brigadi vzpostaviti naslednje elemente: sile za bojevanje, sile za podporo bojevanju, sile za logistično zagotovitev in element za podporo poveljevanja.

Sile za bojevanje, ki bodo izvajale manever, morajo temeljiti na treh manevrskih bataljonih pehote in četi oklepnih vozil (tankovski četi). Za to je smiselno, da je v organski strukturi manevrske brigade, ker s tem omogočamo združene učinke bojevanja pehote in oklepa. Tuje OS uporabljajo najmanj tri manevrske bataljone, saj to izhaja iz bojnih funkcij in vojaške doktrine. Tudi manevrski bataljoni morajo imeti v svoji sestavi vse elemente sil, s čimer bodo samozadostni za izvedbo vzpostavitve in ohranjanja zmogljivosti.

Manevrski bataljoni morajo imeti tri čete, ki morajo ohraniti vod za bojno podporo z minometno sekcijo 60 mm in protioklepno sekcijo SPIKE. V četi bi potrebovali skupino za ognjeno podporo, ki bi glede na poslanstvo čete načrtovala in usmerjala artilerijski ogenj. Pehotni vodi morajo imeti v svoji sestavi bolničarja in usmerjevalca artilerijskega ognja. V pehotnem bataljonu je smiselno vzpostaviti četo za bojno podporo z lahkimi oklepnimi vozili in skupinsko podporno oborožitvijo (12,7 mm mitraljezi, avtomatski bombomet, protioklepnimi sredstvi SPIKE). V manevrskem bataljonu bi potrebovali tako kot prej minometne zmogljivosti, in sicer dva voda (120 mm, 81 mm ali 82 mm minometi) s pripadajočimi elementi artilerijskih izvidnikov, računskim elementom, elementom zvez. Bataljon potrebuje vod izvidnikov, oddelek ostrostrelcev. V svoji sestavi potrebuje osnovni modul logistične zagotovitve (oskrba, vzdrževanje, medicina), za katerega je

bolje, da je organski del manevrskega bataljona, kot da se dodaja le v primeru namenskega oblikovanja zmogljivosti. Za nemoteno poveljevanje je treba znova na bataljonski ravni vzpostaviti vod zvez, ki bo izvajal tudi podporo informacijskih sistemov. Bataljon potrebuje zmogljivost brezpilotnih letal, tako kot je to praksa v tujih OS, kar bi lahko bil sestavni del strukture ali bi bil namensko dodan za nalogo.

Elementi sil za bojno podporo v manevrski brigadi, ki bi postala nosilka ZBR, bi morala znova združiti čete artilerije, inženircev, protioklepa, ki so zdaj ločene v obeh brigadah. Brigada bo v prihodnje zaradi kompleksnih groženj potrebovala obveščevalno–izvidniške in analitične zmogljivosti. Vod za pridobivanje podatkov iz človeških virov, analitični vod, senzorski vod, element brezpilotnih letal so nekateri elementi, ki bi morali biti poleg vsaj ene izvidniške čete vključeni v modularno sestavljeni strukturi. Vse izvidniške zmogljivosti morajo vsebovati zmogljivosti za izvidovanje z vozili ali brez vozil. Bataljon za logistično oskrbo bi moral vsebovati vsaj module za manevrske bataljone, ki bi bili dodani stalno ali začasno. V elementu za podporo poveljevanja na brigadni ravni mora ostati element zvez, ki je lahko vključen v inženirski bataljon.

Brigada bo tudi v prihodnje potrebovala zmogljivosti zračne obrambe, vendar le za namenske zmogljivosti, kot je na primer bataljonska bojna skupina. Četi za zračno obrambo bi se morale združiti pod poveljstvom letalskega polka. Obe četi bi vsekakor tudi lažje zagotavljali vse naloge kot zdaj, ko sta ločeni pod poveljstvom 1. brigade in 72. brigade. Letalski polk bi s tem imel vse elemente, ki so povezani z delovanjem v zraku, pod svojim poveljevanjem in kontrolo. To je tudi običajna praksa tujih OS. SV je ena redkih držav na svetu, ki ima zračno obrambo pod pehotnim poveljstvom, in ne pod zračnimi silami.

Zmogljivosti BJKBO bi bilo edino smiselno zaradi zavezanosti ciljev zmogljivosti Nata združiti v bataljon BJRKBO, ki bi s postopnim usposabljanjem, ponovno pridobitvijo in nadgradnjo strokovnih znanj in veščin lahko znova postala zmogljivost v doglednem času. Četa vojaške policije ne spada v manevrsko brigado, ampak na operativno raven, kjer bi bilo smiselno združiti četi vojaške policije in specialno enoto vojaške policije.

6 SKLEP

Kombinacija delovanja rodov in zvrsti, ki sta jo Patton in Monash označila kot delovanje orkestra, se sama po sebi sliši zelo preprosta. Zaradi svoje kompleksnosti združena taktika rodov predstavlja in zahteva vrhunske vojaške veščine in znanja častnikov. Kompetentni častnik mora uskladiti in oceniti učinke neposrednega in posrednega ognja, upoštevati omejitve (orožij, pravil delovanja), se izogniti izgubam lastnih sil, povezati uničujoči ogenj s premikom v skupni manever ob pomanjkanju časa, v stresu in z razpolaganjem velikega obsega informacij. Poveljnik (častnik) veščine izvaja v kompleksnem, in ne linearnem bojišču, kjer je vsako dejanje enot, ki jim poveljuje, lahko naslednji trenutek na spletu.

Ob upoštevanju zapisanega v vseh navodilih in priročnikih je učinkovitost združenih sil zaveznštva v miru, krizi in konfliktu odvisna od zmožnosti sil za skupno, koherentno, uspešno in učinkovito delovanje. Zato morajo biti združene operacije načrtovane, pripravljene in izvedene z optimalno uporabo bojne moči in zmogljivosti, ki jih prispevajo posamezne članice. Poveljstva sil morajo proučiti, katere združene funkcije morajo biti izvedene za dosego optimalnih zmogljivosti združenih sil. Združene naloge vključujejo odločno uporabo in uskladitev vojaških zmogljivosti, razumevanje, zmožnost in kohezivnost med njimi. Implementacija se izvede s koordinacijo in sinhronizacijo združenih funkcij. Za optimalno izvedbo združenih operacij na vseh ravneh bojevanja je poleg navedenega treba zagotoviti tudi funkcije poveljevanja in kontrole, manever in združeni ogenj, zaščito sil, informacijske operacije, vzdržljivost in civilno–vojaško sodelovanje ter strateški pristop v okolje delovanja.

S pregledom ZBR na teoretični in dejanski ravni izvajanja v posameznih državah je z gotovostjo mogoč sklep, da je ZBR nujnost za učinkovito bojevanje, delovanje namensko uporabljenih sil za neko nalogo. V SV se tega zavedamo, a tega drugje kot v mednarodnem okolju dejansko in zares ne izvajamo. To trditev potrjujejo tudi odgovori na v uvodnem delu zastavljena raziskovalna vprašanja.

Prvo raziskovalno vprašanje je bilo usmerjeno v preverjanje, kako je v SV uveljavljen koncept usposabljanja ZBR. Koncept usposabljanja ZBR v SV ni v celoti uveljavljen. Koncept je opredeljen v normativnih, planskih in strateških dokumentih, velik primanjkljaj pa vlada na

izvedbeni ravni. SV nima vojaške strokovne literature (navodila, priročnika ali druge literature), ki bi celovito obravnaval ZBR. Z analizo izvedbe usposabljanja leta 2016 na primeru 1. brigade se lahko sklene, da morajo enote v prihodnosti večji delež nameniti vsebinam ZBR in okrepiti pomembnost dojemanja skupnega usposabljanja. Iz pregleda programa izobraževanj častnikov sledi, da se ZBR ne izvaja v zadostni meri. Z analizo intervjujev s pripadniki SV, ki so izvajali oblikovanje in vzpostavitev BBsk, je bilo dokazano, da področje ZBR ni celovito urejeno, saj to menijo vsi pripadniki. Največji problem, ki je razviden iz vseh analiz, izhaja iz pomanjkanja virov (kadrovskih, finančnih, materialnih) in časa za usposabljanje. Večji poudarek bi morali nameniti tudi izboljšanju usposobljenosti častnikov za izvedbo ZBR. Koncept usposabljanja bi bilo treba nadgraditi z izdelavo vojaško strokovne literature, zagotovitvijo virov in sistematičnim izobraževanjem častnikov.

Odgovor na drugo raziskovalno vprašanje (Na kakšni stopnji je ZBR v primerjavi s tujimi oboroženimi silami?) ponudi različne ugotovitve. Glede doktrine, ki opredeljuje ZBR, med SV in tujimi OS ni razlik. Največja razlika je v primerjavi med brigadami, ki so nosilke ZBR. V natančni analizi bojnih funkcij in bojne moči brigad se izkaže, da je brigada SV primerljiva le z latvijsko brigado. Če se primerjamo na primer s hrvaško brigado, je velika razlika v številu in strukturi bataljonov, zmogljivostih, posodobitvi, bojni podpori in logistični zagotovitvi. Trenutna struktura brigad SV po bojnih funkcijah s tujimi OS ni primerljiva. Slovenski polki so manjši po številu pehotnih čet, bojni podpori (predvsem ognjeni podpori) in logistični zagotovitvi. Večina pripadnikov, s katerimi je bil narejen intervju, meni, da SV ni primerljiva glede na organizirano sil, usposabljanjem (obseg in infrastruktura), zmogljivosti bojne podpore in da bi morali prilagoditi strukturo, ki bo omogočala večje učinke. Kljub zgoraj zapisanemu sta BBsk, ki sta temeljila na ZBR, dosegla pozitivno oceno po metodologiji CREVAL, kar pomeni, da ZBR ne izvajamo tako slabo.

Zadnje raziskovalno vprašanje išče način, kako lahko izboljšamo ZBR v SV v prihodnosti. Koncept usposabljanja ZBR bi bilo treba nadgraditi z izdelavo vojaško strokovne literature, zagotovitvijo virov, izobraževanjem častnikov in vzpostavitvijo bolj robustne brigade SV. Treba je izdelati metodično strokovno literaturo, ki bi celovito pokrila področje ZBR in poenotila terminologijo, ki je trenutno nedorečena. Poleg tega je treba v programe izobraževanja častnikov SV bolj vključiti vsebine ZBR, ki se morajo začeti na Šoli za častnike in se nadgraditi na tečajih poveljniško–štabne šole. Treba je zagotoviti več virov, ki bodo omogočali usposabljanje ZBR v celotnem spektru, kot je to opredeljeno v zmogljivostih BBsk. S predlogom okrepljene brigade bi

lahko učinkoviteje izvajali ZBR, saj bi imeli večji obseg zmogljivosti v enotni strukturi. Večji poudarek je treba dati tudi izvajanju koncepta ZBR in predvsem njegovemu udejanjanju v usposabljanju ter zagotoviti čas in sredstva za usposabljanje. Ob tem moramo poudariti, da vse članice Nata od leta 2014 povečujejo delež usposabljanja ZBR, SV pa trenutno v tem pogledu zaostaja za njimi, kar narekuje odločnejše korake v izboljšave na tem področju.

Analiza in intervjuji so pokazali, da bo v prihodnosti treba graditi celoviti pehotni brigadi zaradi zagotovitve osnovnega poslanstva v RS in mednarodnih obveznosti na podlagi ZBR, kar glede na trenutno stanje ne bo preprosto. Ob zagotovitvi virov pa bo ostal najpomembnejši dejavnik častnik, ki bo moral imeti ustrezne kompetence vodenja, poveljevanja in kontrole svojih enot v vedno bolj kompleksnem okolju in pri tem uporabljati koncept združenega bojevanja rodov in zvrsti.

7 LITERATURA

1. ABCT. Dostopno prek:
https://en.wikipedia.org/wiki/Brigade_combat_team#/media/File:ABCT.png (16. februar 2013).
2. AAP-06 Edition 2014. *NATO glossary of terms and definitions (English and French)*. NATO Standardization Agency.
3. AJP-01 *Alie Joint Doctrine*. 2010. Nato Standardization Agency.
4. AJP-3 *Alie Joint Doctrin for the Conduct of Operations*. 2011. Nato Standardization Agency.
5. AJP-3.2 *Alie Joint Doctrine for Land Operations*. 2016. Nato Standardization Agency.
6. Arme de tere. 2012. *Ft-04 fundamentals of combined arms maneuer*. Pariz: Centre de Doctrine, Ministere de la francesse.
7. ATP-3.2.1 *Alie Land Tactics*. 2009. Nato Standardization Agency.
8. ATP-3.2.2 *Command and control of Allied Land forces*. 2016. Nato Standardization Agency.
9. Barno, David in Nora Bensahel. 2016. *The Future of the Army – Today, tomorrow, and the day after tomorrow*. Washington: Atlantic Council, Brent Scowcroft Center on International Security.
10. Bogart, Adrian. 2006. The Nine Principles of Combined Arms Action in a Counterinsurgency Environment. Washington: *Military Review*: 112–113.
11. Bučar, Bojko, Zlatko Šabič in Milan Brglez. 2000. *Navodila za pisanje – seminarske naloge in diplomskega dela*. Ljubljana: FDV.
12. Coueille, Jean Renne. 2004. *The combined arms brigade*. AARMS 3 (4): 617–623.
13. *Direktiva BBSK*. Ljubljana: MORS GŠSV, številka: 803–6/2013–47, z dne 21. 4. 2015.
14. *European defense information*. 2015. France Army. Dostopno prek:
<http://www.armedforces.co.uk/Europeandefence/edcountries/countryfrance.htm> (18. maj 2017).
15. FM 3–0. *Operations*. 2008. Washington: Headquarters, Department of the Army.
16. FM 3–21.20. *Infantry battalion*. 2006. Washington: Headquarters, Department of the Army.
17. FM 3–90.6. *Combined Arms Battalion*. 2016. Washington: Headquarters, Department of the Army.
18. FM 3–96. *Brigade combat team*. 2015. Washington: Headquarters, Department of the Army.

19. Furlan, Branimir, Davorin Rečnik, Rudi Vrabič, Vasilije Maraš, Janez Cerkovnik, Branko Špur, Miloš Šonc, Marjan Tušak, Marijan Ivanuša, Boris Gorjup, Martin Kojadin, Kamil Lasič, Marko Unger. 2006. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: PDRIU.
20. Furlan, Branimir in Marjan Mahnič. 1996. *Angleško–slovenski vojaški priročni slovar*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske.
21. Furlan, Branimir. 2006. *Bojno delovanje*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.
22. --- 2012. *Civilni nadzor in delovanje vojske*. Doktorska disertacija. Ljubljana: FDV.
23. *Global security*. French Army Order of battle. Dostopno prek: <http://www.globalsecurity.org/military/world/europe/fr-armee-orbat-bde.htm> (17. april 2013).
24. *Godišnje izvješće o obrani za 2015 godinu*. 2015. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske.
25. House, J. M. 1984. *Toward Combined Arms Warfare: A survey of 20th century tactics, doctrine and organization*. Fort Leavenworth, Kansas: Combat Studies Institute Press.
26. Humar, David. 1996. *Pehotna (gorska četa–vod)*. Ljubljana: Uprava za razvoj MORS.
27. *IBCT*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Brigade_combat_team#/media/File:IBCT.png (10. maj 2017).
28. JNA. 1975. *Vojna enciklopedija*. Beograd: VIZ, Redakcija vojne enciklopedije.
29. Johnson, E. David. 2016. *The Challenges of the Now and Their Implications for the U.S Army*. Santa Monica California ZDA: Rand Corporation, RAND Arroyo Center.
30. Latvian Institute of Internal Affairs. 2013. *Institutional Challenges of Latvian National Armed Forces*. Riga.
31. Latvian National Armed Forces. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Latvian_National_Armed_Forces (7. junij 2017).
32. Latvija, defence strategy. Dostopno prek: <https://medium.com/war-is-boring/fearing-russia-one-of-europes-smallest-armies-just-bought-a-bunch-of-armored-vehicles-fd249bfc5ab5> (17. junij 2017).
33. Lubi, Darko. 2008. *Teorija strategije*. Študijsko gradivo. Ljubljana: FDV.
34. Marrone, Alessandro, Olivier De France in Daniele Fattibene. 2016. *Defence Budgets and Cooperation in Europe. Developments, Trends and Drivers*. European Defence Agency.
35. Matsumura, Yohn. 2000. *Lightning over Water: Sharpening America's Light Forces for Rapid Reaction Missions*. Santa Monica Californija ZDA: RAND Arroyo Center.

36. *MCDP 01, Marine Corps Operation*. 2011. Washington: Department of the Navy. Headquarters United States Marine Corps.
37. *Ministry of foreign affairs of the republic of Latvia*. Dostopno prek: <http://www.mfa.gov.lv/en/security-policy/latvia-s-contribution/latvia-s-contribution-to-the-international-peace-missions> (5. maj 2017).
38. National Commission on the Future of the Army. 2016. *Report to the President and the Congress of the United States*. Washington.
39. National Defence. 2008. *Land operations*. Kanada: Director of the Army Doctrine.
40. O'Hanlon, Michael. 2000. *Technological Change and the Future of War*. Washington, DC, ZDA: Brookings Institution Press.
41. Oborožene sile hrvaške vojske. 2017. Dostopno prek: <http://www.osrh.hr/> (3. maj 2017).
42. Oborožitveni sistemi Latvije. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Latvian_Land_Forces (3. maj 2017).
43. Perkins, David, G. 2016a. *Multi-Domain Battle: Joint Combined Arms Concept for 21st Century*. Fort Leavenworth, Kansas: Association of the United States Army.
44. ---2016b. *Win in a Cmplex World– But How?* Fort Leavenworth, Kansas: Asc Army Mil, USAR.
45. Potočnik, Viktor. 2015. Vloga združenega bojevanja rodov v okolju hibridnega bojevanja v kontekstu trenutnega stanja in razvojnih možnosti SV. *Sodobni vojaški izzivi* 17 (2): 51-70.
46. *Pregled Strateškega pregleda obrambe*. Ljubljana: Vlada RS, številka: 80400–1/2016/6, z dne 22. 12. 2016.
47. *Program štabnega šolanja častnikov Slovenske vojske*. Ljubljana: MORS, številka: 603–55/2015–16, z dne 23. 7. 2015.
48. Reed James W. 2008. *Combined Arms Warfare in the 21st century: Maximizing the Capability of U.S. Army Future Combat System Equipped Brigade Combat Teams to Conduct Combined Crms Operations*. Kansas ZDA: United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth.
49. *Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2025 (ReSDPRO SV 2025)*. Ur. l. RS 99/2010 (7. december 2010).
50. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSVN–1)*. Ur. l. RS 27/2010 (2. april 2010).

51. Richardson, Gordon A. 2012. *The United States Army's Current Capability to Conduct Combined Arms Manuever*. Kansas ZDA: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth.
52. Rip, R. Michael, James M. Hasik. 2002. *The Precision Revolution: GPS and the Future of Aerial Warfare*. Annapolis: MD: Naval Institute Press.
53. SARGS.LV. Armed Forces receive 47 Combat Vehicles Reconnaissance. 2017. URL: Dostopno prek: [5.http://m.sargs.lv/lv/Zinas/Military_News/2017/03/21-01.aspx](http://m.sargs.lv/lv/Zinas/Military_News/2017/03/21-01.aspx) (12. april 2017).
54. SARGS.LV. Combat Vehicles Reconnaissance models receive Latvian names. Dostopno prek: http://www.sargs.lv/Zinas/Military_News/2016/07/29-01.aspx#lastcomment (26. april 2017).
55. SBCT. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Brigade_combat_team#/media/File:SBC T.png (16. februar 2013).
56. Scales, Bob, 2017. *Battle For Army's Soul Resumes: Lessons From Army After Next*. Washinton: Breaking Defense.
57. Slovenska vojska. 2017. *Poveljstvo sil– Poslanstvo*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/struktura/poveljstvo-sil-sv/> (10. maj 2017).
58. Slovenska vojska. Dostopno prek: www.slovenskavojska.si (20. junij 2017).
59. Stepp, Kevin J. 2016. 21st Century Combined Arms. Maximizing combat power, flexibility, and responsiveness. *Quantico: Marine Corps Gazzete*, 100 (12): 21–29.
60. Storr, Jimm. 2009. *Human Face of War*. London: Continuum.
61. *Structure of the French Army*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/Structure_of_the_French_Army#/media/File:France_Army_-_2016.png (17. december 2015).
62. Svete, Uroš. 2005. *Varnost v informacijski družbi*. Ljubljana: FDV.
63. Škerbinc, Miha, Dobran Božič, Peter Zakrajšek, Alenka Petek. 2007. *Lahki pehotni (motorizirani) bataljon*. Ljubljana: MORS, številka 613–12/2006–9, z dne 5. 7. 2007.
64. Third Battalion, 7th Marines, 1st Division, United States Marine Corps. 2003. *After Action Review (AAR) and Lessons Learned from Operation Iraqi Freedom (OIF)*. Enclosure Five. Fire Support and Aviation AAR.

65. Vlada Republike Slovenije. 2016. *Srednjeročni obrambni program Republike Slovenije 2016–2020 (SOPR)*. Ljubljana: številka: 80300–2/2016/3, z dne 17. 2. 2016.
66. Zakon o obrambi (ZObr–UPB1). Ur. l. RS 103/2004 (23. september 2004).
67. Zakon o ratifikaciji Severnoatlantske pogodbe (MSAP). Ur. l. RS 21/2004 (5. marec 2004).
68. Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina*. Temelji vojaških ved. Ljubljana: FDV.

PRILOGE

PRILOGA A: Pregled izvedenih usposabljanj, vaj in preverjanj v 1. BR

Naziv aktivnosti/vaje	Trajanje		Št. prip/dan povprečno	Država	Kraj	VADBENCI		Pov. / enota 1. BR
	od	do				Primarni	Sekundarni	
Preverjanje KOZ 1. MOTČ/2.MOTČ/3.MOTČ BBSk	18/04/2016	04/06/2016	75	SVN	Poček	BBSk		Pov. MOTČ, 1 x MOTV EUBG
MVV EUROPEAN WIND	18/11/2016	04/12/2016	94	ITA	Gemona, Osoppo	DA	prip. v pov. F HQ in REGt HQ	
MVV ALLIED SPIRIT IV.	16/01/2016	03/02/2016	50	DEU	GRAFENWOHR	2.MOTV+POV / 3.MOTČ		BBSk
VAJA TRDEN DOKAZ VI.	29/02/2016	18/03/2016	50	SVN	POČEK	2. in 3. MOTČ	POV BBSk	
TERENSKO USPOSABLJANJE 2. MOTČ	11/04/2016	15/04/2016	90	SVN	POČEK, POSTOJNA	2. MOTČ		
TERENSKO USPOSABLJANJE 3. MOTČ	04/04/2016	08/04/2016	90	SVN	POČEK, POSTOJNA	3. MOTČ		
Preverjanje KOZ 3. MOTČ	18/04/2016	22/04/2016	160	SVN	POČEK, POSTOJNA	3. MOTČ	POV BBSk, NLOGČ, ČBP	
MVV Sabre strike 16	10/06/2016	23/06/2016	8	SVN		ČBP		
MVV Adriatic strike 16	06/06/2016	11/06/2016	6	SVN		ČBP		
Preverjanje KOZ BBSk	30/05/2016	04/06/2016	450	SVN	Poček	BBSk		
Preverjanje KOZ 1. MOTČ/2.MOTČ BBSk	18/04/2016	20/05/2016	320	SVN	Poček	BBSk	POV BBSk, NLOGČ, ČBP	
Namensko usposabljanje za Atlantic resolve	15/06/2016	02/09/2016	40	SVN	Vadišča SV	2.MOTČ		
Namensko usposabljanje EUBG	11/07/2016	31.11.2016	100	SVN	Vadišča SV	3.MOTČ		
Skupno usposabljanje s 173. IBCT v Baltskih državah (Atlantic Resolve)	05/09/2016	12/12/2016	23	EST	Tapa	vod 2. MOTČ		
Usp. POV BBSK MDMP	09/05/2016	12/05/2016	45	SVN	VbAČ	POV BBSk		
Terensko usposabljanje - priprave na KOZ BBSk	09/05/2016	12/05/2016	42	SVN	VbaAČ	POV FMotFBBSk		
Terensko usposabljanje čete SIERRA KFOR	05/09/2016	09/09/2016	90	SVN	Poligon Postojna, VbAČ	četa SIERRA KFOR		
Preverjanje čete SIERRA KFOR	19/09/2016	20/09/2016	140	SVN	VGM, obj Bežigrad	10. PEHP, četa SIERRA KFOR		
Terensko usposabljanje čete EUBG	17/10/2016	21/10/2016	80	SVN	VbAČ, Poligon Postojna	četa EUBG		
Terensko usposabljanje čete EUBG	24/10/2016	28/10/2016	30	SVN	VbAČ, Poligon Postojna	četa EUBG		
Staff ride Rommlova pot	26/10/2016	26/10/2016	25	SVN	Tolmin	POV 10. PEHP		
TVBSO	18/02/2016		14	SVN	OSVAD Poček			
MVV PLATINUM LYNX	24/03/2016	26/03/2016	40	ROU	Babadag			

TBS	09/05/2016	11/05/2016	25	SVN	Mačkovec Crngrob			
ADRIATIC STRIKE AS16	05/06/2016	11/06/2016	10	SVN	Soriška planina			
MVV CAPRICORN	06/06/2016	17/06/2016	14	AUT	Lizum/Walchen			
VAJA ZASIP 2016	17/06/2016		30	SVN	Zasip			
ZLOMLJENO KRILLO 2016	22/06/2016	24/06/2016	10	SVN	Pokljuka			
M2M JOINT MOUNTAIN	26/06/2016	01/07/2016	10	SVN	Julijske Alpe			
UNIFIL 21	15/07/2016	28/10/2016	25	SVN				
MVV PLATINUM LION	12/07/2016	18/07/2016	45	BGR				
ZVEZDA TRIGLAVA 2	08/09/2016	25/09/2016	25	SVN	Gorenjska			
TBS UNIFIL 21	05/10/2016		16	SVN	Mačkovec			
TEKMOVANJE ODDELKOV SV	11/10/2016	12/10/2016	25	SVN	Mačkovec			
TVBSO UNIFIL 21	13/10/2016		10	SVN	Mačkovec			
TRDEN DOKAZ 6	31/05/2016	03/06/2016	40	SVN	Poček			BATOP
ANAKONDA 16	02/06/2016	22/06/2016	53	POL	Žagan	ČJRKBO		ČJRKBO
FALCO 6	10/10/2016	14/10/2016	15	SVN	VPP, Vrhnika			
Terensko usposabljanje 2. Voda Usposabljanje iz bojnih drilov in kolektivnih nalog	10/05/2016	13/05/2016	35	SVN	Mačkovec			ČVP
Terensko usposabljanje 1. Voda Usposabljanje iz bojnih drilov in kolektivnih nalog	16/05/2016	20/05/2016	30	SVN	Mačkovec			
Taktična vaja z bojni streljanjem (TBS in TVBSO)	06/06/2016	09/06/2016	20	SVN	Strelišče BAČ			
Terensko usposabljanje ČVP 1.BR s taktično vajo in preverjanje iz bojnih drilov in kolektivnih nalog	13/06/2016	17/06/2016	50	SVN	Mačkovec			
Terensko usposabljanje ČVP 1.BR PREVERJANJE KOZ	29/08/2016	02/09/2016	61	SVN	VbAČ, OSVAD Postojna			
Terensko usposabljanje Udeležba na MVV "Takojšen odgovor 2016"	09/09/2016	22/09/2016	34	SVN	VFU, Dolenjska			
Terensko usposabljanje PREVERJANJE KOZ voda VP eNRF VJTF	14/11/2016	18/11/2016	34	SVN	VbAČ, OSVAD Postojna			
Usposabljanje iz DMP	06/06/2016	09/06/2016	15	SVN	Hotemež			INŽ
Združeno bojevanje s 1.PEHČ	17/05/2016	18/05/2016	23	SVN	Poček			LBRZO
Vaja ŠČIT 16	11/04/2016	22/04/2016	25	HRV	rt Kamenjak			
Preverjanje KOZ BBSk	30/05/2016	02/06/2016	25	SVN	Poček			
Vaja Jadranski udar	05/06/2016	10/06/2016	15	SVN	VJM, Poček, Sevnica			
Vaja Takojšen odgovor 16	17/09/2016	21/09/2016	20	SVN	VFU Novo Mesto			
Vaja TOBRUQ LEGACY	19/09/2016	30/09/2016	20	SVK	poligon Lešt			
Vaja OIČ	04/04/2016	08/04/2016	40	SVN	Poček	OIČ	izvidniški vod/BBSk	OIČ
MVV SFIR 16	21/05/2016	12/06/2016	5	ROU	Oradea			
Usposabljanje s SEVP	11/07/2016	22/07/2016	25	SVN	Poček			

PRILOGA B: Pregled izvedenih usposabljanj iz združenega bojevanja rodov v 1. BR

Naziv aktivnosti/vaje	Trajanje		Št. prip./dan povprečno	Država	Kraj	Skupno usp. s tujimi OS	VADBENCI		Poveljstvo/ enota 1. BR
	od	do					Primarni	Sekundarni	
Preverjanje KOZ 1. MOTČ/2.MOTČ/3.MOTČ BBSk- 4 sklopi	18/04/2016	04/06/2016	75	SVN	Poček	NE	MotBBSk	ČBP	Poveljstvo 1. BR
MVV EUROPEAN WIND	18/11/2016	04/12/2016	94	ITA	Gemona, Osoppo	DA	pripadniki v poveljstvu F HQ in REGt HQ	poveljstvo MOTČ, 1 x MOTV EUBG	
MVV ALLIED SPIRIT IV.	16/01/2016	03/02/2016	50	DEU	GRAFENWOEHR	DA	2.MOTV+POV / 3.MOTČ		BBSk
Skupno usposabljanje s 173. IBCT TRDEN DOKAZ VI.	29/02/2016	18/03/2016	50	SVN	POČEK	DA	2. in 3. MOTČ	POV MotBBSk	
Usposabljanje manevrskih čet MotBBSk	20/03/2016	15/04/2016	120	SVN	POČEK	NE	1.PEHČ/2.MOTČ/3.MOTČ		
Preverjanje KOZ 1. MOTČ/2.MOTČ/3.MOTČ BBSk- 4 sklopi	18/04/2016	04/06/2016	160	SVN	Poček	NE	MotBBSk	POV MotBBSk, NLOGČ, ČBP	
MVV Sabre strike 16	10/06/2016	23/06/2016	8	LVA	Adazi	DA	ČBP		
MVV Adriatic strike 16	06/06/2016	11/06/2016	6	SVN	VJM, Poček, Sevnica	DA	ČBP		
Skupno usposabljanje s 173. IBCT v Baltskih državah (Atlantic Resolve)	05/09/2016	12/12/2016	35	EST	Tapa	DA	vod 2. MOTČ		
Usp. POV BBSK MDMP	09/05/2016	12/05/2016	45	SVN	VbAČ	NE	POV MotBBSk		
Skupno usposabljanje s 173. IBCT TRDEN DOKAZ VI.	29/02/2016	18/03/2016	40	SVN	Poček	DA			BATOP
ANAKONDA 16	02/06/2016	22/06/2016	53	POL	Žagan	DA	ČJRKBO		ČJRKBO
MVV Adriatic strike 16	05/06/2016	10/06/2016	15	SVN	VJM, Poček, Sevnica	DA		modul ZO	LBRZO
Vaja TOBRUQ LEGACY	19/09/2016	30/09/2016	20	SVK	poligon Lešt	DA			
Vaja OIČ	04/04/2016	08/04/2016	40	SVN	Poček	NE	OIČ	izvidniški vod/MotBBSk	OIČ